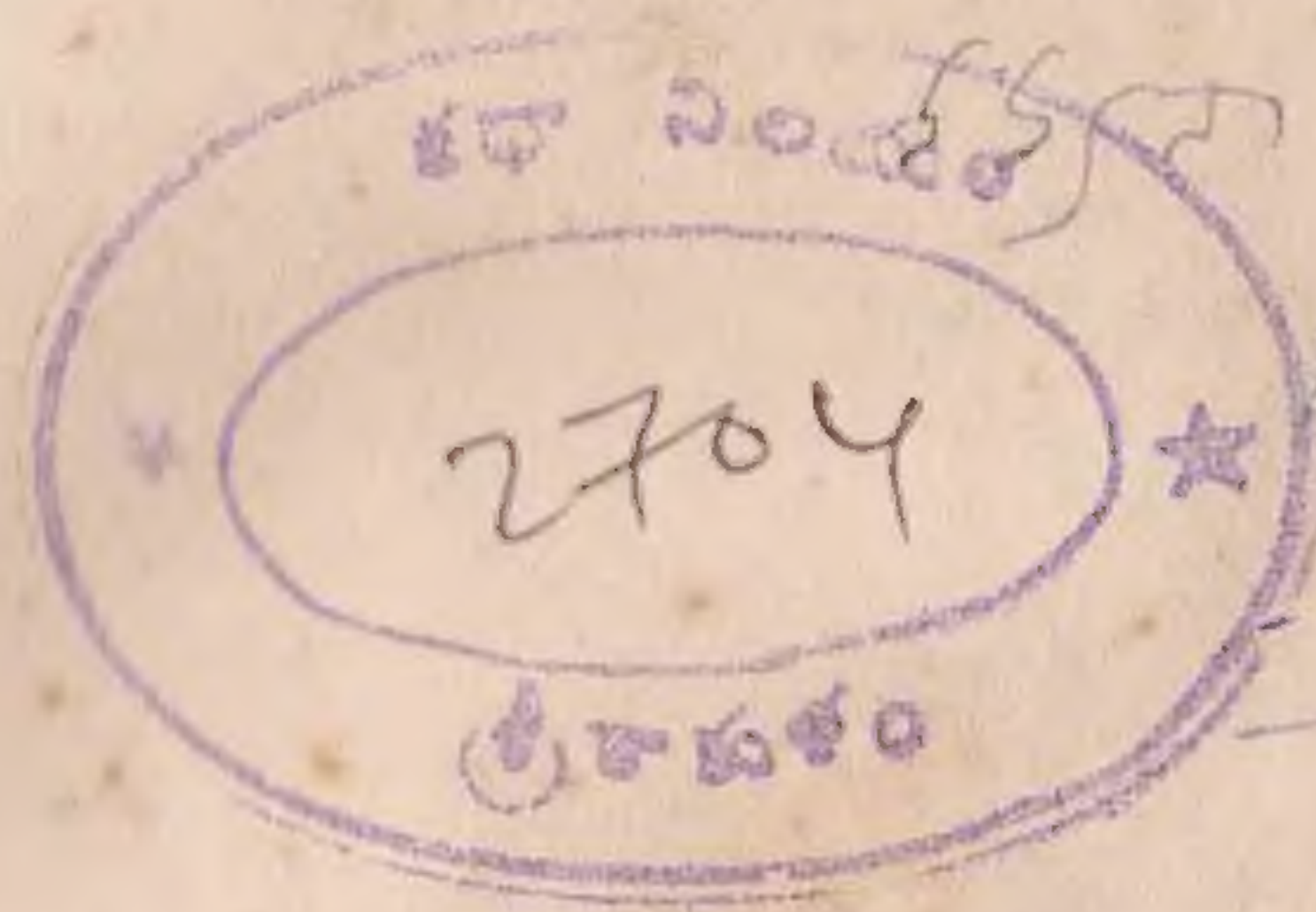

అడవి పగడాల

స్వర్ణ రాజు
హనుమంత
రావు

1421
అడవి పగడాలు

SECOND COPY

రచన :

స్వర్ణ రాజ హనుమంతరావు

నవ్య సాహితీ
(ప్రచురణ) (విజ్ఞాన)
విజయవాడ కాళి

ఉదయ సాహితీ పబ్లికేషన్స్

విజయవాడ - 1

ఉదయ సాహితీ ప్రచురణ
హక్కులు రచయితవి

*

ప్రథమ ముద్రణ :
ఆగస్టు 1962

*

వెల : రెండు రూపాయలు

*

సంపాదకులు :
పి. అర్జునస్వామి

*

ముద్రణ :
నవభారతీ ప్రెస్,
విజయవాడ - 2.

నా ఆర్తిలో తను భాగం పంచుకుంటూ

నా కీర్తిపథానికి తన అరచేతులతో

మెట్లు కట్టాలని తాపత్రయపడే

మా సోదరి

పొత్తురి కామేశ్వరీ దేవికి

ఆమె ఆరాధ్యదేవానికి.

ఇందులో.....

సతీమణితో సైకిల్ సవారీ

అత్తవారింటికి

దేవనిర్ణయం

పండక్కి....

అడవి పగడాలు

బ్రతుకు తెరువు

చంద్రి...

ఇతఃపూర్వమే వీటిలో కొన్నింటిని తమ పత్రికల్లో
ప్రకటించిన చుక్కాని, చేతన, నారీలోకం, ప్రజాసేవ
మున్నగు పత్రికాధిపతులకు నా కృతజ్ఞత.

సతీసుబితో - సైకిల్ సవారి

కొందరి స్వభావము మహా విచిత్రంగా వుంటుంది. చేసేపనిచాలా తప్పపని అని అనిపిస్తున్నా, ఆపని తప్పకుండా చేసేసి తరువాత తరువాత ఎందుకు చేశామా అని అనుకుంటూ వుంటారు కొందరు. ఇంకా కొందరు చేసేపని సవ్యంగానే ఉన్నది అని తోస్తున్నా కూడా ధైర్యంతో చేయలేక తరుణము మించిన తరువాత “అరే అప్పుడు అల్లా చేసివుండా ల్సింద”నుకుంటూ ఉంటారు. పోనీ యిటువంటి రకాల మనుష్యులు ఒకనాడో రెండునాళ్ళో తాము చేసినపని సమయస్ఫూర్తిగా లేదని తెలుసుకోగలిగినా కూడా తమ అలవాట్లను మార్చుకుంటారా అంటే మార్చుకోలేరు కూడా.

ఒకరి సంగతి వరకు ఎందుకు? నా మట్టుకు నేను కూడ (నా ఆత్మ పరీక్షలో) పైన చెప్పిన వాళ్ళలో మొదటి తరగతికి చెందుతానేమోనని నిర్ణయించుకుంటూ వుంటాను. పోనీ యిల్లా నిర్ణయించు కున్నానుకదా అని నా అలవాట్లు ఏమైనా మానుకుంటానా అంటే అదీలేదు. “పుట్టెకు పుట్టిన బుద్ధి పుట్టెకు కట్టెలో పెట్టితేగాని పోద”న్నట్లు అది మానవుల కందరరికీ సహజమే అయివుంటుంది.

ఇటువంటి విషయాలకు ఉదాహరణలు జీవితంలో చాలా ఎక్కువగా దొరుకుతాయి — వీటికై వెతకవలసిన పనిలేదు. కాలేజీలో ఫ్యాన్సిడెస్ కాంపిటేషన్ లో ఆ వేషం వేస్తే ఏం బావుంటుందనుకున్న నేను ఆ బుడబుక్కల వేషమే

సతిసుఖితో - సైకిల్ సవారి

కొందరి స్వభావము మహా విచిత్రంగా వుంటుంది. చేసేపనిచాలా తప్పవని అని అనిపిస్తున్నా, ఆపని తప్పకుండా చేసేసి తరువాత తరువాత ఎందుకు చేశామా అని అనుకుంటూ వుంటారు కొందరు. ఇంకా కొందరు చేసేపని సవ్యంగానే ఉన్నది అని తోస్తున్నాకూడా ధైర్యంతో చేయలేక తరుణము మించిన తరువాత “అరే అప్పుడు అల్లా చేసివుండాల్సింద”నుకుంటూ ఉంటారు. పోనీ యిటువంటి రకాల మనుష్యులు ఒకనాడో రెండునాళ్ళో తాము చేసినపని సమయస్ఫూర్తిగా లేదని తెలుసుకోగలిగినా కూడా తమ అలవాట్లను మార్చుకుంటారా అంటే మార్చుకోలేరు కూడా.

ఒకరి సంగతి వరకు ఎందుకు? నా మట్టుకు నేను కూడ (నా ఆత్మ పరీక్షలో) పైన చెప్పిన వాళ్ళలో మొదటి తరగతికి చెందుతానేమోనని నిర్ణయించుకుంటూ వుంటాను. పోనీ యిల్లా నిర్ణయించు కున్నానుకదా అని నా అలవాట్లు ఏమైనా మానుకుంటానా అంటే అదీలేదు. “పుట్టెకు పుట్టిన బుద్ధి పుట్టెకు కట్టెలో పెట్టితేగాని పోద”న్నట్లు అది మానవుల కందరరికి సహజమే అయివుంటుంది.

ఇటువంటి విషయాలకు ఉదాహరణలు జీవితంలో చాలా ఎక్కువగా దొరుకుతాయి — వీటికై వెతకవలసిన పనిలేదు. కాలేజీలో ఫ్యాన్సిడెస్ కాంపిటేషన్ లో ఆ వేషం వేస్తే ఏం బావుంటుందనుకున్న నేను ఆ బుడబుక్కల వేషమే

వేయకుండా ఉండలేకపోయినాను — మళ్ళీ ఆ బుడబుక్కల
వేషము ఎందుకు వేశానని నేనే అనుకున్నాను — అల్లాఅని
నేను మరుసటి సంవత్సరము కాలేజీలో పాములవాని వేషము
వేయకుండా వుండలేదని చెబితే మీకు ఆశ్చర్యమేమీ వుండ
దనుకుంటాను.

కాని కొన్ని కొన్ని విషయాలలో మన పెద్దవాళ్ళు
అప్పుడప్పుడూ అంటూవుంటారు — పెళ్ళయితే పిల్లలు
మారిపోతారనీ — వాళ్ళ అలవాట్లుకూడా మారిపోతాయనీ--
కానీ అది సర్వదా నిజంకాదని నేననను. కాని నా సంగతిలో
మాత్రం ఆ మాట నిజం కాలేకపోయింది — కారణం మా
శ్రీమతి, వనజకూడా నా క్యాటగిరీలో చేరడమే. “అతని
కంటే ఘనుడు ఆచంట మల్లన్న” అన్నట్లు ఆపిడ యిటువంటి
విషయాల్లో ఇంకా రెండాకులు ఎక్కువ చదివిందనే చెప్పాలి.
తరువాత మనస్సులో ఎల్లా గుంజాటన పడినా ముందు
మాత్రము “లోకులు ఏమనుకుంటే వనకేం” అని ముంద
డుగు వేసి ఆదర్శ నారీమణుల్లో మా ఆవిడకూడ ఒకతే అని
నేను రాయ్ గ్రుద్ది చెప్పగలను.

నేను కూడ ఇటువంటి విషయాల్లో తక్కువ తిన్న
వాణ్ణేమి (కాదని మీ కర్థమయి వుంటుందనుకుంటా) కాక
పోయినా మాటవరుసకై నా అప్పుడప్పుడూ అంటూవుంటాను
మా శ్రీమతితో “ఇంకా మనమేమైనా చిన్న పిల్లలమా?
ఆలోచననేదేమీ లేకుండా కుర్ర చేష్టలు చేయడానిక”ని.
కాని నూ వనజ మాత్రము పూర్వకాలంలో తెనాలి రామ
కృష్ణుడితోనూ, ఈ కాలంలో మునిమాణిక్యంవారి “కాంతం”

తోనూ పోల్చితగ్గది కనుక నవ్వుతూనే “మీరూ నేను, అమ్మా
నాన్న అయిన రోజున అందురుగానిలెండి ఆ మాట. ఇంకా
ఈ రోజుకు మీరూ నేనూ కూతురూ, కొడుకులుగానే వుండి
పోయామ”ంటూ ఉంటుంది, చూకు పిల్లలు లేకపోవటం
కూడా ఒక గొప్పగానే తీసుకుంటూ — ఇటువంటి చలోక్తులు
మా శ్రీమతి నవ్వుతూ విసిరినప్పుడు నేను ఏమైనా సమాధా
నము చెప్పి ఆవిడ చెప్పినది తప్పని లాజికల్ గా గెలువగల్గినా
కూడ నేను ఆవిడతో వాదించను — కారణము - ఆవిణ్ణి నేను
మాటల్లో జయించలిగినా ఆవిడ నామనస్సునే జయించింది.
అందుచేతనే మా సంసారిక ప్రపంచ ప్రభుత్వంలో ఆమె
ఏ విధమైన ప్రపోజల్ పెట్టినా నేను “నెకెండెస్ బై మీ”
అంటూ వుంటాను. నా యీ సుగుణాన్ని ఆధారంగా చేసు
కొని మా శ్రీమతి బలే బలే ప్రోగ్రామలు వేస్తూ
ఉంటుంది.

మొన్న నీ మధ్యోచారి మేము ఉంటున్న ఊరికి దగ్గర
లో వున్న మా బాబాయిగారింట్లో ఏదో శుభకార్యమైతే
ఆయన మమ్మల్ని అక్కడకు రమ్మని చెప్పి వెళ్ళటానికి ఏర్పా
డుట. ఆ సమయంలో నేను ఆఫీసుకెళ్ళాను. సరే ఆయన
వచ్చి రమ్మనమని చెప్పేసరికి “మీ అబ్బాయి లేరుగదా
వచ్చిన తరువాత చెప్పతా”నన్నదిట మా శ్రీమతి. ఆయన
మాత్రమేమి సామాన్యం! “నీవు చెబితే మావాడు వినడు
గనుకనా? మావాడు వచ్చేవరకు నాకు టైము లేదు. ఏమో
చ్చినా రాకపోయినా మీరు వస్తారని మేము అనుకున్నాము.
అందులో యింకెక్కి పిలవటానికి టైం లేదు. సాయంత్రమే

బయలుదేరి రండ"ని "నీవు చెబితే వినకపోను లె"మ్మని చక్కా ఆయన వెళ్ళిపోయాడు.

ఇంకేనుంది, సత్యభామ చేతిలో కృష్ణుడిలాగా ఆమె చెప్పినట్లు నే వింటాననేసరికి మా ఆవిడ హృదయారవిందము పరమానందము వికసించి ఒక ప్రోగ్రాము అరేంజి చేసేసి నా రాకకు ఎదురు చూస్తూ కూర్చుంది.

శనివారం సాయంత్రం రోజుకన్నా పెందరాడే రావాల్సన్నా నేను కొంచెము ఆలస్యంగా గాని రాలేదు. తీరా నేను ఇంటికొచ్చేసరికి మా శ్రీమతి ప్రయాణానికి సిద్ధమై కూర్చొని కాశ్యకమం ఎనాన్స్ చేసింది.

కాదనటము మన పద్ధతే కాదుగా! అందుకని ఆవిడ పెట్టిన టిఫిన్ తినేసి బట్టలు మార్చుకొని నా వాహనము (అంటే ఏమీ లేదులెండి, నా ర్యాలీ సైకిల్) తీసుకొని బయటకొచ్చాను - గబగబా తాళంవేసి బయలుదేరి వచ్చేసింది మా శ్రీమతి. కబుర్లు చెప్పకుంటూ చవితి వెన్నెల్లో పోతూవున్నాము. నేను బండి తెస్తానన్నా, వెన్నెల్లో నడుస్తానని అన్నది ఆవిడ, నేను మాట్లాడుకుండా ఊరుకొన్నాను. కానీ నేను మాత్రం చేతిలోవున్న సైకిల్ ఎందుకుపయోగించ కూడదని ఎక్కి కూచుని ఆవిడ నడకకంటే కూడా మెల్లిగా సైకిలు పోనిస్తున్నాను. వెనకనుంచి మల్లెపూలతో మెరిసే మా శ్రీమతిని చూస్తే నా కప్పుడు అచ్చరల అందం కంటే మా ఆవిడ అందం ఏమి తీసిపోతుం దనిపించింది.

ఇంతలో నా ఊహలోకాని కడ్డుతగులుతూ "మీరు సైకిల్ మీద కూర్చొని వస్తూంటే నాకు కాళ్ళు నొప్పలుగా

ఉన్నాయి ! దిగి కబుర్లేమయినా చెప్ప కూడదూ ” అని అడిగింది శ్రీమతి, దీనికితోడు మా ధూమపాన దేవత జ్ఞాపకమొచ్చి గబక్కున సైకిల్ దిగి సైకిల్ మా శ్రీమతి కిచ్చి నేను సిగరెట్టు కాల్చుకుంటూఉంటే ఆవిడ సైకిల్ ను అదో ప్యాషనుగా పుచ్చుకొని మరోవైపుకు తిరిగి ఏదో ఆలోచిస్తూంది.

ఇంతలో నా జ్ఞానకావ్యము వెలిగించి నేనటు చూస్తే నాకొక ఆనందం తట్టింది. గబగబా దగ్గరకుపోయి కుడిచేత్తో మా శ్రీమతి నడుగుచుట్టూ చేయి పోనిచ్చి ఎడమ చేత్తో సైకిల్ హేండిల్ పట్టుకొని ఆమెను సైకిల్ బార్ మీద కూర్చో బెట్టాను.

“అబ్బ ఏమిటండీ” అందామె.]

“సైకిల్” సమూహానమిచ్చాను నేను.

“ఆ సంగతి నాకూ తెలుసు ! రోడ్డు మీదగా మీసరసాలు” అందామె కోపం వటిస్తూ ” ఇంకాలో చర నమేముంది అంటూనే నేనుకూడ సైకిల్ ఎక్కి కూర్చున్నాను. వెన్నెలకు కొంచెము మేఘాలు అడ్డువచ్చి మసక మసక పడుతోంది. సైకిల్ మంచి స్పీడులో పోతూంది - కొంచెంసేపు ఆమె ఏమి మాట్లాడలేదు.

కొంచెం సేపుండి “ఏనుండీ” అని పిల్చింది.

“ఏమిటా ధర్మసందేహ” మన్నాను నేను.

“అబ్బ అదికాదండీ, ఎవరన్నా చూస్తే” అంటూ నా వైపు తిరిగింది.

“ఏంచూస్తే” అంటూనా వైపుతిరిగి ఆమె బుగ్గమీద ఒక చిటిక వేస్తూ “కదలకండాకుర్చో” అన్నాను.

ఇంతలో ఆమె దృష్టి నా భుజం మీదవున్న నా మస్టర్ మీద పడింది. ఇంకేం అది తీసేసి తన తలకు నీవిగా చుట్టుకొని కూర్చొన్నది.

“ఇంకేం, తెల్లచీరె నువ్వు! అచ్చుమొగవాడిలాగా ఉన్నా”నన్నాను నేను, జనమా తం స్పష్టంగా తానుపాములా కనపడుతున్నా.

మీ జనమానాల కేమిగాని ఆ జనమార్ కోటుకూడ ఇవ్వండని” సైకిల్ మీదనే నా కోటు విప్పించి నీవిగా ధరించి కూర్చొన్నది.

“ఇక సర్కిల్ కూర్చో” అని నేను సైకిల్ నేను గబగబా పోనిస్తూవుండగా దారిలో బాబాయ్ ఏవో ఏవో సరుకులు తీసుకొని మాకోసమే కామాసు వెనక్కి వెనక్కి చూస్తూ వెళుతువున్నాడు. చూశ్రీమతి చూచి కొంచెం బెదిరి “ఏమండీ” అంది.

“అరవబోయ్! నా ట్లాడకుండా వెళ్ళదామన్నా నేను.

తీరా దగ్గరకొచ్చిన తరువాత ఆయన మేము ఎవరో అనుకొని “వెనకాల జట్కా ఏమైనా నస్తోందా నాయనా” అని అడిగాడు మమ్మల్ను దేశించి.

మా ఆడ కిక్ గుండెల్లో రాయపడటయి మెల్లిగా సైకిల్ నుంచి జారటం మొదలు పెట్టింది. వెంటనే ముందు ఆపివేసి, చేత్తో నొక్కి పట్టుకుని ఏమి ఎరగనట్లుగా “ఎవరు?

బాబాయి నువ్వేనా? మనకమనకగా పుంటే ఎవరో అనుకున్నాను” అన్నా పైకిలు కొంచెం ముందుకు పోనిచ్చి “అరే నేను మీరు వస్తారనే ఈ స్తున్నా! కోడలేది” అన్నాడు ఆయన మామూలు ధోరణిలో! అంతవరకు మామూలుగా కూర్చున్న శ్రీమతి మళ్ళీ నానంక తిరిగి ఆదోరకంగా చూసింది, కాని నేనదేమీ చూడనట్లుగా “కాదు బాబాయి మీకోడలున్నా ఇదిగో ఈ పైకిల్ మీద వున్నాడే ఆయన భార్య వాళ్ళంతా ముందే బండిలో వెళ్లారు ఆయన మామ్మ” అని చెప్పి నాళ్ళ అట్టే సేపు అక్కడవుంటే బాగుండుదని “బాబాయి యిక నేను వస్తా. మళ్ళీ వాళ్ల వాళ్లకి ఊరు కొత్తట అందుకని ఆయన తొందర పడుతున్నాడ”న్నాను.

“అల్లాగా యితకి వాళ్ళు ఎవరి తాలుకు చెప్పావు కాదు” అన్నాడాయన సంభాషణ పొడిగిస్తూ.

మాటరి కరణం గానికి నేనల్లుడవుతాడితను” అంటూ నేను వస్తానని తుగ్రుని పైకిల్ పోనిచ్చాను.

“అబ్బ, నయం! ఏం చెబుతారో అని భయపడ్డాను” అందామె యింకా భయంగానే.

“అంత భయపడితే ఎల్లా చెప్తు వసజా సర్తాగా ఎక్కి కూర్చున్నావనుకో!”

“ఎవరు నేనా కూర్చుంది?”

“పోనీ నేనే మార్చో బెట్టాను, అందుకని సమయము వచ్చినప్పుడు సమయస్కాంతంగా నాటక మాడాలిగాని అప్పుడు

క్రిందికి దిగాలని జారితే ఏమయ్యేది ?” అన్నాను నేను కొంచెం విజయ గర్వంతో.

“పోనీలండి” అంటుండగాగానే ఊరు బయట కొచ్చే శాము. నేను బ్రేకువేసి దిగమనే సరికి మా శ్రీమతి దిగుతూ “అబ్బ ! నా కాలు తిమ్మిరి పట్టిందండీ ! అసలు నడిస్తేనే బాగుండేది ” అన్నది కాలుసరిచేసుకుంటూ.

“ ఏం, కాలు తిమ్మిరి పట్టిందనా ”?

“ అందుకు గాక పోయినా, రూ రప్పడు మీ బాబా యేగదా అని చెబితే నా కెల్లా ఉండేదండీ ” అన్నది ఆమె మళ్లుకు, జవహరు కోలు నాకిచ్చేస్తూ.

“అంతభయం కలదానివి కనుకనేనా పైకిల్ ఎక్కించిందే తడవుగా దిగుతానన్నా గట్టిగా అనలేదు ” అన్నాను నేను.

“ అంటే మట్టుకు మీరు దిగనిస్తారా ఏమిటి ” ఆవిడ నా ముఖం వంక చూసి అడిగింది.

“ అంటే మాత్రం నిన్ను దింపేసేవాణ్ణి ” అందామ నుకున్నా ఆవిడ ముఖం చూసి ఎందుకనో.

“అయినా అయిపోయిన తరువాత అనుకోవటం మనకు మామూలేకదా. ఏమంటావ్ వనజా ?” అనేసివూళ్ళోకి నడిచాను.

“ ఏం బడాయండీ ” అంటూ వనజ నా వెంట హంస నడకలు నడచింది.

అత్తవారింటికి

ఇన్నాళ్ళ నుంచీ ఎదురుచూసిన ఆ రోజు రానే వచ్చింది. కాని సీతికి ఇన్ని దినాలున్నుంచి కంటున్న కలలకంటే తండ్రిని, తమ్ముణ్ణి, చెల్లెళ్ళనీ వదిలి వెళ్ళటమే కష్టమని పించింది ! అనేక రోజులుగా అనుకుంటున్న విషయానికీ, ఈ రోజు తన హృదయంలోనుంచి పొంగిపోతున్న భావాలకూ, సహన తేడా వుంది. ప్రతిరోజూ ఈనాటితో తన కష్టాలు గట్టెక్కినట్లే ననుకొంది. కాని ఈ రోజున సీతికి ఆ కష్టాలు రేపట్నుంచీ తన చెల్లెళ్ళూ, తమ్ముడూ పడాలనే విషయం జ్ఞాపకం వచ్చేసరికి కళ్ళల్లో నీళ్ళు పరిగిస్తే. ఎవరికీ కనపడకుండా కళ్ళనీళ్ళు తుడుచుకుంటూ వుండగానే - ఆనందంగా చిందులు త్రొక్కుకుంటూ వచ్చి అదో విధంగా సీతివంక చూశాడు కోటిగాడు... సీతి పాపం తలదించేసుకుంది. కాని కోటిగాడు వెంటనే అందుకున్నాడు. “ఏ హాయి ! ఏ మస్తుండావు యింకా ? ఇదిగో నాతోటి రావటం నీ కిష్టం లేదటండే !” అన్నాడు.

సీతి కింకా కోటిగాడితో ఎదురుగా మాట్లాడే చనువు గాని, ఎదురు సమాధానం చెప్పే చనువు గాని రాలేదు. అయినా అసలా పరిస్థితిలో ఏమీ మాట్లాడాల్సిందంటూ తోచుకుంది. ఏనుసుకున్నాడో ఏమో కోటిగా డక్కజ్జించి వెళ్ళిపోయాడు.

ఎండెక్కుతోంది. గంజపుడకేస్తేనే గాని పిల్లలకు
 నేనెందకు వుండదు. అందుకని నీతి గబగబా అన్ని పనులు
 చేస్తోంది మొదటిరోజుల్లో యీ పనులు తిన్నగా చేయ
 నందుకే తండ్రి చచ్చేట్లు కొట్టేవాడు. తల్లి చచ్చిపోయే సరికి
 నీతి పదేళ్ళ పిల్ల. తండ్రితోబాటుపోయి జీనాల్ని (పండుల్ని)
 తిన్నకొట్టే వుండేది. ఆ రోజుల్లో చెరువులోక లేకాడలు,
 పండులు నీ జీవాలకు వేయటమంటే నీతికి సరదాగా
 వుండేది. అది ఆ సుఖజీవితపు రోజులు తల్లి చావుతోనే
 ముగిసిపోయినాయి, ఆ రోజు నుండి మామూలుగానే
 తండ్రి పండు దబ్బలు తినేందుకు, చాకిరీ చేసేందుకు కూడ నీతి
 పెద్ద బిడ్డయింది.

మొదట్లో కష్ట మనిపించినా రాను రాను అదే శని
 పాట్లు నీతి గులాబు పోయినై. అందుకే నేమీ కష్టమనిపించ
 తుంది. అది తరువాత తరువాత అదో రకమైన దిగులు బయ
 లేరింది నీతిలో. అది దిగులనటానికి వీలులేదు. తండ్రిమీద
 కొంచెంగా కోపమని చెప్పవచ్చు. తల్లిలేని బిడ్డల్ని సాకేందు

మనస్థూర్వకంగా తండ్రి తనకు వెళ్ళిచేయకుండా —
 తండ్రి వెళ్ళి ప్రయత్నం చేయకుండా వుంచుతున్నాడన్నది
 తండ్రితో నీతికి తండ్రి మీద కోపం రగులుతూ వుండేది.

తండ్రికి సాయ్య గారమ్మాయి-తనకంటే చిన్నది - రెండేళ్ళ
 పాత సాకెల కావిళ్ళు సాగిపోతూవుంటే వెనక కారులో
 తండ్రి వుంటేకే వెళ్ళటం తలచుకున్నప్పుడు మనస్సు చివుక్కు

అంతో యింతో అందరూ చివాట్లువేస్తే నీతిని
కోటిగాడి కిచ్చి పెండ్లి చేశాడు ముత్తడు. కోటిగాడు భార్యను
తీసికొనితానని వచ్చి కూర్చున్నాడు మూడు రోజులూ.
నాలుగు రోజులుండి పొమ్మన్నాడు ముత్తడు కోటిగాణి.
మొదట్లో విన్ననాడు కోటి బావ వెంటపోవటం ఎంతో సంతో
షాన్ని రేకెత్తించిన విషయమైనా మెల్లిగా ఎందుకో చాలా
బాధాకరంగా కనిపించింది నీతికి.

తల్లి లేని సంసారాన్ని విడ్డగా కాక తల్లిగా పోకింది
నీతి. ఈ సంసారం యిప్పుడు తనదిగా భావిస్తోంది నీతి.
గంపెడు సంసారం తండ్రిమీద వదిలిపోతే ముగియతానో
తండ్రి ఏమవుతానో ఏమో! ఈ విషయాలు నీతి ముందు
కపు గుండెమీద బండ్ పెట్టినట్లయినయ్యాయి.

ఇంతలోకి తమ్ముడు జీచాల్సి తోలుకొని వచ్చాడు.
అక్క వెళ్తుండన్న విషయం నాడి కెందుకో చాల ఆనం
దంగా వుంది “గంజెయ్యవే నేనుకూడ ఆడదాక వస్తాను”
అన్నాడు వాడు.

“అయ్యోస్తా డుండు, ఆడికి, మీకు, మీ బావకి అంద
రికీ ఒక్కసారే యేస్తాను” అంది నీతి.

ఇంతలోకి ముత్తడు రానేవచ్చాడు. అమ్మదానికి వచ్చి
కెళ్ళిన ఆరు బుట్టలలో రెండు యింటికే తిరిగొచ్చినై.
అందులో ఒక బుట్టలో కాసిని ఎంకు మిగిలినాయన,
కొంచెం వుప్పు, పుల్లిపాయలు వున్నయ్. బుట్ట చేతికిస్తూ
“ఏదన్నా పుకొండు నీతి”! అని పుకమాలుంచాడు ముత్తడు.

సీతి చెల్లెల్ని పిలిచి వుల్లిగడ్డలు తరగమంది. కాని అది మారా ముచేస్తూ “నాకు చేతకాదే” అంది ఇంట్లోకి తనుచేస్తుంది; కాని రేపన్నుంచి... ఈ విషయం జ్ఞాపకం వచ్చేసరికి సీతికి కళ్ళు చెరువులయిపోయినయ్.

“అయ్యో” అని పిలిచింది.

“ఊ” అన్నాడు ముత్తడు.

“రేపటినుంచి కూరలు అవీ నీవే చెప్పి చేయించుకో. చెల్లెల్ని కొట్టబోక” అంది కళ్ళ నీళ్ళతో.

“ఎందుకు కొడతా లేయే! నాకు తెల్లూ?” అన్నాడు ముత్తడు నాలుక చినర్నంచే.

రేపటి నుంచి ఎల్లెట్లా చేసుకోవాలో అన్నీ చెల్లెలికి చెబుతూ కూర వండి అంజరికి పెట్టి తనుకూడ నాలుగుమెతుకులు గతికింది సీతి.

“ఎండెక్కిపోతుంది మామా! చప్పన ప్రయాణం కావాలి” అంటున్నాడు కోటిగాడు. అంత తొందర చేస్తున్నందుకు కోటిగాడిమీద ఎంత ప్రేమవున్నా ఆ సమయంలో మాత్రం లోలోపల చాల విసుక్కుంది సీతి.

అందంగా ప్రత్యేకంగా అల్లుకున్న పెట్టిగంపలో సీతి తన బట్టలు కొంచెం అక్కడక్కడా చిరిగినవి రెండు జతలు నూడచి పెట్టింది. కొత్తగా కాపురాని కెడుతుందని ముత్తడు రెండు గోలాలముందే తెచ్చిన కొత్త చీర పసుపు అంటించి పాళ్ళు పసుపు రాచుకొని కట్టుకొని, బొట్టు సరిదిద్దుకొని నిలబడింది.

ప్రయాణానికి సిద్ధమైనట్టేనా అన్నట్లు చుర చుర చూస్తున్న కోటిగాడు కొంచెం శాంతి వహించి బావమరిదిని “మీ అయ్యని పిలవరా ఇక బయలుదేర్తాము” అన్నాడు.

ఇంతలో ముత్తడే అక్కడికి వచ్చాడు. ఏదో గొణుక్కుంటూ వస్తూనే “లచ్చీ! ఎక్కడేడుస్తుండావే!” అన్నాడు. లచ్చీ బిత్తరపోతూ వచ్చి నిలబడింది.

“అదేదో పని తొందరలోవుంటే నీనన్నా యెయ్యి గూడదంటే చిట్టు నీళ్ళలో జీవాలికి. ఇప్పుడు అయ్యెటా నీళ్ళు తాగాలి. రేపటినుంచి యిట్టయితే నేనెట్లా సావనే” అన్నాడు. అప్పుడుగాని జ్ఞాపకం రాలేదు నీతికి తాను చిట్టుకలిపి వ్రుంచలేదని. కోక దోపుకుంటూ గబగబా చిన్న బుట్టికలో చిట్టు నీళ్ళకుండలోపోసి కలుపుతూవుంటే “కొత్త కోకతో నీవెందుకు, లేలే! నేనేసత్తా” నంటూ చిట్టు కలిపేశాడు ముత్తడు.

సిల్లలే గాకుండా నీవాల విషయం కూడ జ్ఞాపకంవచ్చి నీతికి మానస్సంతా భారమైపోయింది. ఏమీ మాట్లాడకుండా గుడిసె ముందుకొచ్చి నిలబడింది నీతి. జీవాల్ని దొడ్లోకి తోలి ఏదో ఆలోచించుకుంటూ నీతి వెనకాలే వచ్చి నిలబడ్డాడు ముత్తడు. ముత్తడి కేమిటో వళ్ళంతా నీరసించి, కుప్పయిపోతున్నట్లు నిపించింది.

మానంగా నిల్చున్న తండ్రికూతుళ్ళమీద సానుభూతిగా కొంచెంసేపు వూగుతున్న కోటిగాడు మరుక్షణంలో బావమరిదిని “వీరన్నా! మీ అప్ప పెట్టి ఎత్తుకురారా అందాక” అన్నాడు. నాడు మరుక్షణంలో ఈశ్వేళ్ళతో అల్లిన బుట్టతో

ప్రత్యక్షమై “నేనూ అప్పతో పొలిమేరకాడకి యెళ్ళొస్తా”
నంటూ ముందుకు నడిచాడు.

ఇదే అదనముకొని “మామూ ! వెళ్ళొస్తా” మన్నాడు
కోటిగాడు.

“ఊ ! జాగ్రత్త” అన్నాడు ముత్తడు.

“అయ్యా” అంది నీతి. “ఎళ్ళొస్తా” అందామనుకుంది
కాని ఆ మాట గొంతులోంచి బయటకు రాలేదు. ఏదో
చెబుకుందనుకున్న నీతినంక ఒక్క ఊణం చూసి “ఏంటి నీనీ,
చెప్పవే !” అన్నాడు భారంగా ముత్తడు.

“ఎళ్ళొస్తానయ్యా” పెద్ద పెట్టున ఏడ్చింది నీతి మాట
లతోబాటు.

“నీనీ” గావురుమన్నాడు ముత్తడు. పిల్లలు గొల్లు
మన్నారు.

ఇంతలో కోనయ్య గారటుపోతూ అక్కడ ఆగి
“ముత్తమా ! ఏమిటా ఏడుస్తున్నారు. ఏమిటి గొడవ” అని
పలుకరించాడు.

“ఏముంది బాబూ ! పెద్దది కాపురాని కెళుతోంది. సిరి
కెడు పసుపూ కుంకుమ యిచ్చే దిక్కు లేకపోయింది. దాని
తల్లి వ్రంటే అన్నీ అది సూసుకుండేది. పోలేక అది, పంపలేక
నేను, వదలేక వాళ్ళు...” అన్నాడు ముత్తడు.

“ఆరి పిచ్చిముండాకొడకా ! తప్పుతుందట్రా ! నీనీ !
లక్షణంగా వెళ్ళక ఏమిటి అది. తప్పుకాదూ ?” అని ము

తడిమి “ఇదిగోరా, చూడు మూడుపావలా బున్నాయి. ఊరి! పట్టుకెళ్ళి దానికియ్యి” అని అక్కడినుంచి కదిలాడు.

“బాబూ ! మా అయ్యవాళ్ళని ఒకకంట కనిపెట్టి వుండండి” అని చెబుదామనుకుంది నీతి “అమ్మో! ఆయనతో ఆ నూట పెద్దదాన్నిలాగ నేను చెప్పగలనా?” అని వ్రాసుకుంది

ముత్తడు మూడు పావులాలు నీతి చేతిలోపెట్టి “యిదే సారెలు, యిదే చీరెలు జాగ్రత్త నీతి” అని “జాగ్రత్తరా కోటిశు ఇక వెళ్ళిరండి” అన్నాడు.

“అట్లాగే” అంటూ కోటిగాడు కదిలాడు.

అదే అనాలనుకుందిగాని నీతి అనలేక యిటూ అటూ కలయజూచి యిల్లు కదిలింది. అప్పపక్కనే నడుస్తున్నాడు చిన్నవీరడు.

ఇల్లు కదిలిన దగ్గర్నుంచి ఏదో అఘాతం ఏర్పడుతోందనిపించింది నీతికి. ఒక్కొక్కటిగా అన్నీ గుర్తుకు తెచ్చుకుంటూ మానంగా, మందంగా నడవటం మొదలెట్టింది.

అప్ప కబుర్లు చెబుతుందని వచ్చిన చిన్నవీరడు అప్ప బాధ చూసి తనూ మాట్లాడలేక “యిక యెళ్ళనేమే” అన్నాడు అప్పటికిగాని జ్ఞాపకంరాలేదు నీతికి వాడుకూడ వస్తున్నాడని.

“అరె ! మరచిపోయానయ్యా ! యింకింటి కెళ్ళి కొంచెం కూడా తినబో ! ఇంచాక సరిగ తినాలా” అంది.

“సిటికిలోకి ఎళ్ళనంటే” అన్నాడు కాని పెట్టిబుట్ట కోటిబావ కిచ్చి అట్లాగే నిలబడ్డాడు. అప్పటికప్పుడు వాడినీ దుఃఖించచ్చింది ఇందాకణ్ణుంచి వాళ్ళేడుస్తుంటేలేంది ఇప్పుడు పొంగుకొచ్చి “అప్పా!” అన్నాడు ఒక్కసారిగా.

“ఆరి ఎదవ! యిందాకణ్ణుంచి సిందులు త్రొక్కి నీవూ ఏడిశావ్. తూత్ ” అన్నాడు కోటిశు.

చేతిలోవున్న ముప్పావులాలో మూడణాలు తీసి ఏమిటో కొనుక్కుని పొన్నాని చేతిలో బెట్టాందింది నీతి. వాడు అప్పదగ్గర తీసుకొనలేక, అప్పతో వద్దనలేక చివరకు తీసుకొని వూరువైపు తిరిగాడు.

నీతి “వెళ్ళయ్యా” అని రెండడుగులు ముందుకువేసి వెనక్కు తిరిగి చూసింది. వీరడు వెనక్కి తిరిగిచూశాడు. ఇద్దరూ మళ్ళీ నిలబడిపోయారు.

“వీరడు!...” నీతి పెద్దగాపలిచింది. పొలిమేర దద్దరిల్లింది.

“కాదప్ప! ఎళ్ళిపోతా! యికచూడనులే” అని గబగబా ఎళ్ళిపోయాడు వీరన్న. నీతి “వీరన్నా, వీరన్నా” అని పిలుస్తూఅటువేపుకు తిరిగి నిలబడిపోయింది.

కోటిశు నీతి దగ్గరగావచ్చి “నీతీ! యిక నడూ” అన్నాడు. నీతి మాట్లాడలేదు “అదిగో డొంకమబుపు కొచ్చాము ఎండ అట్టేలేదు! నూడు...యింకా సానా దూరం నడవాలి! మనకేం బండి పయ్యాణమా?...” అన్నాడు మెల్లిగా.

అప్పుడూ మాట్లాడలేదు నీతి.

“పోనీ యీడ ఓ నిమిషం మాకుండా” అన్నాడు.
కోటిశు. సరేనన్నట్లు వూరుకుంది. నీతి, కోటిశు కూర్చున్నారు.
కోటిశు అన్నాడు “నీతి! నేనంటే కోపమా? నేనేటి నేశాను!
అప్పు! నీకు నాకాడవుంటే బాగోదా? చెప్పు!” అన్నాడు
దగ్గరగా జరిగి.

నీతి మెల్లిగా ఆలోచించుకొంది. “కోటిబాన చేతుల్లో
తన కీమిటో సుఖంగానే వుంటుంది, కానీ...అయ్యో...
...వాలు...లచ్చి... దిగువవాళ్ళు...వీరన్న...వీళ్ళందరితో
...పున్నపాడు తనకెంతో మనస్సు తేలికగా వుందనిపిం
చింది.”

కోటిగాడు కొంచెసేపు చూసి “నీతి! యిక వెడ
దామా” అన్నాడు చేయిపుచ్చుకుని.

కోటిశు వైపుచూసి సరే అన్నట్లు తల వూపిందినీతి.
కోటిశుముఖం అంత అయింది. ఇద్దరూకలిసి ఇంటివైపు
నడిచేరు!...

దైవనిర్ణయం

“రామం! రామం! నిన్నేనోయ్! తలుపుతీయ్యి”

‘బాబూ! మేస్త్రోరొచ్చారా! నిన్ను చూడ్డానికి
మేస్త్రోరొచ్చారు. తలుపుతీయ్యి.’

రామచంద్రరావు తలుపు తీశాడు లోపలికి సచ్చిన
మేస్త్రోర్ని చూస్తూనే-

‘మేస్త్రూ’ ... అన్నాడు. అతని గొంతుక పెగల్లేదిక.
కళ్ళవెంట నీళ్లుతిరిగినై.

‘అరె! అదేమిటోయ్ అంత పిరికి వాడవవుతావ్
చిన్నపిల్లవాడిలాగ.....’

‘కూచోండిమేస్త్రూ.....’ రామం కళ్ళ నీళ్ళు
రుడుచుకుంటూ అన్నాడు. రామంతండ్రి స్టూలోకటి తెచ్చి
దగ్గరగావుంచి వెళ్ళి పోయాడు.

‘నా కీవిషయం అలహాబాదులో వుండగా తెలిసింది.
కాని ఈ నెలరోజుల్నుంచి రానటానికి వీలుచిక్కిందికాదు.
ఉత్తరం వ్రాయటానికి ఏ హాస్పటల్లో వున్నదీ తెలియదు.
కాని ప్రతిరోజు నిన్ను గురించే తలుచుకునేవాణ్ని’ అన్నారు
మేస్త్రూ కూర్చుంటూ.

‘ఎన్ని అనుకొని ఏంలాభం మేస్త్రూ, ఇక రామచం
ద్రరావును ఏప్లేగ్రౌండ్సులోనుచూచేవీలులేదు. మీరునన్నంత
గానో చూచుకున్నారు. నాశరీరానికి సౌష్టవంతోపాటు నాకు
శాస్త్రమైన పేరును తెచ్చిపెట్టడానికి మీ జీవితాన్ని ధార

పోశాడు. కాని ఏం లాభం చెప్పండి. ఆపరువును కాపాడుకునే భాగ్యం లేకుండా చేశాడు భగవంతుడు ' తలవంచుకుని కూర్చుని మేష్టారివంక చూడకుండా అన్నాడు రామం.

' చూడు రామచంద్రరావు ! ఒక్క మాట చెబుతున్నాను విను. నీకు కాలు విరిగి పోవటం విచారింపవలసిన విషయం కాదని నేననుగాని గుడ్డికంటే మెల్లనయంకదూ! నీకాలు పోయిందని నీవు ఎంత విచారపడుతున్నావో నేనూ అంత విచారపడుతున్నాను. ఈ వ్యాయామము, ఈ ఆటలు, పోటీలు యివన్నీ నీలాంటి ఉత్సాహవంతులైన కుర్రాళ్ళు లేక పోతే నేను మటుకు చేయకలిగింది ఏమైనావుందా ? నీవు నావెంట తిరుగుతున్నంతకాలం నా విద్యార్థిగా చూసుకోలేదు. అఖిలభారతంలో పోటీచేయడానికి ఒకవ్యక్తిని తయారు చేస్తున్నానని గర్వపడేవాణ్ణి. నీవు యిలా దిగులు పెట్టుకొని పోగొట్టుకున్న కాలుతోబాటు నీ ఉత్సాహాన్ని కూడ పోగొట్టుకుంటే ఎలా !'

' మిమ్మల్ని అర్థం చేసుకున్నాను మేష్టారూ! కాని యిది నాలో గూడుకట్టుకునిపోతూ వుంది. బట్టను వంకెకు పీసికొనిపోయి తగిలించినట్లు నాయావజ్జీవిత సమస్యను ఎలా అవతలకు నెట్టివేయగలను చెప్పండి!'

' కానీ తప్పదు. నెట్టెయ్యడానికి ప్రయత్నం చేయాలి. తనీసం ప్రయత్నంచేస్తానని అను. అంటే నీవు తప్పకుండా చేస్తావు: చేసి గొప్పపాండుతావ్. మరి ప్రయత్నం చేస్తానను.'

' మేస్తారు '

‘కాదు, అనాలి నాకోసం. అనకపోతే యిక్కణ్ణుంచి లేవను’

‘తప్పకుండా నాచేతనయినంత వరకు ప్రయత్నిస్తా’

‘హాలో రావం! అరె! పాపం ఎంతగా చిక్కిపోయావురా! హాస్పిటల్ నుంచి “రిలీవు” చేసి నెల రోజులై నా నీవింకా కోలుకోనే లేదన్నమాట. ఏది నీ కాలు చూపించు’

‘నా కాలు మాటకేం లేరా. వెళ్ళవమొండికాలు చూపిస్తానుగాని కాస్త కూచో ముందు. ఎక్కడనుంచి రావటం. ఏమిటి విశేషాలు.’

‘విశేషాల కేంలేరా! తర్వాత చూద్దాం. అసలు నీవరిస్థితికి నీ విన్ని ప్రశ్నలు వేస్తావనుకోలేదు. పాపం మేష్టారు నిన్నంతా నీ గురించే చెప్పారు. ఇక ఒక నిమిషంకూడ వుండాలనిపించలేదు. సరదాగా రెండు రోజులు టానులో గడిపి పోదామని వచ్చినవాణ్ణి యిక యిక్కడకు బయల్దేరాను. అక్కడ ఒక్క నిమిషం వుండబుద్ధి కాలేదంటే సమ్ము. మేష్టారు కూడ వెళ్ళువెళ్ళమని ఎంతో యిదయినారు.’

‘పోనీలేరా. యింత కష్టపడి నన్ను గురించి యింత దూరం వచ్చావ్. నిన్ను చూసినదగ్గర్నుంచీ కాస్త ప్రాణాలు తేలిక అనిపిస్తోందిగాని, రోజూ నాకోసం ఎవరోస్తారా. తిరిగే కాలు, తిట్టే నోరు వూరుకోదని ఎప్పుడూ వీళ్ళ రూముల వెంట, వాళ్ళ రూముల వెంట దీనికని, దానికని తిరిగేవాణ్ణి. యిప్పు డిలా రూములో పడి కూర్చోవాలంటే ఏమిటో

యిదిగా వుంటుంది. అయిపోయిందిరా, ఇక నేను ప్రపంచంలో ఒంటరినాణ్ణిపోయాను. ఈ వార్త తెలిసిన ఈ క్రొత్తలో మననాళ్ళు “అయ్యో” అనుకుంటారేగాని తరువాత నన్ను గురించి ఆలోచించేవా డెవ్వడూరా.”

‘ఇదిగో రాచుం. ఎందుకు అంతగా శాధపడిపోతావ్. చూడు, నీ కాలు విరిగిపోయినంత మాత్రాన నీవిక ప్రపంచంలో ఒంటరిగాడి నయిపోయినట్లేనా. నీవు ఆటగాడిగా దేశంలో పేరుపొంది గౌరవం సంపాదించుకొన్నావనుకో. అది నిజమేగాని వ్యక్తిగా రామునివిగా నిన్ను గౌరవంతో కాక ప్రేమతో చూసేవాళ్ళు కూడ లేకపోలేదు. ఎందుకురా నీ చుట్టూ నీవే గోడలు కట్టుకోవటానికి ప్రయత్నిస్తావ్. అయినా చూడు, కాలు పోయినంతమాత్రాన నీవు మళ్ళీ కాలేజి కొచ్చి చదువకూడదని ఏమీ లేదుగా. నీవు కేవలం శరీరాన్నే పెంచుకొన్న విజ్ఞాన విహీనుడవు కాదుగా. హాయిగా కాలేజీ కొచ్చి చదువుకోవచ్చు. తెలివితేటలున్నాయి. ఓవికగా చదవగలవు’

‘కాని ఒకే చదువును అంటిపెట్టుకొని నాలుగు గోడల మధ్య కూర్చునేవాడిని కాదురా.”

“కాని ఏం చేస్తాం. కాలం అలాంటిది ఇప్పుడు నీ శక్తిని పూర్తిగా పనివుపొదకు మళ్ళించు. ఒక్క ప్యాసవటుమే గాదు. డాక్టరేటును సంపాదించ గలవు. ఆ నమ్మకం నాకుంది ’

‘ఏమో మళ్ళీ జీవితానికి కొత్త ఆశ చూపుతున్నావు. కానీ ఈ కుంటికి లెగరేసుకుంటూ ఎలాగా కాలేజీకి రావటం?’ అతను నీరసంగా నవ్వాడు.

‘నిజమేరా! నీవా మాట అంటుంటే నాకే ఎందుకో బాధగా వుంది. నీవలా టక్ చేసుకొని సింపుల్ గా నడచి వస్తుంటే మాకే యెంతో ముచ్చటగా వుండేది. ‘హెయ్ యిల్ పర్సనాలిటీ’ అని “డ్రెమెటిక్ పర్సనాలిటీ” అని అనుకుంటూవుండేవాళ్ళం. నిజమేమి, నీకెంత బాధగావుందో పాపం”

‘పోనీలేరా! నా అందం పోయిందని ఏడవటం లేదు గాని, కాలేజీలో ఫీజులను, పుస్తకాలను, భోజనానికి, లాడింగులకే కాక యింకా మరికొంత యిప్పుడు రిక్షాలకు తగల బెట్టాలే. యిదంతాపెట్టి నేనిప్పుడు యింకా ఏం చదివేదిరా! కుటుంబం పరిస్థితి అలావుందయ్యే!’

‘కట్టుకుబోయినంతమందిమీ మేమున్నాం గదరా! అవన్నీ మేము చూసుకుంటాం లేరా. కానీ నీకెందుకు నీవు చదివే ప్రయత్నంలో వుండు.’

‘ఏంరా రామూ! ఏమిటోయ్ కుర్చీలో కూర్చుని దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తున్నావ్, పాపం కాలు పూర్తిగా నయమై నట్లేనా?’

‘ఫర్వాలేదులే ఏదో మొండిఘటాన్ని.’

‘రామం, ఇలాంటి పరిస్థితుల్లోనే మనం సమయానుకూలంగా సరిజేసుకోవాల్సి వచ్చేది. నీ జీవిత సవస్థలన్నీ

కొంతకాకపోతే కొంతవరకయినా ఎరుగున్నానని అనుకుంటాను. అందులోను ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో నేను నీకు నా సానుభూతిని ప్రకటించటమే కాకుండా కొన్ని సమస్యల నయినా పరిష్కారము చెయ్యగల నన్న ఆశతోనే వచ్చాను. ఆ విషయాలను గురించి మాట్లాడితే నీకు కష్టంవుండదనుకుంటే, వినే అవకాశం నీవు యిస్తానంటే మాట్లాడతాను. మాట్లాడేచనువు నాకున్నా. నీకన్నా పెద్దవాణ్ణయినా వ్యక్తిత్వం ఏర్పడ్డవాడి వేగాని చిన్న వావికాదు నువ్వు. అభిరుచులు, ఆశయాలు నీకూవున్నాయి. ఈ ప్రసంగం నీకు సహాయకారిగా వుంటుందనే ఆశతోనే నేను రెండు ముడు మాటలు మాట్లాడాలనుకుంటున్నాను.

‘ ఏమిటిబావా అంత ఉపోద్ఘాతం ! ఆ చెప్పేదేదో తిన్నగానే చెప్పరాదూ!’

‘ తిన్నగానే చెప్పగలనుగాని తీరా నువ్వు నన్ను పొరపాటుగా అర్థంచేకుంటే అసలే విసుగ్గావున్న నీవు మరీ విసిగించా ననుకుంటావేమోనని దడుస్తున్నాను. ఇంతా నేను చెప్పాలనుకుంటున్న విషయం మన సరసను గురించి. పాపం ఆ గొడవల్లో దాన్ని పట్టించుకున్న వారెవరూ లేకపోయారు. తిన్న నేనొచ్చి ‘ ఏమమ్మా ’ అనటంతోనే పాపం ‘ బావురు ’ అంటారా! నాకే మనస్సు చివుక్కు మంది.’

‘ మళ్ళీ ఆవిషయాలెందుకు గావా! నీవంతా చేసి ఉన్నది ఆ పాతగ్రామఫోను రికార్డును మళ్ళీ పెడతావానో అందేనో?’

‘అదిగోరామం ! అందుకే ముందుగా నీతో అంతగా చెప్పింది. మళ్ళీ మధ్యలోనే నీవు కడుపులో విషయాన్ని చెప్పే అవకాశం యివ్వకపోతే ఎలా?’

‘ఎందుకురావా ఇంకా ఈచౌర్యాగ్యపు జీవితానికి అందని ఆలోచనలు. అది పోయిందేనో విపోయింది. అప్పుడు కావాలని ప్రయత్నం చేయబంటో ప్రాకులాటలో అర్థవుంది. ఇప్పుడలాటివాటిని గురించి మామూలుగా చేయటానికి వీలు లేదు. నా దురదృష్టం.’

‘రామం ! అప్పుడు నీవు పొరిపడేది. ఎందుకురా నీచుట్టూ నీవేచిక్కాలు పుట్టించుతావు. అందరూ అదేవిధంగా నీ ననుకునేట్లు ఆలోచించటం లేదు. నీ కాలు పోయినంత మాత్రాన మీ అమ్మా నాన్న నిన్ను ప్రేమించరూ?’

‘ఎందుకు ప్రేమించరు, చెప్పేదేముంది? కొడుకుని కాక పోనుగా. విధిలేక ప్రేమగానే చూస్తారు.’

‘పిచ్చివాడివి లాగున్నావ్, విధిలేక కాదు ప్రేమించే వాళ్ళు ప్రేమించాలనే యిష్టంతోనే ప్రేమిస్తారు. నిన్ను ప్రేమించేది నీ అందంకోసమే కాదు; తప్పక ప్రేమించటమూ కాదు. నీ స్నేహంకోసం సౌహార్దంకోసం హృదయంకోసం ప్రేమకోసం ప్రేమిస్తారు. నీ కాలు పోయినంత మాత్రాన నిన్ను ప్రేమించటం మానేసే సంకుచిత స్వభావులు కాక ప్రేమకోసం ప్రేమించేవాళ్ళు వున్నారు. అందులో ముఖ్య లెవరో నేను వేరుగా చెప్పనక్కరలేదు. కాని, నీ మనస్సులో ఎవరు నిన్ను ప్రేమించలేక పోతారని బాధపడిపోతున్నావో

అప్పుడు ముగ్ధునిగా ప్రేమిస్తుంది. అదే అర్థం చేసుకొని
 ముగ్ధునిగా అన్ని వ్యవహారాల్లో. ముగ్ధునిగా వాళ్ళను ఒప్పించి
 ముగ్ధునిగా ఉన్నప్పుడు పెళ్ళి చేసుకోతానకి సర్వాహం చెయ్యి.
 ముగ్ధునిగా ఉండక ముగ్ధునిగా మార్చాలన్న బాధ్యత నీది.
 ముగ్ధునిగా ఉండక! అదేం చేస్తుంది వాళ్ళ నాన్న మాత్రం ఏం
 చేస్తుంది? ఇప్పుడైనా యిక నీవు చేపట్టించి చూస్తూ వూరుకో
 ముగ్ధునిగా ఉట్టిగా ప్రయత్నించు. మనస్సులో వుంచుకొని నిన్ను
 గుర్తుచేసి ఎంత బాధపడుతుందో పాపం. 'నిదగ్గరకు ఒక్కసారి
 వచ్చి నాలని వుండి' అన్నది. నీకు చెప్పమన్నది. మరి నీయిష్టం.
 నీవు రమ్మనమనే కబురం పుతానో? కావంటారో; కాని నీ ఇష్టం
 ముచ్చిపట్టుగా వూహగానాల్ని సాగించుకొని బాధపడుతూ
 వ్యవహారాల్ని పెడమార్గం పట్టిస్తే మళ్ళీ వారికి రావడం
 కష్టం తరువాత నీయిష్టం. నే వెళ్ళొస్తా. అన్నట్లు మరచిపోయా
 అయినా ఎందుకులే ఇప్పుడు చెప్పటం. ఏదీ నీకాని దగ్గరగా
 చూడనేలేదు. సరే, ఇక నే వెళ్ళొస్తా.'

‘చిన్న తుపాను లేపి పోతున్నావు బావా.’

‘తలుపు తీసేస్తాదే! స్వామి నాకు దన్న మిస్తారో
 యివ్వరోనని భయపడుతూ వచ్చాను’.

‘రాణీవాసం నాకు ఉంది దే కనుక పెడితే గుళ్ళో దేము
 నా తలుపు తీసుకు పూజిస్తానని వచ్చిందే. రాచరికం వారికి
 ముగ్ధునిగా అనుగ్రహం కలిగింపన్న మాట.’

‘అనుగ్రహమా! ఎంత మాట బావా! నీకు తెలియదా
 ఏమింది మా యిల్లం. నేను వెడతానంటే అధ్యంతరం

పెట్టకపోయినా తీరా యిక్కడకొస్తే మీనాన్న వాళ్ళు ఏమైనా విసుక్కుంటారేమో. మళ్ళీ ఈకాలి బాధకుతోడు మళ్ళీ బాధపడతావు. పాత విషయాలు తలుచుకొని రాలేదు. మామయ్యకు మాపైన సదభిప్రాయం లేకపోవటం ఈనాటి విషయం కాదుగా. అది సరేగాని హాస్పిటల్ నుంచి తిరిగి వచ్చినప్పటినుంచి నీవు ప్రౌద్ధుననుంచి సాయంత్రందాక తలుపులు బిడాయించుకొని కూర్చుంటున్నావుట. నే నొచ్చినా పలుకుతానో లేదోనని రాలేదు, నువ్వు నమ్మ నమ్మకపో బావా, మీరింటికొచ్చిన నాటినుండి నిన్న వచ్చి చూచి పోవాలని ప్రతిరోజూ ఆలోచిస్తూనే వున్నాను. అరె ఎందుకు బావా అలా కళ్ళ నీళ్ళు తెచ్చుకుంటున్నావు? ఇంత పిరికి వాడవై పోయినావా బావా!

‘పిరికివాణ్ణయిపోయిన మాట నిజమే గాని, ప్రపంచం నామీద చూపిస్తున్న ప్రేమ ఆపిరికితనాన్ని పొగొట్టుతోంది. ఈ కన్నీళ్ళు పిరికితనంచేత వచ్చినవికావు. ప్రపంచం నామీద చూపుతున్న ప్రేమకు కృతజ్ఞత.’

‘ఇందులో విశేషమేముంది బావా. నీ వందర్శి ప్రేమించావు; నీన్నండరూ ప్రేమిస్తున్నాను. ఈ కాలు పోయినంత మాత్రాన నీ మనస్సులో లోపమేమైనా వుందా? అదీగాక ఒకప్పుడు మాత్రం ప్రపంచంలో నాకు సాటేమిటని నీవు ఏరోజునైనా విరవీగావా? నీవలా విరవీగితే ఈరోజున నిన్ను గురించి విరవీగినందుకు తగిన శాస్తి జరిగిందని అనుకునే వాళ్ళు. నీవూ అనుకోవలసినచ్చేది. కాని జరిగినది కేవలం

దైవిక విషయం, అందువల్ల నీవు మరింత ప్రేమింపబడాలే
కాని తృణీకరింపబడవు. అలాంటి అవసరమూ లేదు.'

'అవును సరళా, నేనే అర్థం చేసుకోలేక చీకటి గదిలో
చిక్కుకుందామని చూశాను గాని నా అవివేకాన్ని నువ్వు,
బాన, మిత్రులు, మేష్టారూ అందరూ కలిసి పొగోట్టారు.'

'అందులో నీ అవివేకమేముంది. నీవు అలా అనుకోటం
సహజమే అది పరిస్థితిని బట్టి! కాని ఇప్పుడైన నీవు నీ ఉద్దే
శ్యాన్ని కూర్చుకున్నావు. అందుకు సంతోషమే.'

'అవును సరళా నిజం. నాకోసం కాకపోయినా ఈ ప్రపం
చములూ నే చేయూల్సిందేమీ లేకపోయినా నాగురించి బాధ
పడేవాళ్ళమూట అతిక్రమించకుండా వుండటానికయినా నేను
బ్రతకాలి.'

'బావా ఎందుకు అలా అనుకుంటావ్. ప్రపంచంలోకి
వచ్చిన ప్రతివాళ్ళు ఏదో చెయ్యటానికి వస్తారా. అయినా
నీవు మాత్రం ఎందుకు చెయ్యలేదు. ఒకకాలు పోయిందని
నీచదువు, తెలివితేటలూ అవేసిపోలేదుగా. ముఖస్తుతిఅనుకో
కుండా వుంటే నీవు వాసిక కథలు వ్యాసాలు నాకెంతో బాగా
నచ్చుతాయి తెలుసా. ఇకనుంచి శక్తిని కూర్చుకుని కృషి చేసి
చదువు. రచనా వ్యాసంగాలపైకి మళ్ళించు. ఇదివరకటినాట
కాలు ఆటలు సాంఘికసేవ అవన్నీపోయి ఇప్పుడు నీజీవిత
పథము నిర్ణయమయిపోయింది. వెలుగు బాటలో నడకసా
గించు. ఇది నీజీవితానికి దైవనిర్ణయం.'

'అవును. ఈ మార్గాన నడకసాగించటం విషయం
మిత్రులు ప్రోత్సహించడా సూచించే వెళ్ళాడు. కాని

చేయూత లేకుండా ఆ మార్గాన నడవలేనని అనిపిస్తోంది. సరళా, కాని అర్హతలేకుండా ఆశలకోసం ప్రాకులాడటం మాత్రం తప్పనిపిస్తున్నా మన లేకుండా వున్నాను.'

'బావా ఎందుకింత గూఢంగా మాట్లాడతావు. నీజీ వితం నడవటానికి నేనే గనుక ఆసరాగావుండి చేయూత నివ్వాలని నిజంగా నీవనుకుంటూవుంటే నిజంగా నా జీవితం ఒకందుకు వినియోగ పడిందనే నేననుకుంటాను. నీ భావమే గనుక అదిఅయితే నన్ను నీవింకేమి అనుకోనక్కరలేదు. నీదాన్నిగా వుండటం నాకెంతో సంతోషకరమైన విషయం. అందుకు నీవనర్హుడవని పదేపదే బాధపడ్డావు. నాకు పూర్వం బావకంటే ఇప్పటిబావ మరింత | పేమపాత్రుడు.'

'సరళా.....'

'అయ్యో పడిబోతావు బావా' అడేమిటి అట్లా ఒక్కసారి నుంచంమీద నుండి ఎగిరి నిలబడ్డావు.'

'ఈ సంతోషంలో ఒక్కక్షణం నాపరిస్థితిని మర్చిపోయాను. అప్పుడప్పుడు యిలానే మర్చిపోతూ వుంటాను. ఇంకా నయం అమాంతం నువ్వు గట్టిగా పట్టుకోబట్టిగాని లేకపోతే క్రిందకు పడిపోయి వుండేవాణ్ని. ఆ ఏదీ ఆకర యిలా యివ్వు. నాన్నతో నేనిప్పుడే ఈవిషయం చెప్పివస్తా. దైవనిర్ణయం ఇది దీన్ని మార్చటానికి ప్రయత్నం చెయ్యద్దని చెబుతా. ఊళ్ళో పార్టీల పట్టుదలకోసం మనిద్దరం విడివడటానికి వీలులేదని చెబుతా. ఇన్నాళ్ళనుండి చెప్పే ధైర్యం లేక పోయింది. కాని ఇవాళ ఆవిషయం చెప్పగలను. ఆయన్ని

ఒప్పించగలను. ఊళ్ళో వ్యవహార రీత్యా మీనాన్న
మీనాన్న మాట్లాడుకోవచ్చును; మాట్లాడుకోక పోవచ్చును.
గాని అందుకుగాను మన సంబంధాలు విడిపో నక్కరలేదని
చెబుతాను.'

'మావయ్య కచేరిసావెడిలో వున్నారెప్పుడు.'

'ఫరవాలేదులే అక్కడికే వెడతాను. ఆ కర్రలుయిలా
తెచ్చిపెట్టు.'

"మావయ్యకచేరి సావెడిలోంచి వచ్చి తర్వాత
చెప్పొచ్చుగాని వాటి సంగతి అలావుంచు. ఇదిగో ఈసంచిలో
ఏముందో తెలుసా? నీవేమి అనుకోకుండా వుంటే ఒక్క
విషయం చెప్పాలి. మాఅన్నయ్య వెళ్ళిపోతూ నీవు హాస్పిటలు
నుండి వచ్చేటప్పుడు రబ్బరుకాలు వేయించుకు రాలేదని తెలిసి
ఇదిగో ఇది కోని తీసుకొచ్చి యిచ్చి వెళ్ళాడు. ఇలా
కూర్చో, నేనే తొడిగేస్తాదాన్ని. మరి నేవెళ్ళి నానా?

"ఏమో నీయిష్టం."

"ఏమిటిబావా ! అలా అంటావు. కాసేపు కూర్చో
మంటే కూర్చోనా, నీయిష్టమనకపోతే."

"ఏమో నేనెలా చెబుతాను. కాళ్ళు రెండూ తిన్న
గావున్నప్పుడే నీవుచిక్కకుండా పరుగెత్తేదానివి. ఇప్పుడిక
కుంటినాణ్ణయి ఎలాపట్టుకోగలను. అందులో వెళ్ళిపోతా
నన్నతర్వాత ఆపగలనా ?"

"అవన్నీ దాగుడు మూతలు. అప్పుడు అలాపరుగెత్తటం

సహజం. ఇప్పుడిక దాగుడు మూతలు అయిపోయినై. ఇక అలా పరిగెత్తలేను.'

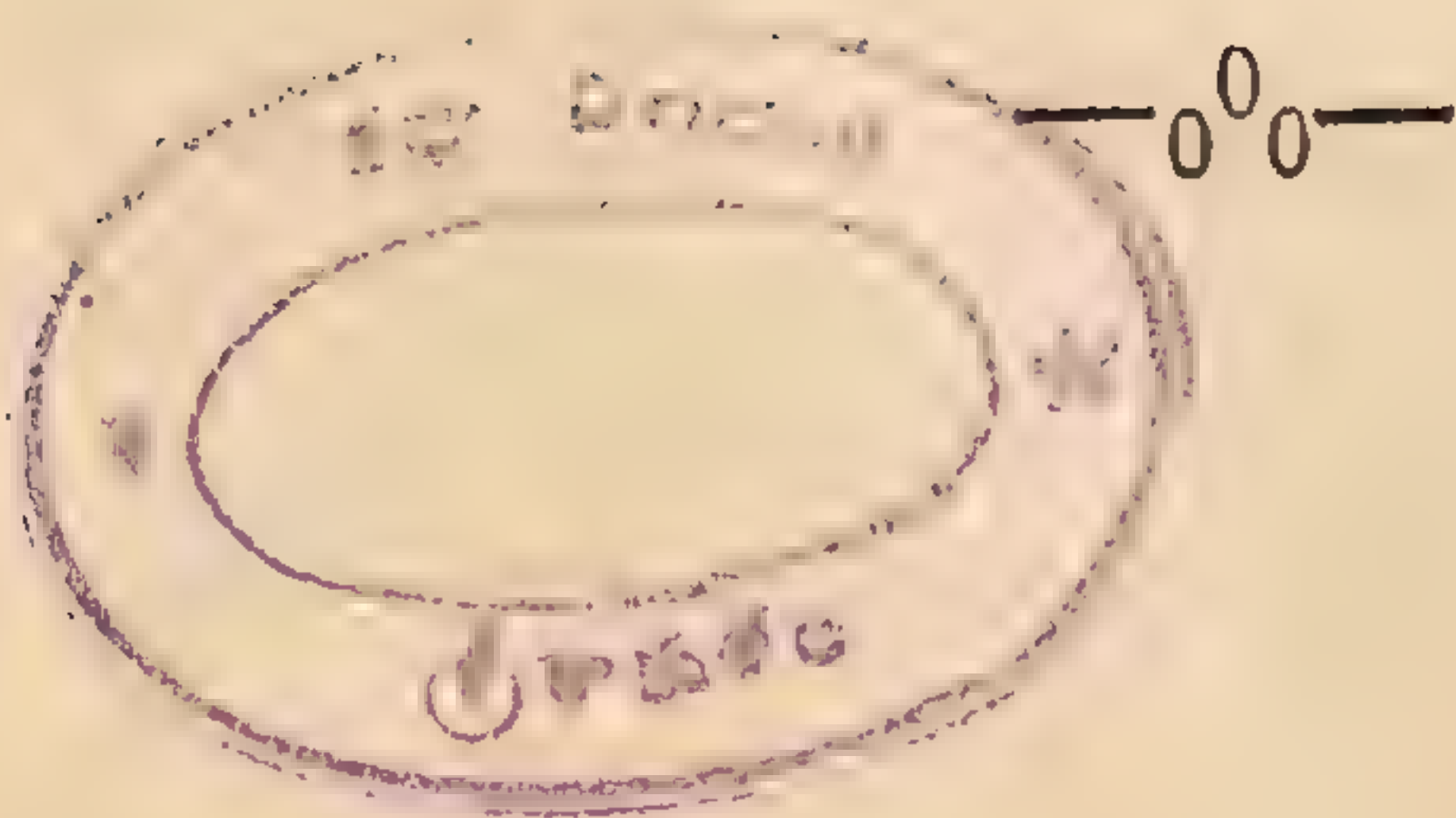
“కాదు యిప్పుడే దాగుడు మూతలు మొదలగు తున్నాయి. పద వెళదాము.”

“ఏమిటీ ఫోజు ! నీవిలా నాభుజంమీద చెయ్యివేసి నడుస్తూ మీనాన్న దగ్గరకు వెళితే మీనాన్న చూస్తూనే విశ్వామిత్రుడై పోతారు. ఇల్లా మీనాన్న దగ్గరకి నేను రాను. ముందు నీవు వెళ్ళి చెప్పి వీలుచూచుకొని.”

“కాదు ముందు అమ్మ దగ్గరకి మాత్రమే చూపించ టానికి

“ఏమిటి కొత్తగా వేసుకొన్న రబ్బరు కాలునా ?

“కాదు కొత్త కోడలవుతున్న మేనకోడల్ని.”

పండ్లక్కి....

అయిదు గంటలయ్యే సరికి పైన పక్షులల్లే ఎగిరిపోవా
లిగాని స్టీలు పట్టుకొని వెళ్లాడకూడదనే సిద్ధాంతాన్ని
సర్వదా అమలులో పెట్టే నామిత్రులు ఆరోజు 'పే' రోజు
కావటవల్ల (మనలో నూట) పది నిముషాలు ముందుగానే
ఆఫీసునుంచి బయలుదేరారు హుషారుగా ! తిన్నగా మారథం
మోడరన్ కేఫ్ ముందు ఆగింది.

“వెధనది. ఇవాళే నా స్టీలు తినక పోతే ఎలా”
అన్నాడు జగన్నాథం కొంచెం హుషారుగా బేరర్ ఏంకా
కావాలి అడుగుతూ వుంటే.

“నీ కెప్పుడూ స్టీలు, హాటు - తిండి తప్ప మరోటి
కనుపించదు. పోనీ ఇవాళ డబ్బులున్నాయనైనా బిల్లుయిస్తావు
గనుకనా” అన్నాడు సూరి. బిల్లు అంటే నలుగురిది కలిసింది
అని అర్థంసుమా అండి !

“తొందరగా తెముల్చుకుంటే కాస్తంత పాపింగు
వుంది నా కు” అన్నాడు శాస్త్రి.

‘నీకేమిటి, నాకుమాత్రం లేదు పాపింగు. పండ్లగ
బట్టలు కుట్టించాలి. తీరా పండుగముందు కొంటే ఆ తెయి
లర్ కు ఇవ్వటం పనేగాని బట్టలు పుచ్చుకొనే పనుండదు.’

“ఏం మీమామగారు పండుగ సొమ్ములు ముందే
అందచేశారేమిటి”? అన్నాడు సూరి.

‘త్రూ ప్రాపర్ ఛానల్ అదే వస్తుంది. ముందుమనం కుట్టించుకుంటే సరి ! రేఫో మాపో కబుర్లు, దాంతోపాటు మా శ్రీమతి నాలుగు రోజులు ముందుగా వెళ్తుంది గనుక మనం ముందే కుట్టించుకొని వుంచుకున్నాం అని తెలిస్తే పండుగనాడు పోకెట్లో క్యాషు మిగుల్తుంది’ అన్నాడు జగన్నాథం.

డింకు త్రాగుతుండగా ‘ఏమాత్రం ఖర్చు పెడుతున్నావ్ ఇవాళ బట్టలమీద’ అడిగాడు సూరి జగన్నాథాన్ని.

‘అథమం మా మామగారు నలభైకి తక్కువ లేకుండా ఇవ్వొచ్చు. టైలరింగు చార్జీలుకూడ కలుపుకొని అదిచరిపోయేటట్లు చూస్తాను’ అన్నాడు జగన్నాథం.

బేరర్ బిల్లుపట్టుకొచ్చి ఎవ్వరికివ్వాల నట్లు క్వెశ్చెన్ మార్కు మొగంవేసి నిలబడ్డాడు.

అందరి జేబుల్లో డబ్బులు నిండుగావున్నా ‘అదనపు రాబడి అథమం నలభై అయినా అంచనా వేస్తున్నప్పుడు ఇవాళ బిల్లు జగన్నాథం ఇచ్చేశాడు’ అన్నాడు సూరి.

“అమ్మా, స్వీటు హాటు, కూల్ డ్రింకు- అంతా కలిపి మూడున్నర బిల్లుచేసి ఇవాళ నాకా డేబిటు” అన్నాడు జగన్నాథం.

“ఫర వాలేమలేవోయ్, భయపడకు. ఈ ‘డేబిట్’ కూడ చూడు- ఆ హెడ్డుకిందే వేసెయ్” అన్నాడు సూరి.

శాస్త్రి) నవ్విస్తూవుకున్నాడు.

లక్ష్మీజనరల్ స్ట్రాస్ రెండో అంతస్తులో చేరి ముందు
మామూలు బిన్నీ కంపెనీతో ప్రారంభమయిన సెలెక్షను నలు
గు ధాటికి ఆగలేక వులెన్ వరకూ పోయింది.

జగన్నాథానికి ఆల్ఫులన్ ప్యాంటు, తెల్లచొక్కా
సెలెక్షు అయినై.

అనుకోకుండా సూరి మార్కుస్కిన్ ప్యాంటు, కలర్
బుష్ జాకెట్టు తీశాడు.

శాస్త్రీ) హనావా ప్యాంటు మీదకు డెకోరన్ శాక్
తీశాడు.

నానంక చూసిన మిత్రులకి నేను మొదటే మనకి
బడ్జెటులో 'ప్రొవిజన్' లేదని చెప్పేశానుగాని అందరూ
ప్యాకెట్లు చేతిలో పట్టుకొని పోతూవుంటే ప్రాణం రెపరెప
లాట్టం మొదలెట్టింది. అయినా కోరికలు చంపుకోవాలి అనే
బుద్ధుడి మాటలు జ్ఞాపకం తెచ్చుకొని మననం చేసుకుంటూ
టయిలర్ మాపుకి బయలు దేరాం.

మిత్రులు ముగ్గురూ కొలతలిస్తూవుంటే కూర్చుండి
వమితోచక 'పో' కేసులనంక చూస్తూవుంటే కుట్టిన నొక
జర్కిన్ కనిపించింది.

"శాస్త్రీ! ఈక్లాత్ నాకైతే ఎలా వుంటుంది"
అన్నాను.

"బాగానే వుంటుందిగాని ఇది జెర్కిన్. కుట్టించు
కుంటే రోజూ ఆఫీసుకి వేసుకొని రావటానికి పనికి వస్తుందా
వా?" అన్నాడాయన.

“అయితే అయిందిలే రంగునచ్చే టట్లయితే ఏం ఆఫీసుకు మాత్రం. వేసుకు రావటానికేం” అన్నాను.

“చిన్నపిల్లవాడిలాగ ఆఫీసుకు జర్కన్ వేసుకువస్తావా”

“కాకపోతే అప్పుడప్పుడూ వేస్తాను. ఏం పోయింది”.

అన్నాను.

“మరి బడ్జెట్ ప్రావిజన్ సంగతి” అన్నాడాయన,

“వేశాంగా పథకం” అన్నాను.

“సరయితే అవశ్యం కానీయటమే, ఆక్షేపణేముంది”

అన్నాడాయన. తెయిలరు దగ్గరే వుందట ఆరకం గుడ్డ. చెర్కిచుకు సరిపోను గుడ్డ ఇరవై రూపాయలవుతుంది. కట్టుకూలి పది రూపాయలు. ముప్పై ముందే ఇచ్చేసి బిల్లువుచ్చుకొని బయలుదేరాను.

దారిలో శాస్త్రి “ఏమిటి ఒక్కసారే ప్లేటు మార్చే శావ్” అన్నాడు

“అదేమిటి శాస్త్రి అలా అంటావు? మనకి జగ్ నాథం ఆదర్శం” అన్నాను నాపథకాన్ని అందిస్తూ.

“చెప్పవేంమరి ఇందాకణ్ణించి అన్నాడు” శాస్త్రి.

పండుగ నాలుగు రోజులుందనగానే శ్రీమతి బయలుదేరింది. వెళ్ళేటప్పుడు మళ్ళీ మీరాచ్చేటప్పుడు వేరే ఒక సంచి ఎందుకని మీలికూడ ఒక జత బట్టలు వేసు కెళుతున్నానని చెప్పింది.

శ్రీమతితో ఈ విషయం చెబుదామా అనిపించింది. కాని ఇంకా ఎరువునవ్వం అనిపించింది. అదేగాక చివరికి వెళుతూ

వెళ్ళుతూ శ్రీమతిని తీసుకెళ్ళటాని కొచ్చిన బావమరది 'ఇదిగో
నీవు వచ్చేటప్పుడు నీకు నచ్చిన కలర్సులో ఒక ప్యాంట్,
వర్క్ కుట్టించుకొని తీసుకురమ్మని నాన్న డబ్బుయిచ్చి పంపా
రని అనటమో, మనియూర్డు పంపించి కుట్టించుకొని రానల
సిందని వ్రాయటమో చేస్తారు. అదీకాకపోతే అక్కడికి
వెళ్ళిన తరువాత బజారు వెళ్ళి పాపుల్ గుడ్డలు సెలెక్టు చేసు
కొని అటు టైలరుకిచ్చి వద్దామని నన్ను తీసుకెళ్తారు. ఒక
వేళ నన్ను బజారు తీసుకెళ్ళటం బాగుండదనుకున్నా, కొన
డానికి వేళ్ళేటప్పుడు కొలతలైనా తప్పని సరిగా నన్నడిగి
తీరాలి. కొలతలు తీసుకొని తీరాలిగదా. కాబట్టి నాకు తెలి
యకుండా ఏం చేస్తారులే అనుకొని చెప్పకుండా పూసుకు
న్నాను.

మూడు రోజులు గడిచింది. వెళ్తూ మా బావమరది
డబ్బు యివ్వలేదు సరిగదా మనియూర్డూ రాలేదు బహుశా
పెట్టినందుగా వున్న గుడ్డల్ని చూసి నాకు డబ్బే యివ్వమని
మా శ్రీమతి సలహా యిచ్చివుంటుంది. భేష, బాగానేవుంది
అనుకొన్నాను.

రేపు పండుగనగా ప్రయాణమవుతూ వెళ్ళి జర్మిన్
తీసుకొచ్చాను టెయిలరు దగ్గర్నుంచి. మిత్రులందరూ నా
దగ్గర వున్న 'బా' ఏదీ దానికి 'మేవ్' కాలేదని నాలుగు
రూపాయలుపెట్టి కొత్త బా ఒకటి కొనిపించారు.

ముసలాడికి పెళ్లామంటేను (రెండో పెళ్లాంలెండి) పిల్ల
వాళ్ళకు బట్టలంటేను చాల ఆనందమంటారు. కొత్త జెర్మిన్

జిప్ బేగ్ లో వేసుకొని హుమారుగా మామ గారింటికి చేరాను. రాత్రంతా కూడా పండుగ బట్టల ప్రస్తావనే లేదు.

బహుశా ఉదయం ఏ రెడీమేడ్ డ్రెస్సు షాపుకో బయలు దేరనుంటారు. అప్పుడు వద్దులెండి అని సంగతి చెప్పేసి పైకంపుచ్చుకో వచ్చు అనుకున్నాను.

ఉదయం లేచి కాఫీ ముగించుకొని బజారుకి వెళ్ళటానికి సిద్ధమయ్యాను. ఉహూ! అందుకెవ్వరూ సిద్ధంగా లేదు. తలంటికి మాత్రం లేవ మన్నాను. తలంటి పోసుకొని లోపలికి వచ్చాను. వస్తూనే మా శ్రీమతిని కేకేశాను.

“ఏమండీ” అంది వచ్చి.

“చూడు! పెట్టె తెరచి నా బట్టలు తీసి ఇవ్వు” అన్నాను.

“అదేమిటండీ! పండుగపూట పెట్టె తెరచి పాతబట్టలు తీసి ఇవ్వమంటారేమిటి. ఒక్క నిమిష మాగండి. అన్నయ్య బజారుకి వెళ్లాడు. బట్టలొస్తాయి” అంటోంది.

“వచ్చేశానమ్మా! ఇవిగో బట్టలు” అన్నాడుప్యాకెట్టు అందిస్తూ మాబాన మరది.

“అయ్యో అదేమిటి, నన్నడక్కుండా బట్టలు ఎలా కొన్నారు నాకు” అన్నాను.

“అదేమిటండీ, అలా అంటారు. మంచి వాళ్ళేమీరు. పండుగకి అల్లుడికి బట్టలు కొనేటప్పుడు ‘నాయనా, అల్లుడూ, పండుగకి నీకు బట్టలు కొనమా’ అని అడుగు తారేం?” అంది నవ్వుకుంటూ మా శ్రీమతి.

“అదికాదు ననజం! కొలతలెలా సరిపోతాయి. ఒక్క ముక్క నాకు ముందు చెబితే నేనే బజారుకు వెళ్ళి నాకొలతలు యిచ్చేవాణ్ణిగా!”

“బాగుందండీ! మీకు బట్టలు కుట్టిస్తాను రమ్మని మిమ్మల్ని బజారుకు తీసికెళ్తారా ఏమిటి నాన్న!”

“మరయితే ఏవో సైజువి తొడుక్కోనా” అన్నాను ఏం అనలేక! అసలు, నా బాధ వేరే వున్నదయ్యే!

“కుట్టించే వాళ్ళు పిచ్చివాళ్ళటండీ. పెట్టిలోవున్న మీ ప్యాంటూ, చొక్కా ఆదినే అవి కుట్టించారు” అంది.

నేను తెల్లబోయాను.

నేను వేసిన ప్లానంతా చెడిపోయిందయ్యే. కాని ఇలా చేద్దామనే వుద్దేశ్యంతో ముందే కొనుక్కున్నానని వాళ్లతో చెప్పేసి నట్లుంటే; కనీసం శ్రీమతి ద్వారా చెప్పించినట్లుంటే. కాని ఎలా? నోరు విప్పి చెప్పటమా! అలా అని మనస్సు అయిన దానికి సంతృప్తి పడి ఊరుకోదయ్యే!

“ఆ రంగు వగైరాలుకూడ నన్నడిగితే నేను చెప్పే వాణ్ణిగా! అదీగాక ఆ ప్యాంటు ‘లోహీల్ టక్’ది. అది సూటువేసుకునేందుకేం పనికి వస్తుంది. ఆ చొక్కా ఇదివరకుది ఇప్పుడంత పొడుగు ఎవరూ పెట్టించటంలా” అన్నాను ఘానుకుండలేక

“ముందు తొడుక్కోండి, తర్వాత చూద్దాం ఆవిషయాలు” అంది ననజం ప్యాంటు, చొక్కా తీసి చేతికిస్తూ.

ఒక్కొక్కటి శరీరం మీద కెక్కించాను. కాని ఏదో
పైన దెబ్బకు కట్టుకట్టినట్లు ఫీలయ్యాను.

సరే, అయిపోయిందేదో అయిపోయింది. కుట్టించుకు
న్నవి ఎలాగు తొడుక్కోవాలి గనుక కిట్ బేగ్ తీసి జర్కన్
కొత్త 'బా' బయట పడేశాను.

బీరువాలోనుంచి "ఔ" తీసుకు ర వటానికి వెళ్ళి తిరి
గొచ్చిన వనజం "అరె, చెప్పలేదేమండీ, ఇదెప్పుడు కుట్టించాను" అంది.

నిజం చెప్పొద్దూ! అసలే మనస్సులో తనేర్పయముగా
అదికి పెట్టెలోనుండి బట్టలు తీసి యిచ్చింది కనుక దీనికంతా
బాధ్యురాలు మా శ్రీమతేనని బాధపడుతున్న నేను 'ఎప్పుడో
అప్పుడు కుట్టించారులే నీవు చేసిన కనులన్నీ నాకు చెప్పావా
ఏమిటి' అన్నాను ఈసడింపుగా.

"ఏమిటండీ అల్లా అంటారు. నేనేం చేశాను మీకు
తెలియకుండా. అయినా చూడండి మీప్ప్యాంటు, చొక్కా
ఎంత బాగున్నాయో. వైట్ షర్టు - రాయల్ వైటయ్యే - ఇక
పొడుగుంటారా? ఇన్ షర్టు వేసేవాళ్ళకి కాస్త పొడుగు ఎక్కు
వయితేనేం లోపలపడి వుండేదేగా. ప్యాంటు మీరు కోరుకు
న్నట్లుగానే 'థిక్కుకలరు' ఇంకా ఎందుకు బాధ" అంది
జిర్కన్ వెనుకనుంచి చేతుల కందిస్తూ. "చూడండి, ప్యాంటు
చొక్కావాళ్ళవి జెర్కన్, 'బా' మీవి. ఎంత బావున్నాయో
చూసుకోండి అద్దంలో"

“అద్దంలో కాదు ననజం చూసుకోవలసింది. రేపొద్దున ఇంటికెళ్ళి టేబుల్ సోఫాలో” అన్నాను; ఇహ శ్రీమతి కై నా విషయం చెబితేనేగాని మనస్సు కాస్తంత స్థిమిత పడదని.

“ఏమిటండీ” అంది.

“ఇంకా ఇంటికదై యివ్వలేదు. ననజం?”

“ఇప్పుడా సంగతి ఎందుకండీ. ఇవ్వకపోతే తర్వాత యిద్దురుగాని. పండుగపూట లోటుబడ్డటు వల్లిస్తారేం, హాయిగా డ్రెస్ చేసుకొని అల్లాతిరిగిరాక. మరి అట్లాఅనుకునే వాళ్ళు యిదిఎందుకు కుట్టించుకున్నారు” అంది.

వేసిన పథకం చెప్పేళా, ఎవ్వరూ వినకుండా జాగ్రత్తపడి.

అంతా విని “మామూలులాగ కాక, ఈసారి మీకు నచ్చేటట్లుగా బట్టలు కుట్టించి, మీరు తలంటి పోసుకుని రూములోకి వచ్చేసరికి తెప్పించి వుంచి మీకు ఆశ్చర్యం కలిగించాలనుకున్నాం. మరి మీరు నాతోనైనా చెప్పలేదేం?” అంది నేరం నాదేనన్నట్లు.

అభి సొనం అడ్డొచ్చింది-అని చెప్పటం ఎలా? కిక్కురు మనకుండా వూరుకున్నాను.

“మూడు నెలలు మూడుపదులు తీరుద్దురుగాని, ముందు చక్కగా వున్నాయి బట్టలు, అద్దంలో చూసుకోండి” అంది.

“బాగున్నాయ్ అని నువ్వన్న తర్వాత ఇంకా అద్దంలో ఎందుకు. సరే సీమాట ఎందుకు కాదనాలితే” అన్నాను వసజాన్ని దగ్గరకు తీసికొంటూ.

“అదేమిటి అద్దంలో చూసుకోమంటే నా మొఖంలో చూస్తూ” రంది తప్పించుకోవటానికి ప్రయత్నిస్తు.

“అద్దంలో అయితే ఒక వేళ బాగుండకపోతే బాగుండ నట్లు కన్పించవచ్చు. కాని ఈ కనుపాపల్లో మాత్రం నేను ఎప్పడూ బాగునట్లే కనుపిస్తాను. అందుకని” అన్నాను.

6)

అ డ వి ప గ డా లు

విరహోత్కంఠతో ఎదురుచూచిన ప్రియురాలులాగ ఎదురుచూసి వాల్తేరు ప్యాసింజరు రాగానే వెళ్ళి కూల బడ్డాను మూలనున్న ఒక సీటు మాచుకొని తెనాలి స్నేష నులో. అప్పటికి అది మూడుగంటలు లేటు అయినా “కన్సో లేషన్” ఏమిటంటే రైలుఅంతా ఖళీగా వుంది. హాయిగా ప్రయాణం చెయ్యొచ్చు అనేటట్లుగా రైల్వేవారి లెఖ్క ప్రకారం బెంచీలమీద వేసిన నంబర్లుకూడా పూడినట్లు లేరు జనం. అలా ఆధునికయుగంలో రైళ్ళను అప్పడప్పడూ అలా చూడటం తాజమహలును (చూడటానికికూడా పన్ను వెయ్యాలనుకుంటున్న ఈ రోజుల్లో మాట్లాడుకునేకు) చూసి నంత ఆహ్లాదం కలిగిస్తుంది.

రైలు మెల్లిగా ఉచితరీతిని నడక సాగించి దుగ్గిరాల చేరింది. పెట్టిలోకి మూటనొకటి ఒక చేత్తో పట్టుకొని మరో చేత్తో చంటిదాన్నొక దాన్ని నడిపించుకుంటూ ఒక మనిషి లోపలికొచ్చాడు. ఆ వెనుకనొక ముసల్ది ఒక చిన్నగుడ్డమూట నందించి తనూ లోపలికొచ్చింది. సచ్చిందే తడవుగా నాకె దురుగావున్న బెంచీమీద కూర్చోబోయారు. కాని కాళ్ళు చాపుకొని ‘రాయబారం’ నొటకంలో మొదటి సీనులో కృష్ణుడి పోజులో పడుకున్న నాతోటి ప్రయాణీకుడొకాయన గదనూయించేశాడు కూర్చోవటానికి వీలేదని, ఇంకా కాళ్ళు బాగా చాపుకొంటూ.

నాళ్ళు క్రింద కూచోబడ్డారు రెండు బెంచీలకు వధ్య నున్న ఖాళీలో. పిల్లది అతనికి దూరంగా కొంచెంసేపు ఇటూ అటూ కూచుని ఆ తరువాత అతని ఒళ్ళో పడుకొని కాసేపట్లో నిద్రపోయింది.

“ఎవరూ మీరు, నక్కలవాళ్ళా” అన్నాడు ఎదుటి బెంచీమీద పడుకొన్న నామిత్రుడు (ప్రయాణంలోనే తెండి !)

“పాములవాళ్ళు కామోసు” అన్నాను నేను అపయత్నంగా. చిరిగిపోయిన చొక్కా, పచ్చని పుట్టగోచీ, కాలికి తెల్లని చెండి కడియం, చేతులకు తెల్లగా మెరిసే మురుగులు, పాగాలానూ, పాగాలోనుంచి బయటికి కనిపిస్తున్న పెద్ద జుట్టు ముడి, చెవితమ్మలకు ఎర్రని కమ్మలూ-వున్న అతన్ని చూసి.

“పాములవాళ్ళం కాదు బాబు, బొందిలీలం” అన్నాడు అతను సవివయంగా !

“నక్కలవాళ్ళు అంటారు కదరా మిమ్మల్ని” అన్నాడు మళ్ళీ నామిత్రుడు.

“నక్కల్ని తింటామని అట్లాఅంటారు బాబు, అసలు బొందిలీలమే” అన్నాడు.

“ఏం చేస్తూ వుంటావు” అన్నాను.

“ఘాసలు, పిన్నీసులు, దబ్బలాల, సూడులు, పిన్నులు & మ్మతం బాబూ” అన్నాడు.

“త్త దొంగ ముండాకొడుకులండీ, ఏలుగావుంటే

ఇళ్ళల్లో పాత గుడ్డలు, చెంబు తప్పేలా - ఏది దొరికితే అది ఎత్తుకుపోతారు" అన్నాడు నామి తుడు.

అతనేం మాట్లాడలేదు. వాలకం చూస్తే మనిషిలో ఏభావమూ కనిపించదుగాని, మనిషి మాత్రం దృఢ కాయుడు. ఆ బలిష్ఠమైన శరీరమే కొంత అందాన్ని ఇచ్చింది అతనికి. ఆపిల్ల అతని ఒళ్ళో అలాగే పడుకొని నిద్రపోతోంది. ఒక చిన్న 'లంగా' తప్ప శరీరానికి పైన ఏమీలేదు. చూస్తే దిష్టి తగిలేటంత బలిష్ఠంగా వుందిపిల్ల శరీరం. మెళ్ళో ఒక్కటే ఒక్కటి పగడాల దండ-ఎందుకో చాల అందంగా వుంది అనిపించింది దండ.

నల్లపూడి స్టేషను ఎప్పుడు చాటిపోయిందో గమనించ నేలేదు. కొలనుకొండ వచ్చింది కూడ. పరూణం చేస్తున్న మి తుడు కిటికీలోంచి తొంగి చూచి "వీళ్ళ పని పడతా నుండండి" అంటూ టిక్కెట్టు కలెక్టర్ని లోపలికి చేయిస్తూపి పిలిచి ఆయన లోనికి రాగానే వీళ్ళని చూపించాడు.

కాని మరుక్షణంలో నా మిత్రుడికి ముఖం తెల్లబడి పోయింది. అతను చింకి తలపాగా విప్పి టిక్కెట్లు రెండు తీసి ఇచ్చాడు టిక్కెట్టు కలెక్టరుకి.

"ఆరి తొత్తుకొడకా" అన్నాడు నా మిత్రుడు.

టిక్కెట్టు కలెక్టరు వెళ్ళి పోయాడు.

ఆ పిల్ల మెళ్ళో వున్న పగడాలదండ చూసి చూసి నాకు చూ పాప కలాటి దొకటి వుంటే బాగుంటుందని పించింది. అనిపించిందే తడవుగా వాళ్ళు పూసలు అమ్ముతారు

గనుక “మీ అమ్మాయి మెళ్ళో వున్నదే; అలాంటి దండలున్నాయా” అనడిగాను.

“లేవు బాబు, అయిపోయినై. సూదులు, పిన్నీసులు తప్ప అవేవీ లేవు” అన్నాడతడు.

“అవి అడవి చెట్టు పగడాలు బాబూ! అది వుంటే అడవిలోకి వెళ్ళి చెట్టు పగడాలు, పూసలు పట్టుకొచ్చేది. ఈడికేమో అంత నిస్సత్తువ, సీరసం. పనీసెయ్యడు, పాటూ సెయ్యడు. పోట్ల నిండించుకోటం కూడ సరిగా తెల్వమ బాబు” అంది ముసల్ది తలవంచుకొని కూచున్న కొడుకు వంక చూస్తూ.

“నీకు పెళ్ళాము లేదేరా” అన్నాడు నా మిత్రుడు.

“లేదు బాబూ సచ్చిపోయింది.”

ముసిల్మీకూడ వెంటనే అందుకుని “సచ్చిపోయింది. పూసలాంటి మనిషి. అది వున్నన్నాళ్ళు ఆడినీ నాకుకూడ దిగులులేదు. ఇప్పుడు ముగ్గుర్ని దిక్కు లేనివాళ్ళని చేసిపోయింది. ఆబిడ్డకింకా మూడేళ్ళు నిండలేదు. ఈడుఅట్టా ఎనక నుంచుంటే ముందు అదే పనంతా సేసుకు పోయి సంపాదించుకొచ్చి పెట్టేది. ఈణ్ని నన్ను ఇంటి దగ్గరపెట్టి అడుక్కొచ్చి పెట్టేది. ఇప్పుడైనా ఒల్లు వంచి పనిసేసి కాతంత కూడబెట్టి మాకు మనువు సేసుకోరా అంటే సేసుకోడు.” అంది. ఏదో బాధ ముఖంలో సుడులు తిరుగుతున్నట్లు పైకి తెలుస్తూనే వుంది.

“ఏరా చేసుకోరాదట్రా” అన్నాడు నా మిత్రుడు.

అతను మాట్లాడ లేదు. మళ్ళీ అదే అడిగాడు
నా మిత్రుడు, వదలి పెట్టకుండా!

“సేసుకో బుద్ధెయ్యదు బాబూ మారుమనువు”
అన్నాడు. పైకి నిబ్బరంగా చెప్పినా ఆమాట అంతరాంతరా
లలోంచి పెళ్లిగిలి పైకిదూసుకొని వచ్చినట్లుగా వుంది.

“ఏడిశావ్ లే” అన్నాడు నా మిత్రుడు.

అతను ముఖం దించేసుకున్నాడు గాని ఓషది తుణాల
పాటు ఏదో విపరీతమైనమార్పులొచ్చి మాయమైనై అతని
ముఖంలో. ఎందుకో నా మిత్రుడు ఏసంబాషణా ఉపక్రమించ
కుండా పూసుకున్నాడు. రైలు బ్రీడ్జి దాటి, విజయవాడ చేరు
తోంది. నా ప్రయాణం విజయవాడ వరకే.

నా మనస్సు మాత్రం పగడాల దండమీదవుంది. ఇక
వుండబట్టలేక “ఆ పగడాల దండ అమ్మతావా” అన్నాను
ఒళ్ళోవున్న పిల్ల మెళ్ళోదండ చూపించి.

“లేదు బాబూ అమ్మను బిడ్డ మెళ్ళోది అది దాన్ని
అమ్మను” అన్నాడు.

“మామూలుగా దాని ఖరీదు ఎంత వుంటుందేమిటి?”

“అర్ధరూపాయి బాబూ”

“అయితే ముప్పావులా ఇస్తాను పోసీ”

“వద్దు దొరగారూ, బిడ్డ మెళ్ళో దాన్ని అడక్కండి”
అన్నాడు. కొంచెం నిష్కర్షగాను, కొంచెం బాధ రెండూ
మేళవించి నట్లున్నాయ్ ఆ మాటలు.

బెజవాడ స్టేషను వచ్చింది. రైలు దిగి ప్లాటుఫారం

మీద నడక సాగించాను పోనీ రూపాయి ఇస్తానంటే ఇచ్చే
వాడేమో పగడాలదండ పాప మెళ్ళో ఎంతో బాగుండేది
అనుకున్నాను. ఆ తరువాత ఆముసిల్లి కోడల్ని గురించి చెప్పిన
విషయాలు, అతను సేసుకో బుద్ధైయ్యను బాబూ మారుమనువు
అన్న మాటలు జ్ఞాపకం వచ్చినై. 'మా నిసి' అనుకున్నాను
మనస్సులో. అనుకుంటూ హిగిన్ బాధమ్మ వరకు వెళ్ళి
కొత్త పత్రిక లేకున్నా నచ్చినయ్యేమోనని కలయజూసి
తిరిగొచ్చాను. గేటు దగ్గరకొచ్చి టిక్కెట్టు ఇచ్చి బయటి
కొస్తున్నాను.

“బాబూ”

వెనుకనుంచి వినిపించి తిరిగి చూశాను. అతనే.

“ఏమిటి” అన్నాను.

“ఆ దండ ఇస్తాను. అర్ధరూపాయి యిప్పించండి.”

“ఏం ?”

“పిల్లదానికి టిక్కెట్టు లేదని పట్టుకున్నారు. తల్లిలేని
పిల్ల పెద్దదాని క్రిందే లెట్టుంటుంది. దాని కసలు తల్లి లేనేలేదు.
అని చెప్పినా, దానికి మూడేళ్ళకూడా లేవన్నా. ఆళ్ళు
నమ్మటం లేదు” అన్నాడు.

“పిల్లదాని మెళ్ళో దండ ఇవ్వను బాబూ” అన్న
మాటలు జ్ఞాపకం వచ్చి మనస్సు కలుక్కుమంది. అయినా
పాప మెళ్ళో పగడాల దండ బాగుంటుంది అని అనిపించింది.
అర్ధరూపాయి ఇచ్చాను. ఇద్దామను కొన్న రూపాయగాని.

ఇస్తానన్న ముప్పావులా - రెంటిని వదిలేసి అర్ధరూపాయే
ఇచ్చాను.

వెంటనే అతను గేటుపక్కనే టిక్కెట్టుకోసం నిలబెట్టి
వుంచిన ముసిలిదాని పక్కనేవున్న బిడ్డ మెళ్ళించి దండ తీసి
చేతికిచ్చాడు గాని, పిల్లది ఏడుపు లంకించుకుంది. అయినా
అతను దండ నా కిచ్చేసి డబ్బులు అక్కడున్న టిక్కెట్టు కలె
క్టరుకి ఇచ్చేశాడు.

ఆ పిల్లది ఏడుస్తూనే వుంది. నేను అక్కడ నుంచి
మెల్లిగా కదిలాను. వాళ్ళు వెనకాలే నడుస్తున్నారు. నాలో
ఏవో ద్వంద్వభావాలు యుద్ధం చేయటం మొదలుపెట్టినై.
పాప మెళ్ళో దండ బాగుంటుంది. కాని అతని బిడ్డ మెళ్ళో
దండ అతనికి బాగుండబట్టే “బిడ్డ మెళ్ళోది” బాబు,
అమ్మను” అన్నాడు. అవే తిరిగి తిరిగి వినిపిస్తున్నయ్.
అయినా మనస్సు నిబ్బరపరుచుకున్నాను. వాళ్ళు పూసల
వాళ్ళే గనుక కావాలంటే ఇంకొకటి తయారుచేసుకొంటారు.
అదీగాక నేను కాకపోయినా ఆ పరిస్థితిలో అత నెవరికైనా
అమ్మేసేవాడే-అనుకుంటూ గబ గబా నడుస్తున్నాను.

ముసిలిది ఏదో వాళ్ళ బాందిలీల భాషలో అంటోంది.
ఆ ధోరణినిబట్టి తిడుతోంది అనుకున్నాను. అతనుకూడ
ఏదో సమాధానం చెబుతున్నాడు. ఆ పరిస్థితిలో అంతకంటే
నేనేం చెయ్యను-అన్నట్లుంది అతని మాటల ధోరణి.

నాకు అర్జంటు వస్తుంది. అందులోను ట్రయిను
లేటయ్యే. అంత కని గబగబా నడుస్తున్నాను మనస్థి అత

నితో ఇంకా గట్టిగా అరుస్తూ గబ గబా పరుగెత్తుతూ వచ్చి
నాకు దణ్ణంపెట్టూ కాళ్ళు పట్టేసుకుంది.

ముసిలిది దింపిన పిల్లది కళ్ళమ్మట నీళ్ళు కాదుస్తూ
ఏడుస్తూ ఏదో అంటూ పక్కన నిలబడింది.

“ఏమి”టన్నాను.

“మీకు దణ్ణమెడతాను బాబు, పిల్లముండ ఏడుస్తోంది.
ఈ దండ వాళ్ళమ్మ పెట్టుకునేది అది సచ్చిపోయిన కాణ్ణుంచి
దీని మెడలో పెట్టాను. మీతో సెప్పలేకపోతోంది గాని
బాబూ, మా బాసలో తెగ గోల సేస్తోంది, వాళ్ళ అమ్మ
దండ అని. దండంటే దానికి పాణం బాబూ! ఆ ముండా
కొడుకు కూడ అమ్మేవాడు కాదు.

ఈలు లేకపోయి అమ్మాడు. మీకు కావాలంటే
సూదులు పెన్నీసులు ఇప్పిస్తాను బాబు. మీ కాళ్ళట్టుకుం
టున్నా దండ ఇప్పియ్యండి. మీ బిడ్డల పున్నెం” అంది.

నాకు కళ్ళవెంబడి నీళ్ళు తిరిగినంత పనయింది. బిడ్డ
మెళ్ళో దండ అన్నందుకే తిసుకోబుద్ధి కాలేదు. అది ఆ పిల్ల
దాని తల్లిదట. ఇక జేబులో వుంచుకోవా లనిపించలేదు.
వెంటనే తీసి ఇచ్చేశాను.

“మీరు మంచోరు, ఇస్తారనే సెప్పాను. ‘నాకు
మొగం సెల్లదు’ అడగనన్నాడు బాబూ! సూడండి మీకు
మొగం సూపలేక ఎనక, ఎనక నక్కుతున్నాడు” అంది ముసిలి.

నోటి మీదుగా అదే దండకు ముప్పావులా ఇస్తానని
అని అవసరాన్ని బట్టి అర్థరూపాయే ఇచ్చిన నన్ను “మీకు

మంచోరు బాబూ” అన్న ముసిలిదాని మాటలకు అంత
రాత్మ గతుక్కుచుంది అంతే. ఇక నిలబుద్ధి కాలేదు.
మాట్లాడకుండా ముందుకు నడక సాగించాను. అప్రయ
త్నంగా మళ్ళీ ఒకసారి “మానిసి అతను” అనిపించింది.

“బాబూ ఎళ్ళకండి. సూతులు, పిన్నీసు లట్టికెళ్ళు
గాని” అంటోంది ముసిల్లి.

అయినా నాకు అది తీసుకోవాలనిపించలేదు సరగడా
“అక్కర్లేదు” అని చెప్పాలని కూడ అనిపించలేదు. పైకి
అక్కర్లేదు అని మనస్సులో అరుగుంటూనే అడుగు తొంద
రగా వేసి సాగిపోయాను.

బ్రతుకు తెరువు

మంగళగిరి స్టేషనులో రైలుకదిలింది. రైలు కదుల్తూ కదుల్తూ వూడగా గ్రుడ్డివాడొకతడు కడ్డిపట్టుకొని పెట్టెలోకి జొరబడ్డాడు. చంకలో వుంచుకున్న మువ్వలు కట్టివున్న కర్రను క్రిందికి దింపి గళ్ళజుబ్బా ప్రక్కజేబులోనుంచి కర్ర చిరతల జత నొక దానిని తీసి విచిత్రంగా శబ్దంచేస్తూ “ఏమి జల్మం బేమి జీవనము, యీమాయకాయం బేమి జల్మం బేమి జీవనము” అనే తత్త్వం పాడి, ఆ తరువాత సిగిమా వారి పుణ్యమా అని తలచుకోవటానికి సులభుణ్ణి చేసిన ‘ఏడుకొండ లస్వామి’ లాంటిని మరో రెండు పాటలు శ్రావ్యంగా పాడాడు. “మాట శూద్రమాటైతేనేం గొంతు కమ్మగా వుంది” అని వ్యాఖ్యానించినదో బ్రాహ్మణ పూర్వసువాసిని. మొత్తం మీద రైలు కదలబోయే ముందున్న రణగొణ ధ్వని పోయి అంతా నిశ్శబ్దంగా వుంది.

పాడటం పూర్తి అయిం తర్వాత అతనో నమస్కారం చేస్తూ “తల్లి దండ్రులారా! మీ అందరికీ నమస్కారం. రెండు కళ్ళూ లేని కబోదిని బాబు! మీ అందరి మీద ఆధార పడిన జల్మాలు బాబూ! కుటుంబం కుటుంబం చూవత్తు సూరు పెట్టే అన్నం మీద ఆధారపడి ఉన్నాం బాబూ. మీరంతా తలో రాగి డబ్బు ఇస్తే మా పొట్టలు గడుస్తాయి బాబు. మీరో సిగరెట్టు తాగి పోరేసిన యిటువ లేదు బాబు!

మీరొక్కరి యేసుకున్న యిలువ లేదు బాబు!” అంటూ చేయి చాచాడు.

“ఏడిశాడు! ఆ ‘కామెంటు’ ఎందుకు – అదిగే ధర్మం తిన్నగా అడక్క సిగరెట్లు, కిల్లీల విషయం. నావరకు నేను ఓ పూట అవసరానికే, అన్నం నిద్రయినా మానుకోగలను గాని, సిగరెట్లు మానుకోను” అన్నాడు ఓ నాగరికుడు.

ఇచ్చిన వాళ్ళు ఇచ్చారు, లేని వాళ్ళు లేదు. అతను కంపార్టుమెంటు అంతా తిరిగి తను నిలబడిన చోటుకే వచ్చి, కానుకల నయాపైసలు ఏరి చేతిలో వుంచుకొని, అంతకంటే పెద్ద విలువగల నాణేలు ఎడమవైపు జోనీలో వేసేసి చిరతల జత జోనీలో పెట్టుకొని నిలబడ్డాడు.

ఎవరో అన్నారు “తాడేపల్లి వచ్చింది, మరో పెట్టె లోకి దిగిపో” అని.

“అయిపోయింది బాబయ్యా! ఇక దిగిపోవటమే. చినరిపెట్టెదాక చూసుకొచ్చేశా. నంబూరు దగ్గర రైలు చాలా సేపాగింది ఎక్కినపెట్టె మళ్ళీ ఎక్కితే విడతారు బాబూ” అన్నాడు.

నా ప్రక్కనే కూర్చున్న తోటి ప్రయాణీకుడు అతని జేబుల మీద కన్నులుంచి తీవ్రంగా అలోచిస్తూనే వున్నాడు. చివరికి వుండబట్టలేక కామోసు అన్నాడు “ఇదిగో అబ్బీ! రోడ్డు కేనూత్రం సంపాదిస్తావు?” అని.

“ఏదో తెండి, తిండికి లోటులేదు. భగవంతుడు

ఆ లోటిప్పటికి చెయ్యలేదు — గుడ్డోణ్ణయినా. గుడ్డోణ్ణి
చెయ్యటం లోటాక్కటి తప్ప!”

“ఏం నీకళ్ళెలా పోయాయి. పుట్టినప్పటినుంచి లేనా”
అన్నాడు మళ్ళీ అతనే.

“ఏమిటో లెండి బాబు, దేనిచేత పోతేనేం, కర్మం
చేత పోయాయి” అన్నాడు నీరసంగా.

ఎలక్ట్రికలు పవరుహాసు దగ్గరున్న గేటు దగ్గరకొచ్చి
సిగ్నలు యివ్వకపోవటంవల్ల గామోసు రైలు విజయవాడ
స్టేషనుకు వెళ్ళకుండా ఆగిపోయింది. బందరు కాలువ లాకులు
వద్దకు వెళ్ళాలి గనుక నేను రెండణ్ణల రిక్షా డబ్బుల ఖర్చు
కలిసి వచ్చిందనుకుంటూ గబగబా దిగాను. వెనకాలే గ్రుడ్డి
వాడూ దిగాడు.

“అబ్బీ ! ఇది స్టేషను కాదు. గేటు దగ్గర ఆగింది
బండి” అన్నాను. “అవును బాబూ ! మా ఇల్లు యీడనే,
బందరు గుడిసెల్లో” అన్నాడు చెయ్యెత్తి రోడ్డుకి కాలువకి
మధ్యవున్న గుడిసెలు చూపిస్తూ.

నడిచే ప్రతి అడుగుకు అడుగుకు ముందు కర విసురు
కుంటూ కాలుదారి ఎన్ని వంకర్లంటే అన్ని వంకర్లు తిరిగి
గేటు దగ్గరకొచ్చి సిమెంటు రోడ్డెక్కాడు.

అతని వెనకాలే నడుస్తున్న నేను “ఏం ? మీ వా
ల్లెవరూ నీవెంట రాకూడదూ ? గ్రుడ్డి వాడివి కద ! ఎక్క
డన్నా పడితే ?” అన్నాను.

“ఎవరి పొట్ట తిప్పలు వాళ్ళవి బాబు ! ఇద్దరం వచ్చినా

ఈ నాలుగు డబ్బులే వస్తాయి. ఒకళ్ళయినా ఈ నాలుగు డబ్బులే. అయినా యింట్లోవున్న తొమ్మిదిమందిలో ఆడా, మాగా అంతా కలిసి ఏడుగురం గుడ్డోళ్ళం. గుడ్డోళ్ళకి, గుడ్డోళ్ళు సాయం వచ్చి ఏం చేస్తారు బాబూ!” అన్నాడు.

“ఏమిటి! ఏడుగురు గుడ్డివాళ్ళా మీ యింట్లో” అన్నాను

“అవును బాబూ! మా నాయన గుడ్డివాడు. మా అమ్మని గుడ్డిదాన్ని చేసుకున్నాడు. మేమంతా గుడ్డోళ్ళం” అన్నాడు.

తల్లి దండ్రులు గుడ్డి అయితే మాత్రం బిడ్డలు గుడ్డి వాళ్ళు పుడతారా అని ఆలోచిస్తూ వస్తున్నాను ఏం మాట్లాడకుండా! బందరు గుడిసెలయి పోవస్తుండగా అతనక్కడో నాలుగు ఊణాలాగి “ఏనమ్మా వదినియ్యా!” అన్నాడు కాలువ వేపున్న గుడిసెలవేపు తిరిగి.

“ఆ ఏందిరా! ఇయ్యాలకాడ యిటు వూరెంపు పడ్డావు. బువ్వేలయితేను?” అంది గుడిసె ముందు నుంచోని పాతయిన పనుక్కల్ని దొంతరులుగా అరుగుస్తున్న ఓ యువతి.

“ఈడకేలు పడ్డాను ఇల్లు తప్పిపోతా వుంటే నువ్వన్నా సెప్ప నైతివి. అయినా నీవెందుకు సెబుతావులే, నీ చెల్లెలన్నా అయితే చెప్పను గాని.....”

“ఏం నా చెల్లెలికే మనసరం చెప్పేందుకు? పోనీ నీనన్నా అయితే ‘పాపంపోనిలే’ అని చెబుతున్నాను గాని.”

“ఆ! అట్లాగే అను నీకేం తెల్సు! ఆ పిల్ల అయితే

ఈసరికి ఎదురు లగెత్తుకొచ్చి చెయ్యుచుకొని ఇంటికాడ దిగడిచేది : దూ !”

“అఁ అఁ! ఇట్లాగే అను ఎప్పుడో కాల్చిరగొట్టింది. ఆ గుడ్డికి తోడు కుంటోడివి కూడ అవుతావు. సరిపోయింది”

“ఏం అట్లాగే అంటాను. మా అన్న మాత్రం నాకంటే ఎక్కువ సంపాదిస్తున్నాడెట్లా. గుడ్డోణయితే మాత్రం రోజు కయిదు గూపాయలు సంపాదించే మొగుడు నీచెల్లెలికి దొరకొద్దు వదినియ్యా! చెప్ప నీచెల్లెలికి” అన్నాడు నవ్వుతూ వెనక్కు తిరిగి.

“లేకురో గుడ్డోడ, మీ రోళ్ళు యింటికాడ లేరు. మీవాళ్ళు పై గుడిసెలకాడి కెళ్ళారు. మీ ముసల్ది బుడ్డ నెత్తు కెళ్ళింది. మీ వాళ్ళ గుడిసె కాడికి” అంది, ఆ అమ్మాయి వెనక్కు తిరిగిన గుడ్డి వాడిని పుద్దేశించి.

“మా అన్నగారి బుడ్డోడిని యెత్తుకెళ్ళారా! ఎందుకు, ఆడి కెందుకెత్తుకెళ్ళారు” అన్నాడు ఏదో అనుమానంగా. “మా అన్న అత్తుండే - దాని చేతులంతే మంచిని కావు.”

“ఏం అమ్మమ్మేరా?”

“అయితే నేం ?

“అరుగో నస్తున్నాను. మీ ముసల్ది ఆడిని ఎత్తుకొస్తాం దితే” అంది. రిక్షా గోసరం అక్కడే నిలబడిన నేను దూరాన పోయే ఓ రిక్షాని చూసి రమ్మన్నట్లు చేయూపి నిలబడ్డాను.

ముసల్ది దగ్గరకొచ్చి “ఏందిరా యీడ నిలబడుండావు” అంది.

“ఏటే, బుడ్డోడేడే” అన్నాడు చేతులొకర క్రింద పారేసి రెండు చేతులు చాస్తూ ముస్వ కర క్రింద పట్టంతో ఘుల్లుమంది. చంకలో పిల్లవాడు ఒక్కసారి గ్రుడ్డివాడి మాట గుర్తుకొట్టి “బావురు” నున్నాడు. “చిన్నయ్యా! ముసిలే... ముసిలే కళ్ళల్లో పాలు పోడిచింది చిన్నయ్యా!” అన్నాడు.

“అం!” అన్నాడు ఒక్కసారే గ్రుడ్డివాడు పిల్లవాడు ఏడు సున్నవేపు ఒక్క దూకు దూకి. “ఏమే ముసిలే! ఏం జేశావే” అన్నాడు. అందొళన సుడులు తిరుగుతోంది ముఖంలో.

“ఏం జేసేదేయిటి! మీకు చేసిన పనే చేశాం! నీ మాటల కేంలే! ఇంకా నాలుగు రోజులు పోతే యీడు మాట యింటాడో. మూడేళ్ళు నిండి నిండని గుంటకు నీ కిన్ని చాడి? చెప్పేవాడు తరువాత యీడింకా యింటాడో? అడుకనే యీడినెత్తుకెళ్ళి ఈ పూట వాళ్ళమ్మమ్మ యింటికాడనే జిల్లేడుపాలు పోడిచేశా!” అంది తొణకి కుండా!

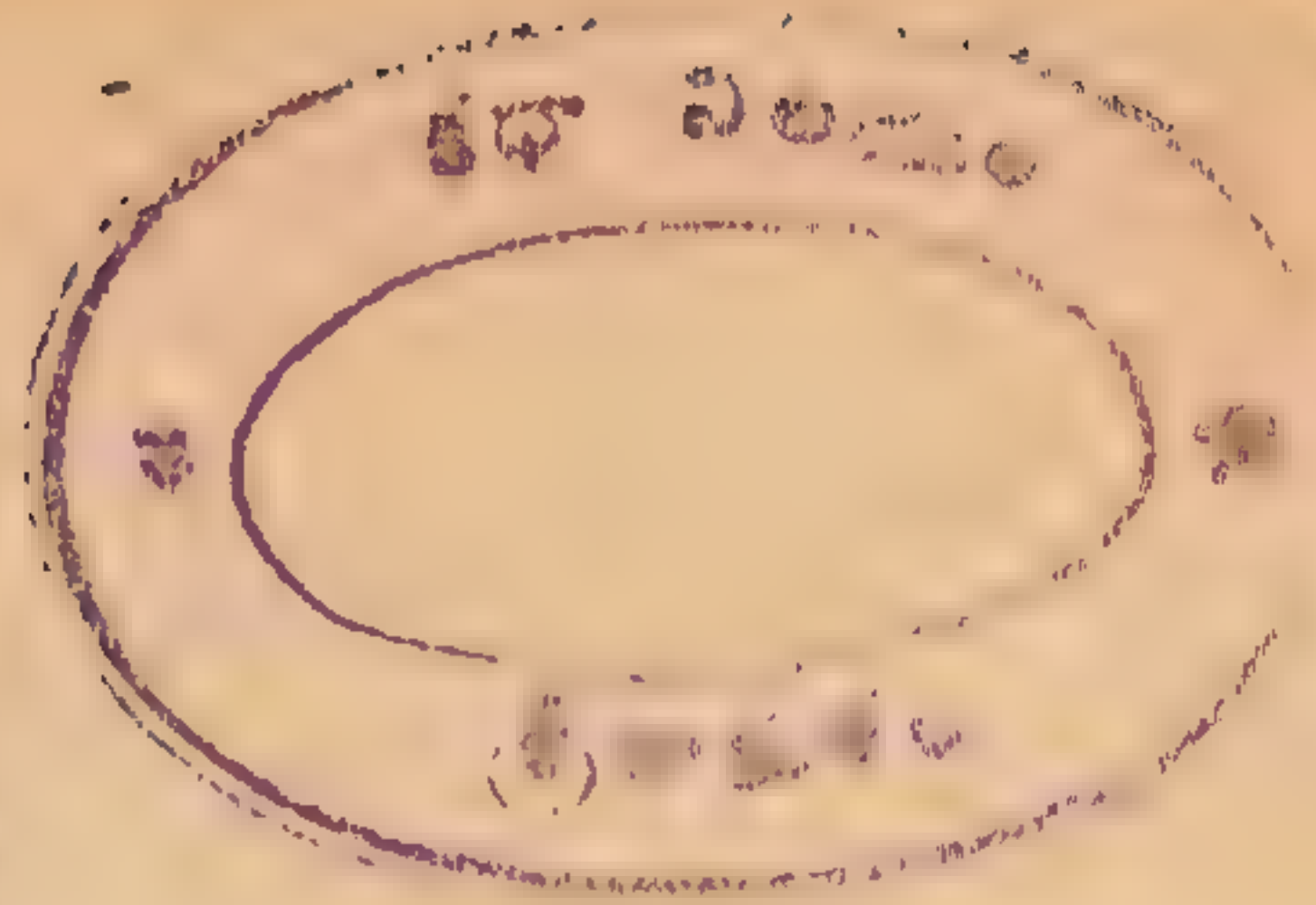
“చావక పోయినావు లంజముండా! పండుగొంటి బిడ్డ రెండు కళ్ళూ పోగొట్టావా బలవంతాన. ఆడి బతుకంతా నీ పొట్టనెట్టుకున్నావు గదే! పద. నీ తల పగలగొడతా” అన్నాడు. పిల్లాడు గబగబానచ్చి కాళ్ళకు చుట్టేసుకున్నాడు.

“సచ్చావులే. ఆ పనే సెయ్యకపోతే నిలువునా నువ్వే సచ్చేవాడివి. ఖూరికే నీకు రోజు కయిదు గూపాయి లెనడిచ్చే వాడుగా తొత్తుకొడుకా” అంది.

“నీ యవ్వ అరవమాకు. నాకే కళ్ళుంటే రోజుకు పది రూపాయలు సంపాదించే వాడినేమో ! నీకు తెలుసా నీవు జిల్లేడు పాలొడిచి ఇట్లా గుడ్డోడ్డిగా తయారుజెయ్యకపోతే. నీ యవ్వ ! నీకు రోజూ చెప్పటం లేదంటే - బిడ్డనేం చేయ్యద్దని. రానీ, అన్న రానీ, నీ తల పగలకొడతాడు” అన్నాడు కాళ్ళకు చుట్టుకునివున్న బిడ్డ నెత్తుకొని గుండెల కద్దుకుంటూ.

“చిన్నయ్యా కళ్ళు మూసుకుపోతున్నాయి చిన్నయ్యా! కళ్ళు కాపట్టలేదు చిన్నయ్యా” అన్నాడు బుజంమీద తల ఆనించిచాడు.

ఏదో రిక్షా ప్రక్కన వచ్చి నిలబడింది. ఏమీ మాట్లాడకుండా ఎక్కి కూర్చుని పోసీమన్నాను గాని కొంత దూరం వచ్చిన తరువాత అనిపించింది “అరేరే ! పాపం కుర్రాడ్ని డాక్టరు దగ్గరకు తీసికెళ్ళమని అయినా చెప్పలేదే అని. కాని చాలా దూరం వచ్చేశాను. అప్రయత్నంగా ఒక్కసారి మాత్రం వెనక్కు తిరిగి చూసి నిట్టూర్పు విడిచాను. అంత కంటే ఏం జెయ్యటం ?

చంద్రి

“రంగమ్మ”

“నే నండీ”

“వెంకటలక్ష్మీ”

“నే నండీ”

“బాలమ్మ”

“నేను బాబూ”

“లక్ష్మమ్మ”

“నే నండీ”

“మరి నీ పేరు?”

“చంద్రి...” సగంభోనే నాలిక కరుచుకొని “నా పే రెందుకు, నే నిక్కడ కూలీ పని చేసే మనిషిని కాదు” అంది ఆ అమ్మాయి.

“మరై తే యిక్కడి కెందు కొచ్చినట్లు?” అడిగాడు అధికారయుక్తంగా అడగాలో, అడగటం సభ్యత కాదో తేల్చుకోలేక బాధపడుతూనే, కొత్త వుద్యోగంలో చేరిన చిన్న మానేజరు మూర్తి, మళ్ళీ ఆ అమ్మాయినే!

“నా కోసం వచ్చిందిలెండి. ఆరింటికాడ పనిచేస్తూ పుంటాను నేను. నన్నేదో తొందర పనురదట, పిల్చుకొని పోదామని వచ్చింది.” అన్నది సవినయంగా లక్ష్మమ్మ. ‘మిస్టర్’ చూసి కూలీల నందర్నీ పరిచయం చేసుకుంటున్న

మూర్తితో, కొత్తగావచ్చిన చిన్న మేనేజరుగారికి తామంతా పూర్తిగా విధేయతతో మనకుంటామని మనవిచేసుకుంటా మన్నట్లున్నాయి ఆమె మొఖంలోని హావభావాలు ఏ భావము స్వక్తంచేయని మొగంపెట్టి పూరుకున్నాడు మేనేజరు మూర్తి.

అతనికి ఎక్కడ ఏంమాట అనాలో; ఏంమాట అన కూడదో తెలియకుండావుంది. వున్న అనుమానాన్ని వెంటనే తీర్చుకునేందుకు విషయమేదో బయటపెట్టాలి. కాని తీరా బయటపడితే అనుభవజ్ఞులైన పనివాళ్ళు పట్టుకొని 'కొత్త మేనేజరు 'యిల్లా పుటుక్కున అనేశా'డని అనుకుంటారేమో! అనకుండా వుండగా అంటే 'అసమర్థు డనుకుంటారేమో' అని అతను మనస్సులో గుంజాటన పడుతూనేవున్నాడు. ఇంకాకనూ అంతే! ఆ అమ్మాయి వాలకాన్ని చూసి 'కూలీ మనిషి' కాదేమో అనుకుంటూనే మరి వీళ్ళతో వున్నప్పుడు తెలుసుకోవటం తన ధర్మం గనుక, అదోరకమైన ప్రత్యేక ఆకర్షణ వున్నా, నిరాడంబరంగా వున్నా 'ఆ అమ్మాయి' వీళ్ళలో ఒక మనిషి కాకపోవటానికి కారణ మేమీ లేదుగనుక 'మరి నీ పేరు' అన్నాడేగాని ఇప్పుడు వీళ్ళంతా తన యీ ప్రశ్నలకు ఏమనుకున్నారు అని ఆలోచిస్తూ నిలబడిపోయాడు.

కాని లక్ష్మమ్మ ఆ అమ్మాయి వెంట నాలుగు అడుగులు వేయటం చూసి; "లక్ష్మమ్మా" పిలిచాడు మూర్తి.

లక్ష్మమ్మ వెనక్కు తిరిగివచ్చింది.

“ఇప్పు డెక్కడికి వెళ్తున్నావ్ పనివేళలో...”

“చెప్పానుగా బాబూ! ఆ అమ్మాయిగారు నాకోసం వచ్చిందని. ఆ చంద్రమ్మగారింటికాడ సీళ్ళు పోసిరావటాని కెడుతున్నాండీ.”

మూర్తి ఒక్క ఊణం మాట్లాడకుండా నిలబడ్డాడు. ‘ఇదేమిటి పనిలోని కొచ్చిన మనిషి ఎవరింటికో పోయివస్తా నంటుందేమి’ టన్న భావం అతని మొఖంలో కనిపించింది. ‘సరేకాని చూద్దాం ఈ విషయం తర్వాత’ అనుకున్నాడు మనస్సులో. పై కేమీ మాట్లాడకుండా వెళ్లిగా నిర్మాణం సాగుతున్న మెషీన్ షెడ్డు వైపు కదిలాడు.

ఆ అమ్మాయితో వెళ్ళిన లక్ష్యమ్మ తిరిగి మళ్ళీ పని లోకి రావటం క్రొత్తగా కడుతున్న మెషీన్ షెడ్డులో వుండి చూసిన మూర్తి ‘ముప్పావుగంట అయింది వెళ్ళి’ అను కున్నాడు. ఏదైనా తొందరపడి ఎవరినీ ఏవిధంగాను అనటం అతని స్వభావం కాదు. కాని అతన్ని చూసినవాళ్ళు మాత్రం అతన్ని గురించి ఆవిధంగా అనుకోను.

పెద్దవిగా వుండే అతని కళ్ళలో ‘లోతులు’ కని పించవు. కేవలం చిన్నవాడి కళ్ళలాగ ఆలోచనా రహితంగా కనుపిస్తాయి. కాలేజీనుండి క్రొత్తగా వచ్చిన అతని వేషం పట్నంలో స్నేహితులతో కులాసాగా గడపటంలో అతనికి పట్టుబడిపోయిన అలవాట్లు కొంచెం పల్లెటూరి వాళ్ళకే - ముఖ్యంగా పట్టణపు నాగరికతకు అలవాటుపడని

వాళ్ళకి అతన్ని చూస్తే అదొకరకమైన భయాన్ని కలిగిస్తాయి. దీనికి ఎర్ర జీర వున్న అతని కళ్ళు మరింత సహకరిస్తాయి.

మూర్తి క్రొత్త వుద్యోగంలో నాలుగైదు రోజులు గడిపాడు. ఈ క్రొత్తచోటు, వుద్యోగమూ అతనికేమీ తోచకుండా వుంది. ఈ నాలుగు రోజుల్లోనూ మైలు పొడుగునా, మైలు పెడల్పునా వున్న తా ముందే 'మెషీనరీ యార్డు' ఘుమారుగా పది పదిహేనుసార్లు తిరిగాడు. వీలున్నన్ని సార్లు మెషీనరీ యార్డు ప్రక్కనే వున్న గార్లడిన్నే స్టేషనుకు తిరిగాడు. గార్లడిన్నే నుండి అనంతపురం వేపు రెండు, గుంటకల్ వైపు వెళ్ళే రెండు రైళ్ళు అతని దినచర్యలో కాస్తంత కులాసా కాలక్షేపానికి పనికొచ్చే కాలాలయ్యాయి. కాని అతని హోదా ఈ రకం కాలక్షేపానికి అడ్డుపడింది.

పోతే ఈ నాలుగు రోజుల్లో అతను తెలుసుకున్న విషయాలలో ఒక్క లక్షమే గాకుండా మిగతా పనివాళ్ళు కూడా మన పెద్ద మేనేజరుగారింట్లో, అక్కంటెంటుగారి యింట్లో యింకా అక్కడా అక్కడా-పోయి వారికి కావలసిన పనులు చేసివస్తూనే వున్నారు. అందుకుగాను కంపెనీపని ఆగిపోవలసివస్తే ఆగిపోతూనేవుంది. ఇది కంపెనీకి నష్టంకాదా అనుకున్నాడు మూర్తి. దీన్ని కంపెనీ అసిస్టెంటు మేనేజరుగా జరుగకుండా చూడాల్సిన బాధ్యత తనది అనిపించింది. అయితే తనకంటే హోదాలో వయస్సులో పెద్దవాడైన మేనేజరుగారు దీనికి ఎందుకు పూనుకోలేదు? ఈ సంగతులు ఆయనకు తెలియనివి గావుగా-అనుకున్నాడు. అనుకుంటూ

గడియారం చూసుకున్నాడు. అయిదుగంటలైంది. దూరంగా
 మేనేజరుగారింట్లో పనిచేసే కుర్రాడు తనవైపుకే వస్తున్నాడు.
 సాయంత్రం కాఫీ టైముయింది గనుక టీ గాని కాఫీగాని
 త్రాగకపోవటంనల్ల తలనొప్పిగా వుందని అతనికి పెద్ద మేనే
 జరుగారు పంపిన కుర్రాణ్ణి చూస్తేనేగాని జ్ఞాపకానికి రాలేదు.
 కుర్రావాడువచ్చి “అయ్యా” అని పిలువగానే, “వస్తున్నా
 పదరా” అని గబగబా అతనివెంట మేనేజరుగారి బంగళాకు
 వెళ్ళాడు. దాన్నందరూ బంగళా అంటారుగాని అది మూడు
 గదుల యిల్లు. ముందు వరండాలో సగంవరకూ ఆయన ఆఫీసు
 గది. వరండా వెనుక ఆయన పడకగది, దా నెమరుగా నంట
 భోజనాలగది. చుట్టూ “పెన్సింగు” కోసం వేసిన కర్రతుమ్మ
 మొక్క లింకా పెకిరాలేదుగనుక మైలుపొడుగునా మైలు
 వెడల్పునా వున్న ఆ “మెషీనరీ యార్డు”లో ఆయన ఇల్లొక
 రోడ్డుమీద మైలురాయిలాగ కనిపిస్తూ వుంటుంది యార్డుకు
 ప్రతి చివర ఒకటి రెండు వరుసల్లో “వర్కర్ల” గుడిసెలు
 కట్టుకున్నారు. అక్కొంటెంటుగారికి, గుమాస్తాలకు, యింకా
 కొంచెం పెద్ద యింజనీరింగు మేస్త్రీలకు మేనేజరుగారికి యిచ్చి
 నట్లు రాతిగోడలుతో కట్టిన రెండుగదుల యిళ్ళు అక్కడొ
 కటి, అక్కడొకటి ఫర్లాంగురాళ్ళులాగ కనిపిస్తున్నాయి.

అతనితోబాటు టీ పూర్తిచేస్తున్న మేనేజరుగారు
 ఏదో అడగాలన్న భావాన్ని వ్యక్తంచేస్తున్న మూర్తి నంక
 “ఏమిటో అడగాలనుకుంటున్నట్లున్నారు?” అన్నాడు.

“ఆ ! ఏమీ లేదండీ. ఈ నర్కర్లో కొంతమంది పనిలోనుండి అప్పుడప్పుడూ మానేసి వెళ్ళిపోయి స్టాపులో వాళ్ళకీ వీళ్ళకీ ఏనో పనులు చూసివస్తుంటారు మరి ...”

“ఆ విషయమా ? సరయితే ! ఆయనో చిరునవ్వు నవ్వి “ఆ విషయాన్ని గురించి మన మొకసారి మళ్ళీ మాట్లాడుకుందాం. మీ బంగళాపని ఎంతనరకూ పూర్తయిందో చూశారా ?”

ఇదేమిటి యీయన యీ తిరుగు ప్రశ్న వేశాడు. బహుశా నే నుండటం వీరికేమైన కష్టం కలిగిస్తోందేమో, అనుకున్నాడు మూర్తి. “నేలకు సున్నంపని తప్ప అంతా పూర్తయిపోయిందండీ. నేను రేపే ఆ యింటిదగ్గర మకాం పెడదామనుకుంటున్నాను” అన్నాడు. నిజంగా రేపే అతను ఆ యింటికి వెడదామని కాదుగదా; ఎప్పుడు వెడదామనే విషయాన్ని కూడా అత నాలోచించలేదు. ప్రస్తుతం తనకున్న ఉద్దేశానికి అనుగుణంగా అనేశాడు. కాని అతననుకోనివిధంగా జరిగిన విషయం మరొకటి కూడా వుంది. మర్యాదకోసమైనా మేనేజరు గారు యింకో నాలుగురోజులపాటు తమయింట్లో వుండమని అంటారనుకున్నాడు. కాని ఆయన “మీ యిష్టం పోనీ రేపటి నరకూ భోజనం మాయింట్లోనే చేసివెళ్ళండి. ఎల్లుండినుండి ఏర్పాట్లు చేసుకుందురుగాని” అన్నాడు.

మగ్నాడు రాత్రి భోజనంచేసి మేనేజరుగారి యింటి వద్దనుండి వస్తున్న మూర్తికి లక్షమృత్యు కనుపించింది.

“లక్ష్మమ్మా! ఎక్కడి కెళ్ళొస్తున్నావ్. నీవు వుండేది ఆవై పు గుడిసెల్లో అన్నట్లున్నావుకదూ?” అన్నాడు. “అవు నండీ. నిజమేగాని గుమాస్తాగారి బార్యకు పిండిపట్టటం చేత గాకపోతే పొద్దుగుంకే యేళ ఆడకెళ్ళి అక్కణ్ణించి పూర్ణా నందంగా రింటికెళ్ళి కొంచెమేదో కూర తేచ్చుకుంటు న్నాను ”

“పూర్ణానందమంటే.....”

“పెద్దపెద్ద మెకానిక్కుగారు బాబూ! మెన్నరాలా- చంద్రమ్మగారు—ఆయన పుగారి తండ్రి. ధర్మాత్ముడు”... అర్థో క్తిలో తెగిపోయిన మూర్తి వాక్యాన్ని పూర్తిచేసింది లక్ష్మమ్మ. మరొక తుణుం విధేయతగా నిలబడి “వెళ్ళొస్తా నండీ. సెలవిప్పించండి” అంటూనే కదిలింది లక్ష్మమ్మ.

చచ్చిచేడి క్యాంపుకాటు బిగించి, క్రిందపెడితే దుమ్ము కొట్టుకొని పాడైపోతున్న కొన్ని గుడ్డల్ని మంచంమీదనే ఒకమూలవుంచి ఏదోవిధంగా పడుకొని నిద్రపోయాడు మూర్తి.

తెల్లవారి ప్రొద్దెక్కిగాని నిద్రమెళుకువ రాలేదు. ఆ క్రొత్తయింట్లో చుక్కయినా నీళ్ళులేవని అతనికి అప్పటికి గాని జ్ఞప్తికి రాలేదు. బ్రష్, పేస్టు చేతిలో వుంచుకొని మెల్లిగా వాకిట్లోకివచ్చి నిలబడ్డాడు. కొంచెం బాగానే ప్రొద్దెక్కిందేమో, అందరూ అప్పుడే పనిలోకి వచ్చినట్లు న్నారు. క్రొత్తచోటవటంతో ప్రొద్దుపోయేవరకూ నిద్రపట్టక పోవటంతో ఒళ్ళూతా విగ్నిట్టపట్లుగావుండి ప్రొద్దెక్కి

నిద్రలేచినా బద్ధకంపోలేదు. మామూలుగా అమర్చిన యిల్ల యితే గబగబా ముఖం కడుక్కో-వచ్చు. స్నానంచేయొచ్చు ఇప్పటికి యింకే సదుపాయమూలేదు. చేసేదిలేక చూస్తూ నిలబడున్న మూర్తికి మారాన్నుంచి లక్ష్మమ్మ రావటం కను పించింది.

మూడు నాలుగు నిమిషాల్లో లక్ష్మమ్మ దగ్గరకొచ్చి “బాబూ యిప్పుడే నిద్రలేచారా? క్రొత్తచోటు పాపం! నిద్రపట్టలేదో ఏమో” అంది.

“అవును లక్ష్మమ్మ! యిప్పుడే నిద్రలేచాను. ఈ నీళ్ళలారీ ఎన్నిగంటల కోసారి యిలా వస్తుంది?”

“ప్రొద్దున రెండుసార్లు, సాయంత్రం ఒక్కసారి వచ్చే సరికే అయిపోతుంది వాళ్ళపని. మొదటిసారి రావటం అయి పోయింది. రెండోసారి మధ్యాహ్నం ఏ పదకొండు గంటలకో గాని రాదు. అప్పటిదాకా ఎండుకులెండి బాబూ! ఆ నీళ్ళ డబ్బా యిలా యివ్వండి. మొఖం కడుక్కునేందుకు ఈ డబ్బాతోనూ, తమరు స్నానంచేసేందుకుగానూ మా కడవ తోనూ నీళ్ళు తెచ్చియిస్తాను. మొఖంకడుక్కుని స్నానం చేద్దురుగాని” అంది. మారుమాట్లాడకుండా మూర్తి వాటర్ బాటిల్ లక్ష్మమ్మ కందించి అలా చూస్తూ నిలబడిపోయాడు.

“ఈ లక్ష్మమ్మ ఎవరి కేం గావాలో తనంతట తనే తెలుసుకుని చొరబడి మరీ పనిచేస్తుందనుకుంటాను. అవును ఈ లక్ష్మమ్మ ఒక రైసన్న మాటేమిటి? అందరూ అలాగే కనిపిస్తున్నారు. ఇంకానయం, ఆరోజు విషయ మాలోచించ

కుండా “వాళ్ళింటికి వెళ్ళటానికి వీలేదు” అనలేదు. నీరా
యిప్పుడు స్వంత పనులు చేయించుకోవటానికి అవకాశం
ఉండేదిగాదు. ఈ పనులెవ్వరయినా చేసిపెట్టే పోతే స్వయంగా
ఎలా చేసుకోవాలి? కనీసం హోటళ్ళయినా లేవు— డబ్బు
పారేసి చేయించుకోవటానికి కాని అందుకని అందరిలాగనే
ఏదో ఒక ఉద్యోగం పేరుతో వాళ్ళకి జీతమిస్తూ ఇలా
పనులుచేయించుకుంటే ఎలా? పోనీ ఉద్యోగపు హోదాను
బట్టయినా కంపెనీవాళ్ళు ఒక నౌకర్నో, కుర్రాణ్ణో యివ్వనే
లేదు. బహుశా యీ విషయాలు గమనించే పెద్ద మేనేజరు
గారు కంపెనీపనికిగాను జీతమిస్తున్నా అవసరాలబట్టి పని
వాళ్ళకు కాస్తంత బయటపనులకు పదులుతున్నారను
కుంటాను. అంతేకాదు యీ విషయాన్ని నేను ఆలోచించ
కుండా ఆయన్ను ప్రశ్న వేశానని, నాకు తెలిసిరావాలనే
ఆయన వెంటనే తమ ఆతిథ్యాన్ని ఇవ్వటం మారుకొని
వుంటాడు. అమ్మయ్యా! ఈయన చాలాఉద్దండుడు లాగు
న్నాడు. పెదకు విప్పకుండా సమాధానంచెప్పాడే! “ఈ
విధంగా అతని ఆలోచన సాగిపోతూనేవుంది. లక్ష్మమ్మ
వాటర్ బాటిల్, కడవతో నీళ్ళు రెండూ తెచ్చి అక్కడవుంచి
“బాబూ మరో గంటాగి వస్తాను, ఇసుకజల్లిస్తున్నట్లున్నారు.
తోడుపట్టాలి నే పోయి” అంది. ఉలిక్కిపడి తిరిగిచూసి “సరే
అలాగే కాని” అన్నాడు బ్రష్ తీసి నోట్లో పెట్టుకుంటూ.

మొఖంకడుగుకోవటం పూర్తయి తరువాతగాని కాఫీ
కావాలన్న విషయం గుర్తుకురాలేదు. నిన్నటివరకూ కాఫీ,

భోజనాలు వాళ్ళింట్లోనే సయ్యే. లక్ష్మమ్మ మళ్ళీ మరో గంటకుగాని రానన్నది. 'సరేకాని స్నానం చేద్దా'మనుకొని స్నానంచేశాడు. బట్టలు అవీ వేసుకొనేసరికి పావుతక్కువ వదిలి అయ్యింది. ఇంకా అప్పుడు కాఫీ యేం కాఫీ అని భోజనానికే సిద్ధమయ్యాడు. లక్ష్మమ్మ క్రిందటి రోజున ఏదో మామిడి రైలుకట్ట దాటి కాలుదారినేపోతే నాలుగు రోడ్లు కలసిపోతే నాయ రొకాయన రోడ్డుప్రక్కన పెట్టిన కాఫీహోటలుందని, ఆయన అవసరానికి భోజనంపెట్టి తను తర్వాత మళ్ళీ పండుకు తింటాడని చెప్పింది.

పదిన్నరయ్యేదాక గది విడిచిపెట్టకుండా కూర్చుండి పోయాడతను. అప్పటికే లక్ష్మమ్మ వచ్చింది. నస్తూ "బాబు గారు రోజు ఈసరికి, కాఫీ త్రాగేవారు కామోసు పాపిష్టి దాన్ని నా కా సంగతి జ్ఞాపకమేరాలేదు. మరిప్పుడేం చెయ్య మంటారు బాబూ! అయ్యయ్యో! పాపం పదిగంటలపైన అయిపోయిందే. పోనీ స్టేషను దగ్గరున్న హోటలుకు వెళ్ళి కాఫీ పట్టానా" అంది. స్టేషనుదగ్గరే కాఫీ తెప్పించుకుందామని మొదట అనిపించిందిగాని "పోనీలే ప్రాద్దేశికిందిగా! ఆ కాలు దారెటో చూపించు, ఆ రోడ్డు ప్రక్కనున్న నాయరుదగ్గర కెళ్ళి భోజనమేచేస్తా" నన్నాడు. ప్రక్కనున్న తాళాలుతీసి, వేసి తాళంచేతులు చేతికందించి ముందు దారితీసింది లక్ష్మమ్మ. దారి వెళుతూ ఈ లక్ష్మమ్మ చిన్నప్పట్టుంచీ వున్న యింటి నొకరులాగా యింతచనువుగా 'బాబుగారూ! బాబుగారూ' అంటుంది ఎంతచక్కటి మనసు; అందుకనే

వీళ్ళు, వాళ్ళు అంక అలా తిరుగుతుంటూంది గామోసు' అనుకున్నాడు. లక్ష్మమ్మ రైలుకట్టవరకూ వచ్చి కార్దారి చూపించి వెనక్కు వెళ్ళిపోయింది.

కొత్తదారిగనుక మైలున్నర నడిపటానికే అరగంట పట్టి పదకొండుకి అక్కడికి చేరుకున్నాడు. మెషనరీ ఫిట్టరు డ్రైవర్లు నలుగురు ఆయనవద్ద భోజనానికి సిద్ధంగా కూర్చున్నవాళ్ళు మూర్తిని చూడగానే అలజడిగా లేచారు!

నాయరుగారు ఏమి టన్నెట్లుగా చూశాడు వాళ్ళందరి నంక. "మేనేజరుగా రేదో పనిమీద వచ్చారు. కాస్త తాగుతారనుకుంటాను" అన్నాడు అందులో ఒకడు కాస్త ధైర్యంగా.

"కాదు భోజనానికే వచ్చానండీ. మీరు రోజూ భోజనంపెట్టగలరా" అడిగాడు మూర్తి. నాయరు అసాధ్యుడు. వాళ్ళ అలజడిబట్టి అతనికున్న హోదా వగైరా సరిగానే పూహించుకొని "తప్పకుండాను. తర్వాత మూట్లాడుకుందాం. ముందు భోజనం చెయ్యండి" అన్నాడు ఒక కుర్చీ, టేబులు ఒకవైపుకు లాగుతూ.

భోజనముచేసే లోపుగానే అదీ, యదీ, వడ్డిస్తూ వాటిని అక్కడికి సంపాదించటానికి తను పడే కష్టమంతా చెబుతూ నాయరు కేట్లు వగైరా అన్నీ చెప్పేశాడు మిగతా వాళ్ళందరూ ఏదో భయంగా, కూర్చోలేక వెళ్ళలేక అక్కడే తచ్చాడుతూ తమ స్వాతంత్ర్యానికి భంగం కలిగినట్లుగా నింధనతూ ముసలుతున్నట్లు తోచిందిమూర్తికి. ఆపూటకు

యివ్వనలసిన డబ్బులిచ్చేసి చక్కా వచ్చే శాడు వాళ్ళి మిష
సరీ యార్దుకు మూర్తి.

పనిజరి సే స్థలానికి చేరుకొనేసరికి పన్నెండు అయిపోయి
పెద్ద పెద్దలో బెజుకొట్టారు. అందరూ బయటకు వెళ్ళిపోతు
న్నారు. ఒకపూటంతా తాను పనిముఖం చూడ లేదన్నమాట
అనుకున్నాడు మూర్తి. రెండుగంటలపరకూ కుర్చీలో కూల
బడి వుండివుండి మెల్లగా లేచి యంత్రాలను నేలలో బిగించ
టానికి సున్నంపని చేస్తున్న పెద్దపెద్దకివెళ్ళి అటూయిటూ
తిరిగాడు. మూడైంది. ప్లేషనుదగ్గరున్న హోటలుకు పోయి
కాఫీ త్రాగాడు. కాని తెలనొప్పి తగ్గలేదు. యిక పనిమీద
తను చేయవలసిన పర్యవేక్షణ మానివేసి నాయరు హోటలు
వైపుకు దారితీశాడు.

రెండు మూడు రోజులు గడిచివుండునాటిగాని తెలిసి
రాలేదు— తనిలా భోజనం, కాఫీలు చూసుకోవటానికి ఆఫీసు
పనికి పైములేదని. పెద్దమేనేజరుగారి దగ్గరకెళ్ళి వున్నసంగతేదో
చెప్పి కంపెనీ తరుపున కుర్రాణ్ణికణ్ణి వేయించమని కోరాడు—
కానీ ఆయన “వేరే చెకింగు ఏ ముండదుగదండీ. పత్యేకించి
మీకు వేయమంటే కంపెనీవాళ్ళు ఏమైనా అనుకోవచ్చు.
ఇప్పటికీ అది కంపెనీకి అలవాటులో లేనిపద్ధతి. కాకపోయినా
యిక్కడ మీ మాట కాదనేవాళ్ళు ఎవరుగనుక” అన్నాడు.

పై ఆఫీసువాళ్ళకు తెలియకుండా మేనేజరుగారు చెప్పి
నట్లు వాళ్ళచేత, వీళ్ళచేత పనిచేయించుకోవటం అతనికి
యిష్టంలేదు. వేరే స్వంత ఖర్చులమీద కుర్రాణ్ణి వేసుకోవ

టానికి కుర్రాడుకూడా దొరకడు ఆపరలో. వున్నవాళ్ళంతా కంపెనీని నమ్మకొని ఎంతోకాలంగా వుంటున్నవాళ్ళుగాని మామూలుగా దొరికే కూలీరకం లాంటిది కాదు. తనొక వనిషిని వాళ్ళల్లో కుదుర్చుకోవటానికి భోజనాలు వగైరా చూసుకునేసరికి టైమెపోతోంది. ఒకరోజు అప్పుడే రాత్రి భోజనానికి వెళ్ళి తిరిగివచ్చిన మూర్తికి నిత్య సమస్యగా తయారైన భోజనం విషయం గురించి స్వయంగా నంట చేసుకోవటం మంచిదని సలహాయించింది లక్ష్మమ్మ. తర్వాత ఆలోచిద్దామనుకొన్నాడు మూర్తి. లక్ష్మమ్మ వెళ్ళిపోయింది. లోపలకు వెళ్ళి మామూలుప్రకారం మూలనుండే లాంతరు కోసం వెతుక్కున్నాడు కొంతసేపటికి మేనేజరుగారి లాంతరు వాళ్ళు తీసుకెళ్ళారని జ్ఞాపకమొచ్చి కళ్ళవెంబడి నీళ్ళు వచ్చినై ఎలాగో తడుముకొని పడుకొందామనుకొన్నాడు. కానీ ఏమీ కనపడక తవుళ్ళాడుకోవటం నానా శాధం అయింది. చివరకు నిద్రకూడా పట్టక లక్ష్మమ్మ యింటి పైపు బయల్దేరాడు. దారిలో ఎక్కణ్ణుంచో నస్తున్న లక్ష్మమ్మ కనుపించి యింటికి పోయి ఓ చిమ్మి తెచ్చియిచ్చి 'పోనీ ఆడవాళ్ళ నెవళ్ళనైనా తెచ్చుకోనన్నా తెచ్చుకోండి' అంది.

“లక్ష్మమ్మా, రాత్రికి యింటిలోకి లాంతరు లేదని జ్ఞాపకంలేని నేను యింకా వంట ఏం చేసుకొని తినగలుగుతాను” అన్నాడు తను. అప్పుడు తన ఎదుటనున్న లక్ష్మమ్మ తన తగ్గర పనిచేసేవాళ్ళల్లో ఒకరైతాడు.

“బాబూ! పగలల్లా పనిచేసి యింటికొచ్చే మీకు యింటిలో విషయాలు జ్ఞాపకమండమంటే వుంటాయా? పోనీ మీ వూరెళ్ళి ఆడంగుల్ని ఎవర్నయినా తీసుకొచ్చుకోండి. మీ కేమన్నా చేసుకొని తింటుంటే తననాతుంది గనకనా? పాపం! యిప్పటికే ఎట్లా అయిపోయాలో చూడండి” అంటూ వెళ్ళిపోయింది.

ఆ మాటలు విని నవ్వుకున్నాడు తను. ఏదో అతిరమ్ముక్కంటే అబ్బిందిగాని, ఆస్తియులు, తనకు రోజూ అన్నం వండిపెట్టే నాల్గేవరు వస్తారు ఆ అరణ్యంలోకి. తల్లి తండ్రి లేకపోతే మేనత్త పెంచింది. మేనత్త మొగుడు చదువు చెప్పించాడు. ఆయన స్నేహితుడే వుద్యోగం యిప్పించాడు. తను చదువుకున్న మెకానికల్ బి. యి. డిగ్రీవల్ల మెషిన్ నడపటానికి తప్ప మనుషులతో ప్రపంచములో ఎలా తిరగాలో కాలేజీలోవున్న అయిదారేళ్ళలోనూ అతను నేర్చుకోలేదు.

వచ్చి మూడు నెలలైంది. డిశంబరురోజులు వచ్చినై. మూర్తి భోజనం ఏదో తెప్పించుకునే ఏర్పాటు చేయించుకున్నాడుగాని చివరకు స్నానం చేసేందుకు నీళ్ళుకూడా యాతనయిపోయింది. ఎప్పుడో రాత్రిపూట వచ్చి నీళ్ళలారీ వాకిట్లో వుంచిన ‘డ్రమ్ము’లో నీళ్ళు పోసిపోతే తెల్లారేసరికి అవి మంచుపడి మరింత చల్లగా అయిపోతై. డిశంబరు చలి రోజులలో రాతంతా రేకుల పైకప్పుక్రింద వడవడా వణు

కునూ పడుకొని ప్రొద్దున్నే ఈ నీళ్ళు పోసుకోవటమంటే ప్రాణంమీదకు వచ్చినట్లుండే తనికీ.

ప్రతిరోజూ పడిసెం, తుమ్ములూ విపరీతంగా మొదలెనె. కానుకు పోయి డాక్టరుతో పరీక్ష చేయిస్తే 'ఇస్సోఫిలియా' వుంది రక్తంలో. చన్నిళ్ళ స్నానం, మాటుడికాయ మొదలైన పూరగాయ పచ్చళ్ళు, ఉల్లిపాయ, సోడా యింకా యితర జలుబుచేసే వస్తువులు ప్రొద్దుపోయేదాకా మేలుకోవటం, ఎండలో ఎక్కువగా తిరగటం యినన్నీ పనికిరా' వన్నాడు.

చివరకు స్వయంగా వంట పెట్టుకుంటేనేగాని కుదిరేటట్లు, లేదనిపించింది. కనీసం స్నానం నీళ్ళ కోసరకున్నా కుంపటి, బొగ్గులూ మొదలయిన సరంజామా తీసుకొచ్చుకోవాల్సి వచ్చింది లక్ష్మమ్మ కలుపుగోరు మనిషేగాని కావల్సినస్తే పనులు చేసిపెట్టగలనుగాని, వంటచేయటం—వేపుళ్ళు అవీ చేసిపెట్టటం కుదరదంది.

చివరకు తప్పక తనే స్వయంగా వంటకు పూనుకున్నాడు మూర్తి, అంతో యితో వున్న చిన్నప్పటి అనుభవంతో.

ఎంతైనా వంటకు, యింటికి ఆడవాళ్ళు అతిక్పోయినట్లుగా మొగవాళ్ళకు కుదరదు. పగలంతా యంత్రాలను ముచ్చటం పర్యవేక్షించి, వాళ్ళకు కావలసిన సలహాలను,

ఆర్థర నూ జారీచేసి, కావలసిన విడిభాగాలకు చిల్లర సామూ
నులకు కంపెనీలకు వ్రాసి యింటికివచ్చి పప్పు ఉప్పు సంగతి
అంతసేపువరకూ జ్ఞాపకముండేవి గావు.

ఆ రోజురాత్రి అతను యింటికివచ్చే సరికి వశ్యంతా
జ్వరంవచ్చినట్లుగావుంది. తీరా చూసుకుంటే బియ్యం 'సిండు'
కున్నాడు. కుంఠితి వెలిగించి స్నానమన్నా చేద్దాం చికాసుగా
వుందని నీళ్ళుపడేసి మంచంమీద కాస్తంతసేపు నడుం
వాలాడు. మళ్ళా మెలుకువ వచ్చేసరికి రెండయ్యింది.
వళ్ళు కాస్త విశ్రాంతి పొందటంచేత కాస్తంత తేలికగానే
వుందనిపించింది. గబగబా లేచి తలుపుగడియ వేసివచ్చి,
కాగు దింపేసి పడుకొని నిద్రపోయాడు. మళ్ళీ ఉదయం
తోమ్మిదికిగాని లేసలేదు. లేచేసరికి బాగా పడిన పట్టటం
చేత వశ్యంతా 'భారం'గా వుంది. కాఫీ కాచుకొని త్రాగి
ఒక గంట తేలికగా వుంటుందని అల్మారా దగ్గర కెళ్ళాడు
గాని కాఫీపొడికూడా అయిపోయిందని అప్పటికిగాని జ్ఞాపకం
రాలేదు. చీ వెధవ ఉద్యోగం, రాజీనామా యిస్తే బాగు
ణ్ణుకున్నాడు. కానీ మామయ్య ఎవరో స్నేహితునిద్వారా
యిప్పించిన ఉద్యోగం పోగొట్టుకొని యింటికివెళ్ళితే వాళ్ళే
మనుకోవాలి. 'మూడు, నాలుగు రోజులు శెలవన్నా పెట్టి
చూస్తే' అనుకున్నాడు. ముందు ఎవరైనా కుర్రాణ్ణన్నా
పంపించి కాఫీ తెప్పించుకోవాలనుకుంటూ వాకిట్లోకి
వచ్చాడు.

పనిపాటల్లో మునిగి తేలుతున్న ఆ మనుష్యులు బంగ
ళా కేసి ఎవరూ చూడలేదు చాలాసేపటివరకూ. కేక వేసి
పిలవటానికి నాగరికత అడ్డొచ్చింది. స్వయంగా వెళ్ళి పిలవటం
పరువునష్టంపని. అలాగే మనుషు లెవరు యిటువైపు తిరిగి
చూస్తారా అని చూస్తూ నిలబడ్డాడు. అలా నిలబడ్డాడుగాని
కొంచెంసేపటిలో అతని దృష్టి శూన్యదృక్కులు సారించి
మనస్సు పనిచేయటం మొదలుపెట్టింది.

పెద్దచదువు చదువుకున్నానుగదా! ఏం ఫర్వాలేదు
పెద్దఉద్యోమే చెయ్యొచ్చు అనుకుంటూ వుండేవాడు ఉద్యో
గంలో చేరేవరకూ. కాని ఉద్యోగముండి, చదువు వుండి
కూడా సుఖం అనుభవించలేని రోజు వుంటుందని ఈనాడు
తెలిసింది. ఏ లోటూలేకుండా వెరిగాడు. ఇంజనీరింగు కాలే
జీలో వేళకు సరిగా షుచూసు రెండురూపాయల ఖరీదు చేసే
స్టేటు ముందుంచేవారు— డెబ్బయిరూపాయలు పోతేనేంగాక
నెలకు! కాని యిటువంటి ప్రదేశాలలో డబ్బుకూడా ఏం
ప్రయోజనాన్ని సాధించలేకపోయింది. ముందుముందు ఉజ్వల
భవిష్యత్తు వుంటుందని ఈ కంపెనీలో చేర్చాడు. భవిష్యత్తు
నూట ఎలావున్నా పడేభాధమూర్తి ఎక్కువగా కనిపించింది.
యింతకూ అతనికి తట్టింది; చివరకు తనకిష్టమైన కొరత
ఆస్థీయు లనేవాళ్ళు దగ్గరెవరూ లేకపోవటమని. ఆస్థీయులనే
వాళ్ళుంటే యింతకంటే అరణ్యమైతేమాత్రం అరణ్యమిది
అని అనుకోవాల్సిన అవసరం వస్తుందా అనుకున్నాడు. కానీ

ఆత్మీయులు కావాలంటే ఎక్కడనించినవస్తారు. పెద్దతలను కొనుక్కునే హాస్యకథ జ్ఞాపకానికి వచ్చింది. నవ్వుకున్నాడు.

ఇంతలో బంగళావైపు రోడ్డుమీద కూలీ ఒకడు నడుస్తూవుంటే అతణ్ణి పిలిచి రెండురోజులకు శేలవువ్రాసిన చీటి పెద్ద మేనేజరుగారి కివ్వమని, ఎస్తూ కాఫీ పోయించుకొని ప్రింటర్ను చిల్లరడబ్బులిచ్చి పంపించి కూర్చున్నాడు. అరగంటకు అతను తిరిగొచ్చాడు గాని ఫలితం శూన్యం. స్టేషనులో కాఫీ అయిపోయింది. మళ్ళీ రెండుగంటలకే కాఫీ దొరకటం అతను కుర్చీలో కూలబడ్డాడు.

ఒంటిగంటవేళ లక్ష్యమ్మ వచ్చింది. “ఆ రంగడు యిప్పుడు చెప్పాడుబాబూ మీరు ప్రొద్దున్నుండి కాఫీ త్రాగలేదని. కాఫీ నే చేసిపెట్టనా? భోజనంచెయ్యరా? వంట్లో బాగా లేదా?” వక్కసారి వస్తూనే ప్రశ్నల సర్వం కురిపించింది.

మరో సమయం అయితే అన్ని ప్రశ్నలకు విసుక్కుండే వాడేగాని ఆమాత్రం మాట్లాడేవాళ్ళు తేకపోవటం ఆ విసుగుని పైకి రానివ్వలేదు. అన్ని ప్రశ్నలకూ సమాధానం చెప్పి చివరకు కాఫీపోడి లేదని చెప్పాడు.

“అదేమిటి! అయితే కాఫీ మానేస్తారా. ఉండండి. నే కాఫీ పట్టుకొస్తా” నని వెళ్ళి కాసేపట్లో కాఫీ తెచ్చి యిచ్చింది.

ఆకలిచేతనో యిన్నాళ్ళనుండి తను చేసుకున్న కాఫీ కుడరకనో ఆ కాఫీ అమృతంలాగావుంది. ఇక ఆరోజు

సాయంత్రం వరకు ఏమీ లేకపోయినా యిబ్బంది లేదనుకున్నాడు. “కనీసం యిలాంటి కాపీ అయినా దొరకనుకోజ్జూ” అనుకున్నాడు. వెంటనే “లక్ష్మన్న! యీవేళప్పుడు మేనేజరుగారింట్లో కాపీ వుందా? మేనేజరుగారు సాయంత్రం టీ త్రాగుతారనుకున్నాను - కాపీ త్రాగుతారా” అన్నాడు.

“మేనేజరుగారింట్లో కాదుబాబూ. ఇది చంద్రన్నగారింట్లో కాపీ... అదేనండీ మన సీనియరు మెకానిక్కు పూర్ణానందంగారింట్లోది. ఇల్లి లేని పిల్లయినా పాపం ఆమె ఆయన కే లోపంరాకుండా అలాగాచేసుకొస్తోంది. ఆయన గారు రెండుగంటలకు కాపీకి యింటికొస్తారని ఈసరికే కాపీ చేసిపెట్టుంది” అంది.

‘ఆ! అంత అమాయకంగా, చిలిపిగావున్నా ఆ అమ్మాయి అంతటి బుద్ధిమతా! గారాబాలు కులుకుతూ, కూనిరాగాలు తీస్తుండేమో ననిపించే ఆమె అంతటి నివేళవతా?’ మనస్సులో అనుకున్నాడు మూర్తి. “నేనుకూడా ముసలివాణ్ణయిపోయా ననిపిస్తోంది లక్ష్మన్నా. అలా నా గురించికూడా ఎవరై నా శ్రద్ధతీసుకొని వేళకింత అన్నం పెట్టి, కాపీయిస్తే పంతబాగుండును” అన్నాడు మెల్లిగానవ్వుతూ.

“బలేవారు బాబుగారు..... ముసలమ్మగారు రాకుండానే, అబ్బాయిలు, అబ్బాయిలకి అబ్బాయి పుట్టకండానే!

పోసి అంతకష్టంగావుంటే భోజనం ఏర్పాటు సంగతి ఏమైనా ఆలోచిద్దాముండండి” అంటూ వెళ్ళిపోయింది.

పూర్ణానందం ఇంటికొస్తూ పరిపరివిధాల ఆలోచించటం మొదలుపెట్టాడు. మేనేజరుగారు ఉన్న విషయాన్ని విప్పి చెప్పారు. ప్రస్తుతం చిన్నమేనేజరుగారికి యిబ్బందిగావుంది గనుక భోజనంపెట్టటం సహాయమవుతుంది. బాగానేవుంది కాని అది అలాగాక తను మరొకవిధంగా ఆలోచించుకున్నట్లు ఏదో ఆశతోచేస్తే, ఆ ఆశలు ఫలించకపోతే జీవితాలతో చెర్లాటలాడినట్లు అవుతుంది. యింతకూ పెద్దమేనేజరుగారు తన మంచే ఆలోచించి “నీ కేం పర్వాలేదులేనయ్యా, మూర్తి చాలా మంచివాడు. చేయదలుచుకుంటే ఏ పన్నైనా మనస్ఫూర్తిగాచేస్తాడు. నారికి అనురాగాలు కలిగితే మీ అమ్మాయిని చేసుకుంటాడు. లేదా అవసర సమయంలో అతన్ని ఆదుకున్నవాళ్ళవుతారు. తబ్బిబ్బులొస్తే సర్దుబాటుచేసుకొనేందుకు నే నున్నానుగా” అన్నారు. కాని ఈవిషయం అమ్మడుతో ఎలా చెప్పటం? ఏ విషయం యిన్నాళ్ళు నాలో దాచుకోకుండావుండి, యిప్పుడు యీ వృద్ధేశ్యంతో ఈపని చేస్తున్నానని చెప్పకుండావుంటే ఎలా?..... కాని ఆత్మశుద్ధితో మంచికొరకు చేస్తున్నాను గనుక ఈ విషయాన్ని కొంతకాలం గుప్తపరచినా పర్వాలేదు— అనుకున్నాడు పూర్ణానందం. పూర్ణానందం చాలా ఋజువర్తనుడు. నిజాయితీ

తీరి ఆతను గీయరాయి. అల్పవిషయాలకోసమని అనల్పమైన అభిమానాన్ని ఎన్నడూ వదులుకోడు.

రాత్రి ఆమె కూర్చుని చదువుకోబోతుంటే “అమ్మా! నీ కో విషయం చెప్పాలమ్మా! విషయం పూర్తిగా నీయిష్టం మీదనే ఆధారపడివుంది. మన కంపెనీకి క్రొత్తగా ఎచ్చిన మేనేజరుగారు లేరు—మూర్తి గారు—పాపం! ఆయన యీ ఆఫీసు పనులతో సతమతమౌతూ తిండి, నీళ్ళు అమరక చాలా బాధపడుతున్నారట. పెద్దమేనేజరుగారు మన కిష్టమైతే కాస్తంత వీలుచేసుకొని భోజనం పెట్టగలమేమో అడగవన్నారు. నేను నీ యిష్టం అని చెప్పనురా తల్లీ!” అన్నాడు.

“అదేమిటి నాన్నా! అట్లా ఎందుకు చెప్పాడు. మన కెక్కడ వీలవుతుంది. నీకు తెలియండేముంది నాన్నా? నేను నీదగ్గర నంటనేర్చుకున్నాను. నీవూ నేను అంటే ఏదో వుడకేసుకు తింటున్నాము. ఆయనకు మననంట లేం నచ్చుతై? అదీగాక మనం డబ్బులు తీసుకొని పెట్టటానికి ఏమన్నా హోటలా మనయిలు? డబ్బులేకుండా ఎట్లాగు పెట్టే శక్తి మంతులమ్మా కాదు.....”

“హో! లుకాదుగాని, ఆయన అవసరంలో వున్నాడు. పాపం! అందుకని.....”

“అదికాదు నాన్నా! ఆయన ఆఫీసు మేనేజరు. నీవు ఎంత సీనియరు మెకానిక్కువైనా ఆయనకంటే తక్కువ

పుద్యోగం చే ప్రొద్దున కాస్త 'సాన్నిహిత్యం' వర్పడిన తరువాత ఒకరకంగారాదు. ఎటొచ్చి ఎటుపోయినా మనకే బాధ-అరిటాను మూల్లు సామెతలాగు!"

"అది నిజమే తల్లీ! కానీ యీ విషయం స్వయంగా పెద్దమేనేజరుగారు చెప్పారు. అందుచేత"

"అదిగాదు నాన్నా! ఆ చిన్నమేనేజరుగారు మాట్లాడటంకూడా చాలా గడుసరితనంగా మాట్లాడుతాడు. ఆ కళ్ళు ఎర్రజీరలతో భయంగా వుంటాయి. ఆయన ఉత్తపన్నును మనిషినాన్నా నేను ఆయనతో అసలు మాట్లాడలేను. అలాంటప్పుడు యింకా భోజనం ఏం చేసిపెట్టగలను?"

"నేనూ అలాగే అనుకున్నానమ్మా మొదట్లో! కాని యిప్పుడిప్పుడు తెలుసుకుంటున్నాను, ఆయన వ్యవహారం. నిష్కర్షగా మాట్లాడతాడేగాని కుళ్ళు వుంచుకోడు. అలా అచ్చపు బస్తీనాలకంగా, రొడీలాగా కనపడినా మనిషి చాలా పెద్దమనిషి."

"అదికాదు నాన్నా! నీ కెలా చెప్పాలో తెలియకుండావుంది. ఇంట్లో వేరే ఆడవాళ్ళు లేరుకదా! పెళ్ళి కాని పిల్లను. తీరా తరువాత లోకులేమైనా అనుకుంటే బాధ పడాల్సిస్తుంది" అంది తలదించుకునే

పూర్ణానందం ఆలోచనలో పడిపోయాడు. తన కుమారుని నిజంగా బంగారం. ఆమెకనుకనే తనకు దిగులు లేకుండా యింతవరకూ యీడ్చుకొచ్చింది యీ సంసారాన్ని- అనుకున్నాడు. ఆమె యిష్టానికి వ్యతిరేకంగా పెళ్ళి తరువాత

బాధపడకంటే నుండే జాగ్రత్తవహించటం మంచిది. అమ్మడే నయం ! చాలామూరం ఆలోచించుకొని—“పోనీలే తల్లీ ! మేనేజరుగారితో చెబుతాను. ఆయనమాట అక్కడనే కాదంటే నిర్మోహమాటంగా వుంటుందని అలా చెప్పాను. తరువాత ఏమైతే అవుతుంది, కుదరదని చెబుతాను.” అన్నాడు ఒక అభిప్రాయానికొచ్చి.

కాసేపాగి ఆమె అంది “పోనీలే నాన్నా ! ఓ పది హేను యిరవై రోజులపాటు చేసిపెడతానని చెప్పి. మరీ కుదరదంటే పెద్దమేనేజరుగా రేమనుకుంటారో. ఒక కంపెనీలో పనిచేస్తున్నవాళ్ళ మధ్యే ! మన వంట లవీ ఎలాగూ ఆయనకు నచ్చనూ నచ్చవు. ఆ తరువాత ఆయనే మానేస్తాడు. కాకపోయినా కరువా ఏమిటీ — ఆయనే ఎవరో ఒకరిని తీసుకొచ్చుకుంటాడు వాళ్ళవాళ్ళని. నాలుగు రోజుల పాటైనా సర్దుకోలేదని మేనేజరుగా రేమైనా అనుకోవచ్చు. మరీ బాగుండేమో కుదరదంటే” అంది.

పూర్ణానందం కాసే పాలోచించి లేచి బయటకు వెళ్ళి పోయాడు

మూర్తికి పూర్ణానందంగారి యింట్లో భోజనం ఏర్పాటు కొంత హాయినిచ్చింది. పని వుత్సాహంగా సాగి పోతోంది. ఒక్క వారంరోజుల్లో పదిహేను యిరవై రోజులుగా బకాయిపడిన పనిని పూర్తిచేసి యికముందు చేయాలన్న నిర్మాణాల “స్లాను”ల పరిశీలనకు పూనుకున్నాడు.

సాయంత్రం అయిదుగంట తాతుండగా అనుకోకుండా అతన్ని యిన్నాళ్ళనుంచి పెంచి పెద్దచేసిన మేనత్త ఒక్కగా ఒక్కకొడుకు చంద్రం దిగాడు. అతను అకస్మాత్తుగా రావటం, అందులోనూ ఎప్పుడూ యిల్లునదలని చంద్రం ఒంటరిగా రావటం మూర్తికి ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది.

“ఏమిటి చంద్రం ఉత్తరమన్నా రాయకుండా బయల్దేరావ్” అన్నాడు.

“నీ క్రొత్తఉద్యోగం ఎలావుందో చూడాలనిపించింది బావా. నువ్వు యింతదూరం నచ్చావుకదా పట్నంవదలి నిన్ను చూసినట్లాతుంది, యిక్కడ వూళ్ళేలా వుంటాయో, యిక్కడివాళ్ళేలా వుంటారో చూసినట్లవుతుందని బయల్దేరాను. అమ్మ నీకు భోజన సదుపాయం కుదిరిందో లేదో, ఎలావున్నావో చూసెరవ్వండి. డిశంబరు శేలవులుయిచ్చారుగా. అనుకోవటం ఆలస్యంగా బయల్దేరాను” చాలా ఉత్సాహంగా అన్నాడు చంద్రం. చంద్రం ఫిప్రువారం చదువు తున్న కుర్రాడైనా మాటల్లోనూ, ఆటల్లోనూ బలేసరదా. బావతో కబుర్లుచెప్పటమంటే మరీ సరదా.

మూర్తికి మళ్ళీ సమస్య కలిగింది. చంద్రం రావటం అతనికి సరదాగానేవుందిగాని ఎవరింట్లోనో భోజనంచేస్తున్న తను ఇతన్నిగూడా తీసుకెళితే వాళ్ళే మనుకుంటారో ఏమో అని మధనపడ్డాడు. చుట్టూచూపుగా నచ్చిన టిగరులించి ఏమనుకుంటారులే అని సమాధానపడ్డాడు. పడకపోయినా తప్పదుగా!

సాయంత్రం అటూయిటూ తిరిగి బాసమరుదులు
యిద్దరూ కలిసి పూర్ణానందంగారింటి కెళ్ళారు. కానీ ఆయ
నింట్లో లేడు. “నాన్నగారు పొరుగుూరు వెళ్ళారు నెయ్యి తేవ
టానికి. మీ రొస్తే భోజనంచేసి వెళ్ళమన్నారు.” అంది
ముందుగదిలో అప్పడే అడుగుపెడుతున్న మూర్తినిచూసి
పూర్ణానందంగారి అమ్మాయి వంటయింటి గుమ్మంలో నిల
బడి తలఎత్తుకుండా.

రోజూ భోజనం అతనూ పూర్ణానందంగారూ కలిసే
చేస్తారు. అప్పుడు ‘కావాలి, వద్దు’ అనే రెండుమాటలు తప్ప
వేరే మాటలుండవు. అంతచిన్నపిల్లను ‘ఏమండీ’ అనటం
బాగుండదు. పోనీ పేరుపెట్టి పిలుద్దామా అంటే కొంత
అర్హతలేని స్వాతంత్ర్యం తీసుకున్నట్లువుతుందని భయపడేవాడు
మూర్తి. అందుచేత “పోనీ మరల మీ నాన్నగారొచ్చింతగు
నాత మళ్ళీ వస్తాము. నూ బావకూడా వచ్చాడండీ యీ
పూట” అన్నాడతను, యింకా ఏదో చెప్పాలని ఆగుతున్న
టుగా.

“అందుకని వెళ్ళిపోతానంటున్నారా? ఫర్వాలేదు. నూ
నాన్నకేం చెప్పనక్కరలేను. ఆయన్నుకూడా భోజనంచేయ
మనండి. ఎంతసేపూ! నాన్న వచ్చేలోపు మళ్ళీ వంట
చేస్తాను” అంది. ఆమెలోని సౌజన్యానికి, సమయానుకూలతకు
అతను మెచ్చుకున్నాడు. భోజనంఅయి వెళ్ళబోతూ వెళ్ళ
బోతూ “నూ చంద్రం నాలుగురోజులపాటంటాడని మీ
నాన్నగారితో చెబుదామనుకున్నాను, మీ నాన్నగారు
యింట్లో లేకపోయాడు.....”

“దానికేంలేండి నేను చెబుతాను.....”

ఒక్కక్షణం నిలబడి మూర్తి ఏమీ చెప్పటానికిలేదని పించి బయటకు నచ్చేశాడు. వెంటే చంద్రం నడిచాడు.

రెండురోజుల్లో చంద్రం, ‘మెషినరీయూరు’ చుట్టూ పాతికసార్లు తక్కువలేకుండా తిరిగాడు. స్కేపర్లు, డిగ్గర్లు, యూక్లిడ్లు, రోడ్డురోలర్లు, ఎక్స్‌లవేటర్లు, బుల్‌డోజర్లు వరుసలు వరుసలుగా వున్నాయి. ఎంతసేపుతిరిగినా అవేమాడటం, విసుగుపుట్టింది టైముగడడటం కష్టమనిపించి చంద్రం ఆ షెడ్డు యీ షెడ్డు తిరిగి భావగదికొచ్చి పుస్తకాలసెల్లు అంతా వెతికాడు ప్రతికలకోసం. ఇంజనీరింగు పుస్తకాలు తప్ప ఏమీ దొరకలేదు. అతనికి చటుక్కున జ్ఞాపకం వచ్చింది.

గబగబా పూర్ణానందంగారి యింటికి వెళ్ళాడు తలుపు వేసుంది. మొదట పూర్ణానందంగారూ అని పిలిచాడు మనుకొన్నాడు. కాని ఆయన యిందాక పెద్దషెడ్డులో పనిచేస్తోండటం చూశాడు. లేడని తెలిసికూడా ఆయన్ను పిలిస్తే భాగుండదేమో ననిపించింది. అందుకని “ఏమండీ! ఏమండీ” అని పిలిచాడు. ‘ఆమె పేరేమిటో ఏమో!’ మనస్సుగా అనుకున్నాడు. మళ్ళీ “ఏమండోయి అక్కగారూ! ఓ అక్కగారూ! ఓసారి తలుపుతీయండి.” అన్నాడు పెద్దగా. ఆమె వచ్చి తలుపుతీసి ఏమిటన్నట్లు చూసింది. “ఇదగో అక్కగారూ, మీ యింట్లో యిందాక వచ్చినప్పుడు చాలా పుస్తకాలు చూశాను. మా బావేమో పనిలో మునిగిపోయాడు.

అందులో ఏదైనా నవలయిస్తే చదువుకొని మళ్ళీ యిచ్చేస్తాను.”

“అయితే నన్ను అక్కగారూ’ అని పిలవమని ఎవగు చెప్పారు నీకు” అంది. చంద్రదాన్ని గురించి ఆమె కే విధమైన అభిప్రాయం లేదుగాని తనను ‘అక్కా’ అని; మూర్తిని గానా అని యిద్దరినీ గురించి ఒకేసారి ప్రస్తావించటంలో ఆమె కదోరకంకా అనిపించింది. చంద్రదాన్ని గురించి ఏమీ అనుకో లేదుగాని మూర్తి ఒకవేళ అలా అనమని అనిపించాడేమోనని ఆమె వుద్దేశ్యం. ప్రేమా ప్రేమా అని సినిమాల్లోనూ కథల్లోనూ చెప్పకోబడేదానికి ప్రపంచందృష్టిలో ఏమీ విలువలేని నస్తువు. అసలలాంటివాటికి తావిన్వకుండా వుండటము సంప్రదాయకులైన కుటుంబాలవాళ్ళు చేయూల్సిన పని అలాంటప్పుడే పిల్లలు బుద్ధిచుంతురాలంటారు. ఏది ఏమైనా తనకు తెలుసున్నంతవరకూ ఒకవేళ అతనేమైనా ప్రేమ—అలాంటి దేమైనా వుద్దేశ్యం మనస్సులోవుంటే వాటికి తాను సుదూరంగా వుంకాలని ఆమె ఉద్దేశ్యం. కాని ఆ వుద్దేశ్యంతోనే తను అంతదూరం ఆలోచించుకుంటూ పోయినందుకు చాలా సిగ్గుపడి చిన్ననవ్వునవ్వింది మరుక్షణంలో.

ఆమె అన్నమాటలకు సమాధానంగా చంద్రం “ఏమని పిలవమంటారు. మీ పేరు నాకు తెలియదు. అయినా తప్పేముంది. అక్కా అని పిలవటం తప్ప” అన్నాడు

“అబ్బే తప్పని కాదు.....” అంది ఏం చెప్పేందుకూ లేక. వెంటనే “అదిగో అలావెళ్ళి అందులో మీకు

కావలసింది తీసుకోవచ్చు” అంది. అతను వెళ్ళుతూ “నేను మీకంటే చిన్నవాణ్ణిగా, మీరు పేరుపెట్టి పిలవండి ఫర్వాలేదు. నా పేరు చంద్రం. ఇంతకూ మీ పే రేమిటో నాకు తెలియదు.....” అన్నాడు.

“నా పేరు చంద్రిక” అందామె.

“చంద్రికా...బలే పేరు. చంద్రికంటే వెన్నెలట మా తెలుగు మాస్టారు చెప్పారు. మీరు వెన్నెలా” అన్నాడు నవ్వుతూ.

“అవునట, మా నాన్నగారూ చెప్పారు నాకు చిన్నప్పుడు” ఆమెకూడా నవ్వింది.

అతను పుస్తకమొకటి తీసుకొని వెళ్ళిపోయాడు చంద్రం వెళ్ళిపోయిన తరువాత ఆమె అదోరకంగా ఆలోచిస్తూ వుండిపోయింది. ఆమెకు తా నొంటరిదా న్ననిపించిందప్పుడు, తనకు అలాంటి తమ్ముడొకడుంటే ఎంతబాగుం జేదో. పిల్లాడు చంద్రబింబములాగ వున్నాడు. అతను ఫిప్రు ఫారం చదువుతున్నాట్ట. అయినా చిన్నవయస్సు. వయస్సు చిన్నదైనా మర్యాదా కలుపుకోరుతనము ఎక్కువ.. అనుకుంది.

తర్వాత రెండురోజుల్లోనే చంద్ర మామెకు పాత నాడే పోయినాడు. ‘తమ్ముమా, తమ్ముమా’ అని ఆమె ఆతన్నంతో ఆడరించింది. అత నామెకు వాళ్ళ బస్తీ విశేషాలు, అమ్మను గురించీ, నాన్న ఉద్యోగం గురించి, బాన చదువునుగురించీ, తన ఆటలనుగురించీ ఎన్నో చెప్పాడు. మెడదాసొస్తే ఒక

సారి వాళ్ళింటికి రమ్మన్నాడు. అలా రమ్మని పిలచేటప్పుడు 'ఈమె మెడాసు ఎందుకువస్తుంది?' అనుకున్నాడు. ఏమో వస్తే...వచ్చినా రాకపోయినా ఆమెను రమ్మని చెప్పాలి' అనిపించింది. ఆమె నవ్వింది.

చంద్రం వుండటం మూర్తికి చాలా సరదాగానే వుందిగాని 'మా కష్టంగురించి ఈయ నేమీ అర్థం చేసుకోలేం' అని పూర్ణాచందంగానూ, కూతురు అనుకుంటూ రేమోనని భయం. కానీ చంద్రం ఆ నాలుగు రోజుల్లోనూ ఒక క్రొత్త నాతావనానిని సృష్టించాడు. ఆఫీసరుగా తను పోలేని మూలలన్నీ చంద్రం గాలించి ఒక నివేదిక సమర్పించాడు. ఎడారిలో బిడారుల గుంపు ఒకచోట గుడారాలు కట్టుకొన్నట్లు, ఆ మెషినరీ యాంత్రికంగా కట్టుకొన్న వివిధ తరగతి ఉద్యోగులమీద, కూలీలమీద తదితర పరిసరాల మీద అతని వాక్ నివేదిక సమగ్రంగావుంది. మూర్తి అతడే స్వయంగా ఆఫీసరు హోదాలో వెళ్ళివప్పుడు విధేయతచూపే జనంలో వారి జీవితం కొంతే చూడగలిగింది. చంద్రం వారి మిగతా జీవితాన్ని పరిచయం చేశాడు.

గానుగెద్దులాగ విసుగెత్తివున్న అతని జీవితం నాలుగు రోజుల్నుంచి కాస్తంత హాయిగా వున్నట్లనిపించింది. కాని చంద్రం ఆ రోజు వెళ్ళాలనుకోవటం మూర్తికి - ఒక్క మూర్తి కేసన్నచూటేమిటి చంద్రానికికూడా యిష్టంలేదు. అదీగాక మూర్తి వుదయం 'బెడ్' మీదనుంచి లేవ లేనంతగా

రొంపపట్టి కదలలేకుండా వున్నాడు. చంద్రమే వెళ్ళి కాఫీ తెచ్చియిచ్చాడు. మూర్తి కాఫీ త్రాగుతుంటే చంద్రమే అన్నాడు “బావా! నే నింకో రెండురోజు లుంటే వాళ్ళు ఏమైనా అనుకుంటారా?”

అతనూ అదేవిషయాన్ని గురించి ఆలోచిస్తున్నాడు. చంద్రంకూడా అదేవిషయాన్ని గురించి ప్రశ్న వేసేసరికి మూర్తి కాస్త అదోరకంగా బాధపడ్డాడు. “ఛా! వాడు మరో రెండు రోజు లుంటానంటే దాన్ని సమస్యగా చేసుకుంటున్నాను. నే నింకా ఏం చెయ్యగలుగుతాననుకున్నాడు.” మెల్లిగా లేచి తువ్వలు బుజాన వేసుకొని పూర్ణానందంగారి యింటికి బయల్దేరాడు.

పూర్ణానందంగా రింటిదగ్గరే వున్నారు. మూర్తిని చూస్తూనే “రండి! కూర్చోండి” అన్నాడు.

మూర్తి కూర్చుంటూనే “మితో ఓ విషయం చెబుదామని వచ్చాను. మా చంద్రం నాలుగురోజులనుంచీ వుండిపోయాడు. మీ కా విషయం గురించి చెబుదామనుకుంటూనే రోజూ కలుస్తూకూడా చెప్పలేదు; మీ అమ్మాయితో చెప్పానుగాని! వాడికీ నాకు కూడా వాడింకా రెండురోజులుంటే బాగుండు ననిపించింది. మరేంలేదు మరో రెండురోజులు మీకు మరి కొంత శ్రమ కలుగ జేయాలి వస్తోంది.....”

“ఫర్వాలేదు, దానికేంలేండి! అదేమంత పెద్ద శ్రమ గనుక! ఇట్లాంటి ఎడారి వంటి నూళ్ళలో మనకు చుట్టాలు

మాత్రం ఎవ రొస్తారు చెప్పండి. వచ్చినా ఎవరుంటారు ఆత్మీయులు తప్ప" అన్నాడు వెంటనే అందుకుంటూ శేలికగానే.

ఒక గంటసేపు అక్కడే వుండి భోజనంచేసి ఏకంగా తిరిగివచ్చాడు మూర్తి ఆఫీసువేళకు.

ఆ రోజు ఉదయం భోజనం చేశాడన్నమాటేగాని చెయ్యకుండా వుంటేనే బాగుండేదనిపించింది మూర్తికి. మధ్యాహ్నం రెండుగంటలనుంచీ తుమ్ములు తుమ్మి తుమ్మి పొట్టగతా కదలిపోయి లోపలున్న ఆహారమంతా పెద్ద బరువుగా తోచి, ఎగశ్వాస వచ్చి ప్రాణం 'హైరాణ' అయి పోయింది. అయినాకూడా తుమ్ములు తగ్గనేలేదు. నాలుగున్నర అయ్యేసరికి నాలుగు నందలసార్లు అయినా తుమ్మువుంటాడతను.

సాయంత్రం అయిదుగంట లయిందిగాని చంద్రం ఎక్కడికి వెళ్ళాడో కనిపించలేదు. మూర్తి యింటికి వచ్చి ఆఫీసునుండి, పైజమా వేసుకొని ఉన్ని శాల్వా ఒకటి బుజాన వేసుకొని మెషినరీ యార్డు దాటి 'నంక' వైపుకు నడిచివెళ్ళాడు అతనెప్పుడైనా సాయంత్రం అలా మికారుకు వెళ్ళుతూవుంటాడు. ఆ 'నంక' కు ఎర్నాకాలంలో కొండలపై నుండి వచ్చిన నీరు వస్తుంది. నంక నీళ్ళ చాలునే ఈతచెట్టు అటూ యిటూ గుంపులుగా వుంటాయి. నంకలో నీళ్ళు వున్నప్పుడు అటూ యిటూ వున్న ఈతచెట్టు గట్టులాగా వుండి మధ్యలో నీరు పోతూవుంటుంది వేసవికాలంలో మాత్రం నీ క్షండిపోయి ఈతచెట్లు మధ్యవున్న తైలని

యిసుక పార్కులో 'క్రోటన్సు సర్కిల్'ని జ్ఞాపకానికి తెస్తుంది! మూర్తి ఒక ఈతచెట్ల గుంపులో దూరి చేయి తల క్రింద పెట్టుకొని పైన శాలువా కప్పుకొని పడుకున్నాడు. అతని ఆలోచనలన్నీ చంద్రం అతనికి సమర్పించిన నివేదిక మీదకు పోయినై. ఇక్కడ అంతా ఈ ప్రత్యేక ప్రపంచంలో బతుకుతారంటే యిక్కడున్న ప్రతి ఒక్కరికీ ఆఫీసు కాక తలకొక వేరే వ్యాసంగ ముందన్నాడు చంద్రం.

వెంకట్రామయ్య, రంగారావు, శరభయ్య, రాఘవులు వీళ్ళంతా పేకాడతారట.

ముకుందరావు, శ్రీనివాసులు - వీళ్ళు వీలున్నప్పుడల్లా ఈ పన్నెండు మైళ్ళు పైకిళ్ళు త్రొక్కుకుని అనంతపురంపోయి తానులో సినిమా చూసి వస్తారట.

గుమాస్తా చంద్రశేఖరం, ఆయన భార్య కూర్చుని చదరంగంలో మునుగుతారట.

సూర్యువైజరు రమణమూర్తి కాస్తంత 'చుక్క' సేవించి రెండుపూటలా నాలుకర్చిలో పడి నిద్రపోతాట్ట. గుమాస్తాగారి ముసలాయన వేదాంత పుస్తకాలు ఈ చెట్లలోనే కూర్చుని చదువుతూ వుంటాడట. మేస్త్రీ సుందర రావు యిక్కడకూడా వీలున్నప్పుడల్లా నాటకాలు ఆడుతాట్ట.

అవును మరి! యిలాంటి బ్రతుకులు బ్రతకటానికి అలవాటుపడాలి. యిక్కడ యిమిడిపోయేందుకు స్పష్టమైన సమాచారమేదో అందరూ ఆలోచించుకున్నారు. తానుకూడా యిక్కడ పనిచేసేవాడేగా! తానుకూడా అలా యిమిడి

పోనాలి. చదరంగం, క్యారము, డబ్బులు పెట్టకుండా పేకాట
అడగలడుగాని తనకు తగిన 'పార్ట్నర్' వుండొద్దూ! ఇక్కడ
తనకు 'చచ్చి' ఒక హోదా వున్నదయ్యే! దీంతో కలిసే నా
డెవ్వడు? చంద్రం యిహాలా రేపు వుంటాడు. తనువారెంత
నెందు కుంటాడు.

పోనీ పెళ్ళిచేసుకుంటే తను? ఆ జీవితపు భాగస్వామి
యీ చిక్కులన్నీ తీరుస్తుందేమో. కాని బస్టి నుండో మరో
చోటనుండో వచ్చే ఆ క్రొత్త సృష్టికి యీ వాతావరణానికి
తనలాగే దడిస్తే ఒత్తుకు మరీ సరకయారనకాదూ?

అయితే యిలాంటి వాతావరణానికి అలవాటుపడిన
చంద్రులాంటి వాళ్ళయితే... అవును చంద్రు చిచింద్రులాంటి
పిల్ల, ఒకళ్ళకి బాధ కలుగకుండా సర్దుకుపోవటం ఆమెకు చేతు
నొను తనకున్న వాతావరణానికి అనుగుణంగా అతుక్కుపోయే
మనిషి. నాలుగు రోజుల్నుంచీ చంద్రం ఒకటే చెబుతున్నాడు;
నిరాడంబరంగా ఆమె గడిపే జీవితసరళినిగూర్చి. తనూ
చూస్తూనే వున్నాడు ఆమె అభిరుచులూ, అలవాట్లూ! ఆ
యిల్లెంతో శుభ్రంగా వుంటుంది. పుస్తకాలూ, సామానులూ
చక్కగా అమర్చివుంటే. తండ్రికి కావలసినదీ. నెలాళ్ళకు
పైగా తనకూ, వేళతప్పకుండా అన్నీ సమర్థింపచేసుకుంటోంది.
కాస్తంతరీకకాగానే పుస్తకాలు చదువుకుంటూ కూర్చుంటుంది
దట. వాలుజడని, పూలజడని ఎంతోమంది వ్రక్కి ల
యిళ్ళలో పిల్లల ఆమెచుట్టూతిరిగి ననలు చేయించుకు
పోతాట.

లక్ష్మన్నుకు ఆ అమ్మాయిలంటే పాణం. ఆ అమ్మాయి యీ పశ్చేక ప్రపంచంలో తలలో నాలుకలాగ కలిసిపోయింది. పోనీ ఆమెనే తను పెండ్లాడితే.....

“తాతగారూ; తాతగారూ.....”

“ఆమెగొంతులా వుండే” మూర్తి ఆలోచనలు ఒక్కసారి ఆగిపోయినై. జబ్బు మనిషికివచ్చేవి జబ్బు ఆలోచనలంటారు. యిందాకణ్ణంచీ తను ఆమెనుగురించే ఆలోచిస్తూ వుండటంచేత ఆమె మాటచుకొని పొరపాటుపడ్డానేమో అనుకుంటూ మనుసుగా కష్టకున్న శాలువా వీసేసి లేచి కూర్చున్నాడు పైవై పునుండి చంద్రదేవచ్చి నిలబడివుంది. పొరపాటుకాదు తను అనుకున్నది.

“అరే, మీరా! శాలువా ఒకలాగేవుంటే గుమాస్తాగారి తాతగారనుకున్నాను.....” ఆమె పాపం సిగ్గుపడి, నిలువలేక ఆ రెండుమాటలూ అలా చెబుతూనే గబగబాకదిలింది.

“చంద్రీ, మాటమాట. ఒక్కసారి నిలబడు” అన్నాడు మూర్తి.

ఆమె వెనుదిరిగిచూసింది కానీ మళ్ళీ రెండడుగులు ముందుకువేసింది. తండ్రి యింట్లోలేకపోయినా ఆయనకు తను ఒంటరిగా భోజనం పెడతూనే వుందిగాని, యిలాంటి పరిస్థితి ఎన్నడూ కలుగలేదు.

“ఒంటరిగా కనుపిస్తేచాలు ‘నే ప్రేమించా’ నని చెబుతారు మొగవాళ్ళు. తరువాత ఒక్కొక్కప్పుడు తిన్నగా జర

నొమ్మగాని నూటికి కొంభైతొమ్మిదిసా ఈ ప్రేమలు
సవ్యంగా సాగక, సరిగా వేశామనుకున్న అడుగు తప్పుడు
అడుగు పోతుంది. అందులోనూ అంతస్థుల బేధాలు. ఇలాంటి
పరిస్థితులకు దూరంగా వుండాలి” అనుకుంది.

‘చంద్రీ’ అని అతను పిలవటం ఆమె విన్నప్పుడు
ఆమె కొంచెం సిగ్గుపడింది. అదోరకంగా తియ్యగా వుంటుం
దనుకొందిగాని ‘చంద్రీ’ అని తనపేరును యిష్టమొచ్చినట్లు
పిలవటం ఆమెకు కాగుండలేదు. కొంత అనవసరపు స్వాతంత్ర్య
త్యాగి అతను పుచ్చుకుంటున్నాడేమో అనిపించింది.
అయినా ఆ విషయం చెప్పటం ఎలాగ? నిలబడి మెల్లగా
“ఏమిటి?” అంది.

“ఏంలేదు. యిలా సంకదార్జివైపునుండి వస్తూవుంటే
ఎక్కణ్ణుంచి వస్తున్నారోనని. అయితే చంద్రీ.....”

“నన్నలా ‘చంద్రీ’ అని పిలవకండి మీ యిష్టమొచ్చినట్లుగా.
ఎవరైనా వింటే ఏమనుకుంటారు. పిలిస్తే పూర్తి
పేరుతో పిలవండి.”

“మీ పేరు ‘చంద్రీ’కదూ; మీరే చెప్పారు.”

“ఎప్పుడు?”

“నేను కొత్తగా వచ్చినప్పుడు ‘మస్తరు’ చూసి
కూలీలెనరో తెలుసుకుంటూవుంటే ‘మరి నీపేరేమిటి’ అని
అడిగినప్పుడు ‘నా పేరు చంద్రీ’ అని గబుక్కున; ‘అయినా
నీ నిక్కడ పనిచేసే మనిషినికాను’ అనటం జ్ఞానకంలేదు?”
అన్నాడు.

“ఓహో అదా ! నా పేరు చంద్రికాదా. చంద్రిక నా పేరు. చంద్రి అని సగంచెప్పిన నరునాత మీరు నన్ను మీ కంపెనీ పనినునుష్యులలో ఒకరనే ఉద్దేశ్యంతో అడుగుతున్నారనే విషయం గ్రహించి పూర్తిగా చెప్పకుండానే ‘చంద్రి’ అని ఆపేశాను.”

“కానీ నేనుమాత్రం మీ పేరు అంతవరకే విన్నాను గనుక ‘చంద్రి’ అనే అనుకుంటున్నాను. అలా అయితే యింకెప్పుడూ అలా పిలవనులెండి” అన్నాడు.

‘పోసెలెండి నేనే పొరపాటున మీ రలా పిలవాలని పిలిచారనుకున్నాను. పొరపాటుపడ్డాను. ఏమీ అనుకోకండి’ అని చెబుదామనిపించింది. కాని మాటలు పెదనుదాటి బయటకు రాలేదు.

“ప్రొద్దుగూకపోయింది” అనుకుంటూ వెళ్ళిపోయింది అడుగులు తడబడుతూ.

అవును తనే పొరపాటుగా తనకంటే చిన్నదనే వుద్దేశ్యంతో పేరుపెట్టి పిలిచాడు. పరాయియింటి బిడ్డను గౌరవంగాపిలవాలిగాని తన కయినవాళ్ళను పిలిచినట్లు పేరుపెట్టి పిలిస్తే ఏం బాగుంటుంది ? ఆమెపేరు ఒకవేళ చంద్రిక కాక ‘చంద్రి’ అయినాకూడా చంద్రీ అని పిలిచేవాక్కు తనకు లేదు. అందుకని ‘ఏమండీ’ అని పిలవటమే సమంజస మనుకున్నాడు.

అలాగే అలా కూర్చునేవున్నా అలాగే యింకా ఎగతాళిగానే వుంది. క్రిందకూర్చోలేక యింటికెళ్ళి వాలు కుర్చీలో పడుకోవాలనుకొని లేచాడు.

ఇంటికెళ్ళేసరికి చంద్రం యింటిదగ్గరున్నాడు.

“బావా! శనివారం మధ్యాహ్నం మీవూరు బలేగా వుంది బావా! అక్కడ క్లబ్బు బలే సందడిగావుంది; నేను చూశాను. నీవు వుత్త ‘ఎర్తుమువింగు మెషనరీని చూపించావుగాని; హెవెన్ మేకింగుమెన్’ని చూపించలేదు.” అన్నాడు చంద్రం.

ఇంగ్లీషుని తన యిష్టమొచ్చినట్లు చూట్లాడుతూ ఈ మెషినరీతో వున్నవూరుని స్వర్గంచేస్తున్న మనుషులు నాళ్ళు అని చెప్పటాని కనిన యింగ్లీషుపదాలు వాడటంలోకూడా చంద్రం చిలిపితనమే కనుపించింది.

“కా లేజీకి పోతేగాని నీ చిలిపితనం, చిన్నతనం వదల వురా బావా” అన్నాడు కుర్చీలో కూర్చుంటూ.

“పక! కుర్చీలో కూర్చుంటున్నావ్ నీ పరులు తొందరగా కానీ. వెళ్ళి భోంచేసినద్దాం” అన్నాడు చంద్రం.

“ఏం భోజనంగా. తిన్నదానికే మధ్యాహ్నమంతా బాధ పడ్డాను. ఈ రాత్రికి నే భోజనంచేయను. నీవు వెళ్ళి తినిరా. పెండరాజే పడుకుంటే ఉదయం ట్రైనులో గుంత కలు వెళ్దాం. నీవు రేపు సాయంత్రంనరకూ అక్కడవుండి అక్కడనుంచి వెళ్ళిపోదువుగాని. నేను రేపురాత్రికి యిక్కడకువచ్చి ఎల్లుండి ఉదయం సికింద్రాబాద్ వెళ్ళి మెస్సర్స్

వాల్టాన్ కంపెనీలో కొన్ని మెషిన్ భాగాలకు 'ఆర్డరు' చేసి రావా"లన్నాడు.

“అయితే నే నొక్కణ్ణే నన్ను పాట భోజనానికి వెళ్లేది” అన్నాడు చంద్రం.

“ఊ” అన్నాడు మూర్తి రగ్గుకప్పుకొని పడుకుంటూ కుర్చీలోనే చంద్రం వెళ్ళిపోయాను.

మర్నాడు వుదయం పూర్తిమీద వెళ్తున్నప్పుడు చంద్రం “బావా” నీవు పాపం భోజనానికి రాలేదని ఆమె రెండు మూడుసార్లు అనుకుంది” అన్నాడు.

“నాకు రాత్రి ఏమీ బాగుండలేదు. పగలు ఎంత బాధపడ్డానో నీ కేం తెలుసు! రాత్రి భోజనం చేయలేదు గనుకనే యీ పూట లేవగలిగాను.”

అంతటితో సమాధానం కట్టిపెట్టాడేగాని ఆ విషయాన్ని గురించి ఆలోచించలేకుండా మాత్రం ఉండలేకపోయినాడు. ఎంత పొరపాటునయినా తనొక నేళ పేరుపెట్టి పిలిస్తే నిష్కర్షగా ‘పేరుపెట్టి పిలువవద్దు’ అని చెప్పగలిగిన ఆ అమ్మాయి మళ్ళీ భోజనం చేయలేదని మాత్రం రెండు మూడు సార్లు అనుకుందట. బహుశా ఆమె కొన్ని హద్దులు నిర్ణయించుకొని వుంటుంది. ఆ హద్దులలోపల ఎంతవరకు వుదాత్తత చూపించాలో, ఎంతవరకూ ఉదాసీన భావంనహించాలో అంతవరకు తప్పకుండా వహిస్తుంది. ఆ హద్దు అతిక్రమించి ఎవరైనా మరో అడుగుముందుకువస్తూ వుంటే అక్కడే అడ్డం

వేస్తుంది. రోజూ భోజనంచేసే తను—రాకపోతే బాధ్యతా
యతంగాగాని బాధగాగాని 'రా లేదు' అనుకుంది. కాని పేరు
పెట్టి పిలిచేందుకు వీలులేదు అంది. ఆ రెండు హద్దులకీ మధ్య
వున్న మనిషి ఆ అస్థిమయం లే— అనుకున్నాడు.

చంద్రం ఆరోజు సాయంత్రం నరకు వుండి వెళ్ళి
పోయాడు గుంతకల్లునుంచి. మూర్తి అతన్ని పంపించి రాత్రికి
వెనక్కుతిరిగి యింటికి వచ్చేశాడు. ఆరోజు రాత్రికి కూడా
అతనికి భోజనంచేయాలి అనిపించలేదు. అభోజనంగా ఉండుకుండి
పోయాడు. ఉదయం లేచేసరికి కొంచెం తేలికగానే వున్నదని
పించింది. తెల్లవాడురూమునే లేచి వెళ్ళి స్తేషను దగ్గరున్న
హోటల్లో కాఫీ సూత్రం తాగి మళ్ళీ మిషనరీయార్డుకొచ్చి
కావలసిన ఆఫీసుకాగితాలన్నీ సర్దుకొని గుంతకల్లు వెళ్ళి టయి
నుకు బయలుదేరాడు. స్తేషనుకెళ్ళింతరువాత జ్ఞాపకమొచ్చి
తాను హైదరాబాదు వెళుతున్నాననీ మూడు రోజులవరకూ
రానని పూర్ణానందంగారింటికి కబురుపంపాడు.

మూడు రోజుల్లో అనుకున్నట్లుగా హైదరాబాదు పనులు
అయిపోయినయ్యగాని స్తేషనుకొచ్చేసరికి వళ్ళు స్వాధీనంలో
లేదు. జ్వరం వచ్చినట్లునిపించింది. వళ్ళు విరగలాగటం మొద
లెట్టింది. ఎలాగో టిక్కెట్టుకొనుక్కుని రైల్వోస్టాండుగాని
ఎగ్జాస్ అతిథి నిమిషంకూడా విడువకుండా ఉక్కిరిబిక్కిరి
చేసేసింది.

రాత్రి ప్రయాణం ఎలాచేశాడో భగవంతుడికే తెలి
యాలి. దానికితోడు ఊపిరాడని దగ్గు. యింటికొచ్చి కాగి.

తాలన్నీ సర్ది ఒక చోట పడేసి క్యాంపుకాలుమీద ప్రక్క
అయినా సర్దుకుండానే పడుకున్నాడు. రాత్రంతా పడినబాధ,
ప్రయాణం బహుళ అతనికి కొంచెం నిద్రనిచ్చాయి.
సాయంత్రండాకా అతను నిచ్చిందీ రానిదీ ఎవరూ పట్టించుకో
లేదుగాని సాయంత్రం లక్ష్యమువచ్చి చూసివెళ్ళి క్షాంతి
కాఫీ తెచ్చియిచ్చింది. కానీ అది అతనికి కుచించనేలేదు

మర్నాడు ఉదయం మేనేజరుగారు మూర్తిని డాక్టరు
దగ్గరకు వెళ్ళివచ్చుని వేన్ పంపించారు. మూర్తి కాకు
పడుకొని పన్నెండు మైళ్ళు ప్రయాణంచేసి అనంతపురం చేరు
కున్నాడగా దానికే మరింత హైరానాపడ్డాడు.

డాక్టరు విప్రుంగా అతని నాలుగైదురోజుల కార్య
క్రమాన్ని విని “మీరు మీ ఆరోగ్యాన్ని గురించి ఏమీ శ్రద్ధ
తీసుకుంటున్నట్లు తోచదు. చూడండి అసలే అతి వృష్ణత్వం
మీద. దానికితోడు ఎన్నో ఫిలియా వుండిగదా. విశ్రాంతి
లేకపోవడం అతివృష్ణాన్ని పెంచింది. ప్రయాణంకూడ విశ్రాంతి
లేమికి మరింత తోడ్పడింది. హైదరాబాదులో మూడురోజులు
చన్నీళ్ళు స్నానంచేసి గోధుమరొట్టెలు తిన్నారు. వేళకు తిన
కుండా తిరిగారు. ఇంకేంకావాలి. ఏదిరోజులపాటు శలవుపెట్టి
మీరూ మీ యింటికిపోయి విశ్రాంతి తీసుకోండి”
అన్నాడు

మూర్తి తీరిక వచ్చేవాడుగాని తనవూరు వెళ్ళాలని
అనిపించలేదు. అలానే మరో రెండురోజులు గడపటానికి నిశ్చ
యించుకున్నాడు. అంతగా వుండలేని పరిస్థితి ఏర్పడితే

అన్నడే పోనచ్చును అనుకున్నాడు. క్రొత్త ఉద్యోగంకదా అని అతని బాధ !

రెండు రోజులు చూచినా యింజెక్షన్లు, టేబ్లెట్లు ఏం పని చేసినట్లు కనిపించలేదు. యింకా శ్వాస కష్టమేపోయింది. నరాలన్నీ బిగుసుకుపోయి మంచంమీదనుండి కదలలేనట్లు చేసినై. దగ్గు మాత్రం పూపిరాడకుండా వచ్చి వేధిస్తోంది. దగ్గుతోబాటు చిక్కగా కళ్ళే, పూపిరి తిత్తులలో మంట.

యిక యింటికి వెళ్ళటానికి నిశ్చయించుకొని డబ్బు యివ్వడానికి పూర్ణానందంగారి యింటికి కబురు పంపితే ఆయన వచ్చాడు. బలవంతంమీద ఆయన అతనిచ్చిన డబ్బు హోటలు రేటుప్రకారం తీసుకున్నాడుగాని చంద్రుని వున్న వారం పదిరోజులకు పుచ్చుకోవటానికి మాత్రం ససేమిరా వీల్లేదన్నాడు చివరకు "అట్లా తీసుకుంటే మా అమ్మాయికి కోపం వస్తుందండి" అంటూ వెళ్ళిపోయాడు.

ఒక బెడింగు మాతం సరిగా సర్దించుకున్నాడు మూర్తి. సరిగ్గా వెళ్ళిపోబోతున్న సమయంలో గుమ్మాని కెదురుగా పూర్ణానందంగారి అమ్మాయి వచ్చి నిలబడింది.

"రండి! కూర్చోండి" అన్నాడు మూర్తి ఏమనాలో తెలియక. తన యింటికి ఆ అమ్మాయి యింతవర కెప్పుడూ రాలేదు. ఒకవేళ తండ్రి పుచ్చుకున్న డబ్బు గురించేమో! ఆయన యిందాకనే కూతురికి కోపంవస్తుందంటూ వెళ్ళాడు అనుకున్నాడు.

“మీరు వూరు వెళుతున్నారట. మీరు ఆరోగ్యం ఇంతగా బాగుండలేదనీ నాకు తెలియదు. ఆరోజు రాత్రి కూడా మీరు భోజనానికి రాలేదు. హైదరాబాదు వెళుతూ కూడా భోజనం చేసిపోలేదు మళ్ళీ రానటం పుట్టెడుసు స్త్రీతో వచ్చాడు. మీరు మళ్ళీ వచ్చి మా యింట్లో భోజనం చేసే వరకు నాకు సంతృప్తి వుండదు. నాన్నగారు మీ ఆరోగ్యం మరీ చెడిపోయి బాగా బాధపడుతూ యింటికి వెళ్ళిపోతున్నారంటే నా సిపాదామని వచ్చాను.....” ఒక్క ఊణ మాగింది దామె.

“మా యింట్లో భోజనం సరిగా కుదిరిందో లేదో! పాపం మీ ఆరోగ్యం మటుకు మరీ పాడైపోయింది. ఈసారి యింటిదగ్గర్నుండి ఎవరైతే తీసుకొనివస్తే మీకు కాస్త స్వశాంతంగా చేయించుకొని తినటానికి వీలవుతుంది..... మాకు చేసిపెట్టటానికి కష్టంగా వుండి అలా చెబున్నా ననుకోకండి..... తెలిసో తెలియకో, గబుక్కున మీ రలా పేరు పెట్టి పిలిస్తే నా మీద లేని చనువు తీసుకున్నారని అదో రకంగా బాధపడ్డాను గాని నే నన్న మాటలకు మీ రెంత నొచ్చుకున్నారో తర్వాతగాని వూహించలేదు. చిన్నదాన్ని-నన్ను మీరు పేరుతో పిలిస్తే తప్పేముందిలెండి! అదీగాక మీరు యివాళ నన్ను ‘ఏమండీ’ అని పిలుస్తుంటే నాకే బాధగావుంది. అది మనస్సులో వుంచుకోకండి..... మీ ఆరోగ్యం ఎలావుందీ నాన్న కో వుత్తరం వ్రాయండి...”

అత నామె పంక తేరపాకజూశాడు. ఆమె అనితో యిన్ని మాటలు మాట్లాడటం చాలా అరుదు. ఈవిధంగా

మాట్లాడటం మొదటిసారి. తల వూర్తిగా దింపేసుకొని మాట్లాడింది. ఆమె మొఖంలో భావా లేమిటో అతనికి అర్థం కాలేదు; ఒక్క బాధపడుతున్నట్లు వుండటం తప్ప. ఆమె మొఖంలో ముమ్మాలుగా ఒక నిండుతనం వుంటుంది. అంతకంటే వేరే భావమేమి కలుగలేదు. కాని యిప్పటి ముఖ కవళికల్లో కొంత భారాన్ని మోసి దించినట్లుగా మాత్రం అనిపించినై.

“అలాగే.....” అన్నాడు మూర్తి గడియారం చూసుకుంటూ.

“కాఫీ తయారయి వుంది. వెళుతూ వెళుతూ అలా చూ యింటి దగ్గర కొంచెం తీసుకొని వెళతారా?”

అతను తన పరిస్థితినిబట్టి అక్కడిదాకా వెళ్ళలేనేమో అనుకున్నాడు గాని ‘యిక్కడికే పంపించండి’ అనటం మర్యాద కాదనుకున్నాడు. అందుకని “సరే. పదండి” అన్నాడు.

ఆమె అతను అలా పిలవటంతో మళ్ళీ నొచ్చుకుంది. “ఈయన యింతలో ఎంతగా చూర్చుకున్నాడు” అనుకుంది.

మూర్తి అరగంటకంతా ట్రైనులో వున్నాడు.

“యిప్పుడైతే నా ‘చంద్రీ’ అని పిలవటానికి రాణీగారు అనుమతిస్తారా?” బలవంతపెట్టి పి.కారుకు తీసుకొస్తూ మూర్తి అడిగాడు చంద్రీకను.

“నా అనుమతితో పనేముంది; అయినా నే నారోజునే మీ యిష్టమొచ్చినట్లు పిలువగన్నానుగా. యిప్పటివరకూ ఎందుకు?”

“అవునోను! పిలువగన్నావు. యింకా నయం ఏ రొక సారి అలా పిలిచివుంటే చంప ఛెళ్ళున మోగించేదానివి. అందుకనే అలా చంప ఛెళ్ళుమనిపించుకోవటం ఎందుకనే ‘తై సెన్సు బిళ్ళ’ కట్టేశాను మెళ్ళో ఏమంటావ్?”

“అనేందు కేముంది! జబ్బు చేసింది; యింటికెళ్ళి మాస్తా నని వెళ్ళి గారాబు అల్లుడుగాను మేనత్తగారి దగ్గర మారాము చేసి వెళ్ళి పెద్దలతో సహా తరలినచ్చాను” అంది చంద్రిక మెళ్ళో మంగళసూత్రం చేతిలోకి తీసుకొని కళ్ళ దుకుంటూ

“మరి వెళ్ళేరోజున అన్ని రోజులు మూగగా వుండే తమరు ఉపన్యాసం దంచారుగా! చాలా పొరపాటుందని బాధ పడ్డారుగా! మళ్ళీ వచ్చి మీ యింటిలోనే వున్నా మాస్తా నని పిలవిచ్చారుగా! ఒకవేళ ఆ వుండటంలో ఎక్కడ పొర పాటు పడి ఏంచెయ్యాల్సిస్తుందో అని ముందే జాగ్రత్త పడటం మంచిదని పెద్దవాళ్ళను తీసుకొచ్చాను. మరి చిన్న పిల్ల ఏణ్ణికదూ! నాకేం తెలుసు.”

“అవును పాపం! మీరేమీ ఎరుగరు. పసిపాప; సంగ నాచి. నోటిలో వేలుపెడితే కొరకలేను గూడా...”

“నిజం! నోట్లో వేలుపెడితే కొరకలేను. గులాబీ బుగ్గలనిమాత్రం.....”

“చాలేండి నేర్పాడు మాటలు...”

“నేనా; నువ్వు నేర్పింది మాటలు. యిదివరకు యిన్ని మాట్లాడేదానివా నువ్వు?”

“యిదివరకు యిన్ని మాటలు మాట్లాడాల్సినపని నా కేముంది. మీ రిచ్చే ముప్పుయిరూపాయలకు భోజనం కాక మాటలుకూడా కొనుక్కుందామనుకున్నారే. మా దగ్గర! ఆమె మెల్లగా నవ్వింది.

“ముప్పుయిరూపాలతో భోజనం తప్ప మాటలు కొనుక్కోలేక పోయాయినానుగాని; మూగగా నీవు మూడు నందలరూపాయల వుద్యోగస్తుణ్ణి ముక్కుకు తాడువేసి ఆడించటా?”

“నే నేమీ ఆడించటా! మీరే ఆడుతున్నారేమో గాని.”

“నేనే ఆడుతున్నా నీకబుర్లు విని—నన్నయి మేళానికి గంగిరెద్దులాగ! మరి యీ కబుర్లు అప్పుడుకూడా చెప్పలేక పోయినావా. అప్పుడుకూడా యిలానే ఆడేవాడిని ”

“అప్పుడు కబుర్లు చెప్పాల్సిన అవుసరం నాకేమిటి? ఏమండీ! అయితే నే నలా మీకు కబుర్లు చెబుతూ వుంటే మీ ఆటలో ఆనందం పొందుతూ హాయిగా గడుపుతూ అలా కాలం వెళ్ళబుచ్చుకొని పోయేవారుకాని అసలు చివరకు నన్ను అంతతొందరగా పెళ్ళిచేసుకొనేవారేనా?”

“అయితే ముందే ఎత్తువేసుకొని మూగనోము పట్టావన్నమాట. అవునులే కాకపోతే చంద్రంతో ‘నన్ను అక్కా

అని పిలవనుని ఎవరన్నారు నీతో, అని అడుగుతావా నీవు. ముందే పూహించుకున్నావ్.”

“ఏమీకాదు ! ఒకవేళ మీరలా ఊహించుకొంటూ వుండిపోదామనుకున్నా రేమో సాగదని చెప్పా.”

“ఇప్పుడు సాగిందిగా !”

“ఊహలోకాల్లో ఊగటం సాగిందా ఏమిటి ? నన్ను మీదాన్ని చేసుకోవటం సాగిందిగాని !”

“అమ్మదొంగా చాలా పెద్దదానివేనే !”

“పెద్దదాన్ని కాబట్టే మిమ్మల్ని నెగ్గాను. చిన్నపిల్ల వయితే చిలిపిచేష్టలుచేసేవారుకారు మీరు ?”

“ఇహ నీతో మాట్లాడలేను నేను.”

“కాని నేను యింకెప్పుడూ యిలా మిమ్మల్ని మాట్లాడిస్తూనేవుంటా ! ఆఫీసుపనికూడా చేసుకోనీకుండా మాట్లాడిస్తూవుంటా ! నాకు మూడోందలు యిస్తోంది మీ రందుకేగా.”

“ఉహూ ! మా ఉద్యోగుల్ని మే మలా వాగించి అలసటపెట్టం. పైగా అలా మాట్లాడి అలసిపోతూవుంటే నోరు నిలా మూసేస్తాం” ఆమె పెదవుల్ని తన పెదవులతో మూసేశాడు గట్టిగా. ఆమె పరనశంతో కళ్ళుమూసుకుంది.

క్రోటన్సుచెట్టులాగా గుబురుగా వలయాలుగావున్న ఈతచెట్ల నడునలో యిసుకమీద కూర్చున్న గుమాస్తాగారి తాతయ్య ఆపుకోలేక గబుక్కున నవ్వేశాడు.

చంద్రిక ఒక్కసారి కాగటనుండి విడిపించుకుని యిటూ
అటూచూసి తల దించుకుంది సిగ్గుతో.

గార్లదిన్నె మెషినరీయూద్దలో కంపెనీ కంట్రాక్టు
తీసుకున్న మెషినరీ షెడ్లులు, మెషినరీ బిగింపుపని అయిపో
యింది.

పనివాళ్ళందరినీ కంపెనీ క్రొత్తగా కాంట్రాక్టుకు
తీసుకున్న మరో వక్రుషాపు నిర్మాణానికి రావాలిసిందిగా
కంపెనీ కోరింది, అందరూ అక్కడికి తరలివెడుతున్నారు.
మూర్తికున్న ఉద్యోగ్హారతల కారణంగానూ, అతను
చూపించిన బుద్ధికుశలత, చురుకుదనాల కారణంగా అతనికి
గవర్నమెంటువారే ఉద్యోగమిచ్చి గార్లదిన్నెలో పూర్తయిన
వక్రుషాపులో ఒక ముఖ్యఉద్యోగిగా నియమించారు.

పూర్ణానందానికి, కంపెనీవారు క్రొత్తగా నిర్మాణా
నికి పూనుకున్న వక్రుషాపులో చేరితే హెచ్చుజీతమస్తామని
తెలియజేశారు.

తండ్రి కూతుళ్ళలో ఏ నిర్ణయం జరిగినా మరొకళ్ళకు
ఆ నిర్ణయంపట్ల చాలా గౌరవం. ఒకవేళ తద్భిన్నంగా
మరొక అభిప్రాయం కలిగితే సూచనప్రాయంగా ఆ చేసిన
నిర్ణయంపై తను అభిప్రాయాన్ని వెలుబుచ్చటమేగాని న త్తిడి
చేసి నిర్ణయాన్ని మార్పుచేయాలనే తత్వం-పూర్ణానందం,
చంద్రికల్లో-యిద్దరిలో ఎవ్వరికీలేదు. దీనికి కూతురుమీద

తండ్రికున్న ప్రేమ, తండ్రిమీద కూతురికున్న గౌరవం
కారణాలు.

అందుకనే, ఇన్నాళ్ళనుంచి తల్లి లేకపోయినా పెంచి
పెద్దచేసిన తండ్రి తనను వదలి వెళ్ళిపోతున్నాడంటే లోలో
పల బాధపడినా ఏమీ అనలేక పూరుకుంది. కానీ పూరుకుండ
లేక ఒక్కసారిమాత్రం అని చూచింది “నా అన్నవాళ్ళెవరూ
లేని నాకు నీవుకూడా దూరంగావుంటే ఎట్లా నాన్నా!”

అని.

“అమ్మా మామూలు ప్రపంచంలో బ్రతికేవాళ్ళకు
చుట్టాలు, పక్కాలు, స్నేహితులూ, నౌకర్లూ, చాకర్లూ.
యిలా అగణ్యాలలోపడి బ్రతికేవాళ్ళ కెవరు తల్లి? తల్లి లేక
పోయినా ఏదో యిన్నాళ్ళు నాచేతనయినట్లు పెంచారు.
అయితే నా అనేవాళ్ళు వేరెవరూ లేకపోయినా ప్రపంచంలో
మనం పాటించాల్సిన ధర్మాలు కొన్నివున్నాయి. కన్ను,
కాలు పడిపోయింతయినా, రేప్రాద్దున ఎట్లాగూ నీ దగ్గరకు
రావల్సిందే. ఆమాత్రం ఆసరా భగవంతుడు నా కిచ్చినం
దుకు చాలా సంతోషిస్తున్నాను. కానీ కాళ్ళు, చేతుల్లో
ఓపికున్నంతవరకూ పనిచేయవల్సిందే తల్లీ! అల్లుడుకూడా
చాలా మంచివాడు. నా జీవితంలో ఏపనిచేయటంలో చాలా
కష్టపడాల్సిస్తుండనుకున్నానో ఆపని దానింతట అదే సుల
భంగా అయిపోయింది. యిక నా కే దిగులులేదుతల్లీ! నే
నిక్కడ లేకపోయినా కాశీచేత కబురుపంపితే రానూ!
అల్లుడుమాత్రం నిన్ను పంపిస్తూ వుండరూ! ఫర్వాలేదుతల్లీ!
నా అన్నవాళ్ళెవరూ లేనినుకోవద్దు. వీళ్ళంతా నివాళ్ళే. పిన్ని

గారూ వాళ్ళు నిన్ను చూస్తూవుంటారు. అయినా నీకే నలుగురు పిల్లలు పుడితే వాళ్లే నీ యింటినిండా వుంటారు" అన్నాడు పూర్ణానందం సంతోషంగా ఊహించుకుంటూ.

మర్నాడు వుదయం తండ్రి వెళ్ళటానికని ఆమె అన్ని క్షయతనాలూచేసింది. పూర్ణానందం మధ్యాహ్నం బండీలో అనంతపురం వెళ్ళి కూతురు కో చీరె వస్తారా తెచ్చాడు. రాత్రి భోజనానికి ముందు గోడ గూడులో పుస్తకాల కొయ్యపెట్టెల్ని రెంటినీ దింపి క్రింద పెట్టి పైనున్న దువ్వ దులిపి మూత తీశాడు. లోపలకు కళ్ళు చూడలేకపోయినై. గొంతు ఒక్కసారిగా బిగుసుకుపోయినట్లయింది. గబగబా రెండో పెట్టె మూతకూడా తీసిచూశాడు. అతనికి కళ్ళనీళ్ళు ఆగలేదు. ఉద్యోగంలో చేరిననాటినుండి కొని, ప్రాణ ప్రదంగా కాపాడుకుంటున్న పుస్తకాలన్నీ చదలపాలై పోయినై. ఆ పుస్తకాల ముక్కలలోనుండి చెదలు గుట్టలుగా పైకి వ్రాకీ రా నారంభించాయి. పోనీ ఆశతో లోపలేమన్నా కొట్టని పుస్తకాలున్నయేమోనని చేయి పోనిచ్చి చూశాడు. గాని అడుగున పుస్తకాల మాట అటుంచి అసలుపెట్టెకే అడుగు లేకుండా కొట్టేసింది చెదలు.

అతని కళ్ళవెంబడి నీళ్ళు ఆగక కట్టలు తెంచుకొన్న చెరువులాగా వచ్చినై. పెద్దవాడై వుండికూడా చిన్నపిల్ల వాడి లాగ పొర్లుకొచ్చే దుఃఖాన్ని ఆపుకోలేకపోయాడు. ఒకసారి చనిపోయిన భార్య జ్ఞాపకాని కొచ్చింది. పెట్టె మూత తీసే సరికి యివాళ ఎంత నిరాశకు గురికావలసినచ్చిందో తన

భార్య చావు అప్పుడూ అంతే. నిండుగా మనిషి వున్నట్లే వుండి ఒక్కసారిగా మనిషి పాపమైపోయి ది. ఈ పుస్తకాన్ని ఆమె తుణ్ణంగా చదివింది. తను తన వుద్యోగంలోపడి పగలంతా సతమాతూవుంటే ఆమె అమ్మను పుట్టి పెరిగేదాక చివరకు చచ్చేదాకా వీటితో కాలక్షేపం చేసింది. తన బిడ్డకు తల్లి దక్కినట్లే తల్లి పుస్తకాలు—ఈ విచిత్ర ప్రపంచంలో చివరకు కూతురికి దక్కలేదు.

“ఏమిటి నాన్నా అట్లా వున్నావ్?” అని కూతురు వచ్చి అడిగేదాక అట్లా కళ్ళ నీళ్ళు కాకుస్తూ కూర్చునే వున్నాడు. కూతురిమాట వింటూనే “ఏమీ లేదమ్మా! ఏమీ లేదు. నా కున్న సర్వస్వం చెదలుపాల్చై పోయింది. పగలంతా చేసే బండచాకిరి, ఈ వెధవ మెషినరీ గొడవ నంతా ఈ పుస్తకాలలో పడి పరచిపోయేవాణ్ణి. పగలంతా ఈ పుస్తకాలు ముందర వేసుకొని, వంటిగా కూర్చోనాలని బాధపడకుండా గడిపేది మీ అమ్మ. మా యిద్దరికీ స్నేహితులకన్నా ఎక్కువగా సాయపడిన పుస్తకాలు పోయినయి తల్లీ” అన్నాడు బరువుగా.

అక్కడ కూర్చుండలేక పంచ పైల వేసుకొని గబగబా ‘వంక’ వైపుకి బయలుదేరాడు.

తననూ, తన భార్యకూ జీవితమంతా ఆనందదాయకాలైన ఆ పుస్తకాలు వెళ్ళిపోతూ ఆమెకు ఒప్పగించాలనుకున్నాడు. కాని ఏం లాభం? తన పేదతనానికి మరో పరీక్ష

లాగ చినరి కాపుస్తకాలు యిన్వలేకపోయాడు. యిన్నాళ్ళ నుంచీ పెంచి పెద్దచేసిన తన కూతురికి డబ్బు దస్కం యిన్వలేనందుకు బాధపడలేదుగానీ ఉద్యోగరీత్యా తన కూతురిని వదలిపెట్టి మరొకఘూరు పోవలసి వచ్చినందుకు బాధపడలేదుగాని చివరిసారిగా తను, జీవితంలో ఆమెకు సాయపడతాయని తనూ వన భార్యలాగ జీవిత మంతా వాటిని ఉపయోగించుకొని కాలం గడుపుకుందని, అనుకున్న పుస్తకా లన్నీ పట్టిగా మారిపోవటంతో హృదయానికి తీరని బాధ కలిగింది. అని దృష్టిలో ఆ పుస్తకా లన్నీ అమూల్యం !

అంతా కలిసి నెలరోజులు వాటిని గూటిలో కెక్కించి, గడగూ అడ్డంగా వున్నాయనే తను ఆలోచించాడుగాని కొద్ది రోజులవరకు చీళ్ళుగావున్న యీ ప్రజేశాలలో యిళ్ళు కట్టుకొని వున్న తను వెధవ కిరసనాయిలు చెక్కపెట్టిలో వుంచితే అవి దక్కనివి చూపించలేదు ఏ తేకి కగ్రల కానడి పెట్టి లాగి వాటిల్లోనో భద్రంగా దాచుకొనివుండవలసింది. ఏం బాధం? తన కవి దక్కే ప్రాప్తం లేదనుకున్నాడు. యింటికి పోయి భోజనం చెయ్యాలనిపించలేదు. 'నంక'లో ఈతచెట్ల మధ్యలోనే పడి నిద్రపోయాడు. కూతురూ అల్లుడూ కలిసి వచ్చి లేపేవరకూ నిద్రపోయానన్న సంగతే అతనికి తెలియలేదు. అయిష్టంగానే లేచి వారివెంట యింటికి వెళ్ళాడు. కూతురూ, అల్లుడూ ఎంత బ్రతిమాలినా భోజనం మాత్రం చెయ్యాలనిపించలేదు.

ఉదయంలేచి కాలకృత్యాలన్నీ ముగించుకొని కూర్చున్నాడు పూర్ణానందం. పెట్టె, బేడ అంత సర్దుకోవట మైపోయింది. కంపెనీవాళ్ళందరితోబాటు వెళ్ళిపోవటానికి, కూతురు స్నాంచేసి వంటచేసి తులసిమొక్కలో నీళ్ళుపోయటానికి పెరట్లోకి వచ్చింది. ఆమె తులసిమొక్కలో నీళ్ళుపోస్తున్నంత సేపూ అలా చూస్తూ కూర్చుని చివరకు అన్నాడు. “అమ్మా! మీ అమ్మ నాకు ఒప్పగించినవాటిల్లో మిగిలింది యీ తులసిమొక్క ఒక్కటేనమ్మా. ఎప్పుడో బెంగుళూరు వెళ్ళినప్పుడు తెచ్చా నీ యి తడి తులసికోట. ఆరోజునుండి ఈరోజునరకూ తులసీపూజ యీ కోటలో జరుగుతూనేవుంది. నే నిక్కడ లేకపోయినా రోజూ తులసిని పూజిస్తూవుండవచ్చు. మీ అమ్మకూడా సంతోషిస్తుండ. తులసి పసుపు, కుంకనును సదా రక్షించటంతోబాటు సంతానాన్నిస్తుంది. అంటారు పెద్దలు. నేను నీకు వెళుతూ అప్పగింతపెట్టాల్సింది మీ అమ్మ పవిత్ర చిహ్నంగా, హిందూస్త్రీకి పరమ పవిత్రమైన ఈ తులసికోట తప్ప యింకేమీ లేకపోయింది. ఇది కాసీతల్లీ తొందరగా కాసి, నీవు భోజనంచేసి ఆచీరె కట్టుకుంటే నేను ఒకసారిచూసి సంతోషిస్తాను. మళ్ళీ నేను వెళ్ళటానికి లారీలు బయలుదేరే వేళవుతోంది” అన్నాడు.

ఆమె తులసీ ప్రసాదం తీసుకొని లోపలికి వెళ్ళిపోయింది.

దరిదాపు సంవత్సరమైపోయింది; పూర్ణానందం వెళ్ళి పోయి. అప్పుడే ఆఫీసునుండి వచ్చిన మూర్తిని 'మా నాన్న దగ్గరనుండి ఏమన్నా ఉత్తరం వచ్చిందా' అంది" అడిగింది చంద్రిక.

“లేదు ఆయన పనితొందరలో వున్నారో ఉత్తరం వ్రాయలేదు. దానికిగాను అంతభయపడటం దేనికి; రేపు ఎల్లుండిచూసి ఫోనులోపిలచి కనుక్కుంటానులే” అన్నాడు మూర్తి.

“పోనీ సంవత్సరమైపోయింది. ఒకసారి నేనే నాన్న దగ్గరకు వెళ్ళొస్తానండీ.” తలనంచుకునే అడిగింది.

మూర్తి ఒక్కనిమిషం అదోరకంగా అయిపోయాడు. “అవును పాపం మామగారు వెళ్ళి సంవత్సరమైంది. అయినా మామగారైనా రాలేదు. సరే తనైనా భార్యకు పంపించ లేదు—అనుకున్నాడు. ఆమె అడిగేదాకా అతని కీ ఆలోచన రానందుకు తనని తను మనస్సులోనే నిందించుకున్నాడు. “అరె! యిన్నాళ్ళనుంచి ఎప్పుడూ చెప్పలేదేమిటి! నాకూ యిన్నాళ్ళు తట్టలేదు సుమా! అయితే రెండుమూడు రోజుల్లో బయల్దేరుదువుగాని” అన్నాడు.

సాయంత్రం టానుకు బయలుదేరుతున్న మూర్తి దగ్గర కొచ్చి “ఏమండీ” అని పిలిచింది చంద్రిక.

ఏమిటన్నట్లు చూశాడు మూర్తి.

“యివిగో యివి కావాలండీ మీరు తానునుండి వచ్చే
టప్పుడు యివి తెచ్చిపెట్టండి” అంది.

“ఏమిటి ఏదో గమ్మత్తు కోరికలు కోరతారట ఆడ
వాళ్ళు వేనిళ్ళల్లో. నీ కోరిక మరి గమ్మత్తుగావుందే! ఈ పుస్తక
కాలన్నింటినీ సమిలి మింగాలనే” అన్నాడు నవ్వుతూ.

“నాకు కాదండీ. నాన్నకు. పాపం ఆయననూడండీ
ఆరోజున ఊరికెడుతూ పుస్తకాలు చదవడంతోపాటునందుకు
ఎంత బాధపడ్డాడో! రేపా ఎల్లుండో బయలుదేరుతున్నా
దనుక మీ రీ పుస్తకాలు తెస్తే నాన్నకిస్తాను” అంది.
మూర్తి ఆమెను కురించి రెండుక్షణాలు ఏమిటో ఆలోచించు
కున్నాడు.

ఆరోజు చంద్రక బయలుదేరుతోంది తండ్రిదగ్గరకు.
మూర్తి ఆఫీసుకుపోతూ జవానునిపిలిచి భార్యని తీసుకొనివెళ్ళి
మూడుగ టలకు రైల్వో ఎక్కి చిరమ్మని చెప్పాడు. మధ్యా
హ్నం ఆఫీసుపనులన్నీ చూసుకుంటూవుండగా ఆఫీసుకు
పోస్టుమన్ వచ్చాడు. “మీకు పార్సెలు ఒకటి వుందండీ, మీ
తండ్రికవస్తే పెద్దలో వున్నారని తెలిసింది. మళ్ళీ యిప్పుడు
తీసుకొచ్చా”నంటూ పెద్ద పార్సెలు ఒకటి బల్లమీదవుంచి
సంతకంచేయించుకొని వెళ్ళిపోయాడు, పోస్టుమాన్.

మూర్తి పార్సెలుమీద అడ్రసు చూచి మామగారి
దగ్గరుంచి అనుకుంటూ పార్సెలు తీసిచూశాడు. పుస్తకాలు!
పైన మడచిన దో పుత్రరంవుంది.

“చిరంజీవి సౌభాగ్యవతి అమ్మనుకి ! యిందుతోగాలు
కొన్ని పుస్తకాలు పంపుతున్నాను. ఆరోజు నస్తూ నస్తూ మన
యింటిలోవున్న పుస్తకాలన్నీ నీకు యిచ్చివేద్దాం అనుకు
న్నాను. మీ మ్మలాగే నీవుకూడా ఆ పుస్తకాలతో కాల
క్షేపం చేయగలవనుకున్నాను. గాని ఈ పేదవాడికి ఆ ఆశ
కూడా దక్కలేదు. ఈ సంవత్సరంనుండి ఎంత పయత్నిం
చినా పుస్తకాలు కొనిపంపటమూ పడలేదు. నీకు పిల్లలుపుట్టి
వాళ్ళతో కాలక్షేపంచేసేదాక ఈ పుస్తకాలు నీకు స్నేహి
తులకన్నా ఎక్కువ వుపయోగపడతాయని ఆశిస్తున్నాను.
వీలుగావుంటే కొద్దిరోజుల్లో మరికొన్నింటిని పంపగలను.
అమ్మనుకీ, నీకు నా ఆశీర్వాదాలు—

పూర్ణానందం.

ఉత్తరం పూర్వగానే మూర్తి చేతివాచీవంక చూసు
కున్నాడు. మూడుంగువయింది. జవానుని పిలిచి గుంతకల్లు
వెళ్ళే రైలు వచ్చిందా అని అడిగాడు. యిప్పుడే వచ్చిం
దన్నాడు బ్రాహ్మణుడు. పుస్తకాల పార్శ్వమును జవానును తీసు
కొని రమ్మని క్యాష్‌బాక్కు తాళంవేసి గబగబా స్టేషను
వైపుకు బయల్దేరాడు. మూర్తి స్టేషనుకు గబగబా నడిచాడు
గాని మూర్తి ప్లాటుఫారంమీద అడుగు పెట్టేసరికే రైలు
కదులుతోంది. కిటికీలోంచి చంద్రిక ప్లాటుఫారంమీదికు
వచ్చిన మూర్తిని చూసి చేతులు చూపింది; తనను పంపించ
టానికి వచ్చాడని ‘టాటా’ చెబుతూ. మూర్తి ఒక్క క్షణం

మాత్రం ప్లాటుఫారంమీద నిలబడిపోయాడు. ఆ తండ్రి కూతుళ్ళని, వారికి ఒకరిమీద ఒకరికి వుండే అనురాగాన్ని గురించి ఆలోచిస్తూ 'యింతటి అనురాగమూర్తులైన కుటుంబంలో పొత్తు కలియడం నోటినుండి బంధుత్వ మున్నంత' అనుకున్నాడు రైలు పోయినవైపే చూస్తూ.

'అమ్మగారికి ఉత్తరం రాయండి బాబూ పార్సిలు అందిందని' అనే జనాను మాటలు వినేవరకు అతను అల్లాగే నిలబడిపోయాడు.

(సమాప్తం)

ADAVI PAGADALU

By S. HUNUMANTHA RAO

An UDAYA SAHITI PUBLICATION

Rs. 2-00

2

జననం : ఏప్రిల్ 1936. కృష్ణాజిల్లా, వానపాముల.

నివాసం : విజయవాడ.

ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయ అర్థశాస్త్ర పట్టభద్రులు; నటన. వక్తృత్వం.
సాహిత్యాలపట్ల అభిమానం, ఆసక్తి. జీవితపురోతుల్ని. సహృదయసమున్నతిని సందర్శించటానికి సాధన.

పత్రికల్లో వెలువడిన కథలు, వ్యాసాలు. గేయాల ద్వారాను.
అభినేత్రి (కథలు), ధారాపాత్ర (గేయకవిత), పరాన్నభుక్కులు
(నాటిక) ద్వారాను సాహిత్యరంగానికి పరిచితులు.

కవి కృష్ణా మాతృశిక్షకుల

కృష్ణా లంక, విజయవాడ - 2

విజయవాడ, Krishna Central Dist., Andhra Pradesh